

csak az, akinek jogosult neve szerepel a váltón; akinek csak művészi neve szerepel a váltón, abból jogokat nem származtathat, de kötelezettségek sem terhelhetik az ilyképen nem érvényes módon létrejött váltónyilatkozatból.

*

A jogügylet megtámadhatóságának feltétele. A megtámadhatóság feltétele, — eltekintve attól az esettől, amikor a tévedés magára a kinyilatkoztatásra vonatkozik, — hogy a tévedés a nyilatkozat tárgyi tartalmára vonatkozzék. A tévedésnek a jogügyleti tényállás alkotó elemére kell vonatkoznia, nem pedig csupán olyan körülményekre, amelyek az akaratnyilvánítás keretén kívül esnek. Az indokban rejlő tévedés is lehet a megtámadhatóság alapja, ha az az objektív tényállásra, a jogügylet alkotó elemére vonatkozik. Ily tévedés forog fenn, ha a kezes a kezességvállalásnál tévesen azt tette fel, hogy az adósság, amelyért a kezesség vállalandó, már jogérvényes zálogjoggal biztosítva van és erre való tekintettel vállalta a kezességet. (Német birodalmi bíróság.)

*

Házaspár között a válóper megszüntetésére létrejött megállapodás érvénytelen, ha a megállapodásban egyszersmind arra nézve is megegyeznek, hogy továbbra is különváltan fognak élni, lemondanak tartási igényeikről s a gyermekekhez való jogukról. Az ilyen megállapodás a válóper folytatását nem akadályozza. Ez az egész megállapodás ugyanis — a vagyonekülönítéstől eltekintve — a jó erkölcsökbe ütközik s így figyelembevételének mellőzése jogosult s a másik fél erre a megállapodásra való tekintet nélkül folytathatja a válópert. (Német birodalmi bíróság.)

*

Előszerződés formája. Az előszerződések ugyanazon formában kötendők meg, mint amilyen formát a törvény a szerződések számára ír elő. Ennek folytán az a kijelentés, hogy valaki a kezességet el akarja vállalni — kezességi előszerződés — a német polgári törvénykönyv 766. §-ában megállapított formákhoz van kötve. (Német birodalmi bíróság.)

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- = hivatal =
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrásy-út 9.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. Impressiók a lefolyt jogászgyűlés és III. közjegyzői congressusról. — A közjegyzői congressus és az országos jogászgyűlés tárgyalásai.

Impressiók a lefolyt jogászgyűlés és III. közjegyzői congressusról.

Ami mindenekelőtt a *jogászgyűlést* illeti, működéséről általában véve csak kedvező impressióról szólhatunk. Érdekes kérdések vettek fel s azok, akik ezekhez hozzászóltak, a magyar jogászság intelligentiájának magas fokáról, de különösen arról is tanuskodtak, hogy a szőnyegen volt kérdéseket komoly törekvés és alapos tanulmányozás folytán uralták is. Részletekről ez alkalommal nem kívánok szólni, csak azt a kérdést kívánom általában felvetni, vajjon a jogászgyűlésnek tulajdonképeni *célját* elértük-e?

Nem látok bajt abban, hogy egyik-másik fontos kérdés a napirendről leszorult. Ez az előző jogászgyűléseken is ismételve megtörtént. Csakhogy nem lehet tagadni, hogy különösen a tanácskozási szabályok azon célszerűtlen intézkedésénél fogva, melyszerint még magának az indítványozónak is, amidőn indítványát komolyabb támadásokkal szemben védelmeznie kellett, a felszólalásra csak tíz percnyi idő engedtetett, — az a korlátozás az eszmecsere alaposságának rovására ment, sőt annak végeredményét is csak hátrányosan befolyásolta. Nem is ismertünk a múlt jogászgyűléseken ily szabályt, amelynek szüksége egyáltalában fenn sem forog.

Mert vagy érdekesek, tanulságosak és alaposak a szónokok fejtegetései, akkor ezeket *időbeli* korláttal lehetlenné tenni vétek volna; vagy pedig a hallgatóság türelme a tudás silány, alacsony fokáról tanuskodó üres szószátyárság által tétetik próbára, akkor az orvoslást maga a hallgatóság is megtalálhatja, amidőn indokolt türelmetlenségének — művelt társaság és a tudományos eszmecsere méltóságának megfelelő módon kifejezést ad.

A szabály helytelenségéről a mostani jogászgyűlésen is volt alkalmunk meggyőződhetni. Ime csak egy példa: saját szónokunk az október hó 18-án tartott szakosztályi ülésen az „ügyvéd-közjegyzőség” kérdésében az általa javasolt napirendretérést alaposan fejtegette. Már egy egész óra hosszat beszélt volt és az elnök maga is gyönyörködve a tartalomban és modorban egyaránt érdekes, alapos és nagyhatású beszédben, nem is gondolt arra, hogy a hallgatóság feszült figyelmét megzavarva, a kérdéses szabályt alkalmazza; pedig 10 percz és egy óra között mégis csak nagy a különbség.

Ugyanazon hatás alatt állott maga az az ügyvédi karnak előkelőségei közé tartozó indítványozó is, bár a közzétett indítványban hosszadalmasan kifejtett érveire csak úgy zúdultak az ellenérvek. Sőt indokolt türelmességét még jelezni is kívánta azáltal, hogy előttem — ki az alelnöki széket elfoglaltam volt — óráját felmutatá azon jóakaró mosolylyal kísért resignált megjegyzéssel: „Ime, egy óra!” anélkül azonban, hogy a 10 perczes szabály alkalmaztatását magánál az elnöknel sürgette volna. Amidőn azután illustris kartársunk körülbelül még egy félórával tovább beszélt volt, akkor persze az elnök kénytelen volt figyelmébe ajánlani szónokunknak, hogy a gyűlést bizonyos okokból legkésőbb délutáni 1/22 óráig okvetlenül be kell fejeznünk. Pedig még az indítványozó maga is kénytelen lesz a hallott ellenérvekre valószínűleg hosszabban felelni, az előadó is végszóval élni, sőt még ezenkívül a szakosztálynak három tagja is szólásra jelentkezett, (Ezek közé csekélységem is tartozván, aki indítványozónak egyik-másik, a gyűlés alatt elmondott érvét, amelyre szónokunknak felelni többé alkalma nem lehetett, — nem szívesen hagytam czáfolatlanul.)

Hát bizony nagy kár lett volna az adott esetben egy tiltó rendelkezés rideg alkalmazásával lehetővé tenni azt, hogy egy, esetleg kiméretlen és elfogult többség: az ügyet, az imponáló

érvek maradandó hatásától, — a hallgatóságot pedig a remek szónoklat élvezetétől megfossza.

Ezt a 10 perczes szabályt tehát jövőre el kell ejteni s ennek helyébe esetleg a jogászgyűlési tárgyalásoknak több napot szentelni vagy pedig a jogászgyűléseket rövidebb turnusok mellett állandósítani — és pedig annál inkább, mert a jogászgyűlés iránt való érdeklődésnek évről-évre való fokozását biztosra lehet venni.

A közjegyzői karnak magán a jogászgyűlésen való szereplésére alantabb visszatérek. Most pedig foglalkozunk a *III. országos közjegyzői congressusnak ügyével*.

Eddig három közjegyzői congressust tartottunk.

Az első congressusunk kétségkívül fényesebb volt a mostaninál! Hisz akkor jubiláltunk, sőt ünnepélyeinknek még némi családi jelleget is kölcsönöztünk, amennyiben azokba női családtagjainkat is bevontuk. Karunk azon tagjainál, kik akkoriban congressusunkon résztvettek, bizonyosan élénk és kedves emlékezetben fog az maradni.

A II. congressusunk teendői minden külső ünnepélyesség mellőzésével, szűk keret közé voltak szorítva és pedig legnagyobb-részt csak egyoldalú védelmi célra, t. i. a községi jegyzők fizetésének rendezése volt napirenden, bennünket közel és, sajnos, fájdalmasan érintő ügyben.

Igaz, hogy azon időben az ügyvédi karban már az „ügyvéd-közjegyzőség” kérdésében is volt némi mozgalom észlelhető, de ezzel congressusunkon foglalkozni még időelőtti lett volna.

Ami pedig a most lefolyt III. congressusunkat illeti, erre már nagy apparátussal készültünk, mert az „ügyvéd-közjegyzőség” kérdése a jogászgyűlés alkalmából az egész jogászközönségnél oly komoly alakban került napirendre, hogy annak — különösen magán a jogászgyűlésen is — domináló szerepet kellett tulajdonítanunk. És ez jó volt, mert ez buzdított bennünket arra, hogy mi is, felhasználva a jogászgyűlésnek alkalmát, a központból elhangzott hívó szóra lelkesedéssel sorakozzunk és a bár kevés kilátással kecsegtető kemény harcra egyesüljünk. Valóban, lelkesítő volt tapasztalhatnunk: mily imponáló eredménye volt a hívó szónak, mert tapasztalhattuk, mily hatalmas volt a zászló alá sorakozó kartársaknak páratlan lelkesedése, áldozatkészsége és egyetemlegességük monumentális kifejezése! Szervekedtünk és

ott állottunk a jogászgyűlésen megbonthatlan phalanxként a készülő legkényesebb, legkeményebb, sőt esetleg válságos harcban és: . . . győztünk!

Nem a kenyérkérdés lelkesített bennünket, hisz e részben teljesen megnyugtatóan fedezett volna bennünket a reciprocitás. De vezérelt bennünket magának, a közjegyzői intézményünk szent ügyének érdeke, melyen részt ütni semmi áron sem engedhettünk.

Látván a különben mindnyájunk által kétségkívül érdem szerint tisztelt indítványozó ügyvédkartársunk: a közjegyzők e hatalmas phalanxát, készségesen hozzájárult azon módosító indítványhoz, amelyet azután nemcsak a szakosztály, hanem a teljes gyűlés is egyhangulag elfogadott.

De valljuk meg őszintén: vajjon biztosra vehettük-e a győzelmet?

Nagyon naiv volna az, aki erre igennel felelne! Ezt nagyon könnyű volna kiábrándítani, ha a két karból a jogászgyűlésen résztvett tagoknak számarányára utalnánk. Hisz ügyvédkartársaink számuk túlsúlyával egyszerűen agyontaposhattak volna bennünket.*

De nem! — mennél közelebb érkezett a jogászgyűlés ideje, annál élénkebben lehetett észlelni az ügyvédi és a birói kar

* A közjegyzői karból ugyanis a jogászgyűlésre 180-an iratkoztunk be, a jogászgyűlés összes tagjainak száma pedig 1200-at tett, úgyhogy ha ebből még azoknak számát is leszámítjuk, akik nem az ügyvédi karnak tagjai, (bíró, tanár), még mindig legyőzhetlen majoritással találtuk volna szemben magunkat.

E helyütt nem mulaszthatom el legélénkebb sajnálatomnak kifejezést adni afelett, hogy kartársaink közül az élet-halálra készülő harctól többen teljesen távoltartották magukat, sőt még *érdemesnek sem tartották, legalább solidaritásuk jelzése céljából, elmaradásukat egy-két sorral mentegezni.* Ez az intézményünk iránti idealizmusnak nem épen valami fényes tanúsága! E kartársaink, köztük még több fővárosi is, valóban megérdemelnék, hogy megneveztesse nek, amidőn köztük még olyanok is vannak, kik az eddigi congressusainkon egyáltalán sohasem vettek részt, de még országos egyletünk életében sem! Hát persze nagyon praktikus dolog: a gesztenyét más által kikapartatni a tűzből!

Annál jobban esett, hogy helyetteseink karát, még magán a jogászgyűlésen is, szép számban láttuk képviselve. Meg is érdemlik, hogy a kar, a kamarák útján annál erélyesebben küzdjön érdekükben.

számottevő tagjai közt a szóban levő mozgalomra vonatkozólag: a közjegyzői intézményre nézve kedvező hangulatot, úgy hogy körülbelül biztosra lehetett venni, hogy a döntésnél nem a numerus, hanem az érvek fognak érvényesülni.

Visszatérve magára congressusunkra, — melynek lefolyásáról külön számolunk, — általában véve csak annyit még, hogy tárgyalásainak modorát jótékonyan jellemzé a kar méltóságának megfelelő higgadt és nyugodt hangulat, határozataink — egyetlenegy kivételével — mind egyhangulag, klasszikus rövidséggel és a legkiméletesebb alakban formuláztattak, menten minden fullánktól.

Azzal végzem: vonjuk le a tanulságot intézményünk védelmében jövőre is, lépünk ki a küzdőterre — ha kell — minden veszéllyel és támadással szemben, mely intézményünket bármily részről érhetné, úgy amint azt most tettük — teljes idealizmussal és önérettel, mert ha számban kevesen is vagyunk, erősek vagyunk azon erkölcsi hatalomnál fogva, amelyet nekünk, mint a nép érdekében teremtett modern intézmény lelkes apostolainak a nagyközönségnek bizalma nyújt. Csak így fogjuk sikerrel megvédeni és virágzásra vinni intézményünket, ha látják, — látja különösen a törvényhozás, a kormány, de mindenki akit illet, hogy a közjegyzői intézmény nem lehet olcsó prédája a politikának, vagy bármily alárendelt speculatio és aspirációknak, és hogy a közjegyzői kar az intézménynek képviselőjében oly tekintélyes tényező, amellyel mindenkor számolni kell!

Rupp Zsigmond.

A közjegyzői congressus és az országos jogászgyűlés tárgyalásai.

A múlt hó 17. és 18. napjain megtartott közjegyzői congressus összehívóit elsősorban az a célzat vezette, hogy az egyidőben üléselő országos jogászgyűlés által igazságügyi törvényhozási feladataink iránt felkeltett érdeklődést jogi életünk azon területére is irányítsák, amelynek a kir. közjegyzők működésére hivatott szervei. Így elsősorban az örökösödési eljárásnak immár az egész jogászvélemény által is szükségesnek elismert reformját és különösen annak azt a vezérlő gondolatát akarták propagálni, hogy a perenkivüli jogszolgáltatásnak ezen, a kir. közjegyzők hivatásához oly közeleső ágában a bíróságok teendőinek csökkentésével a kir. közjegyzők ügyköre minél jobban önállósíttassék.

De a jogászgyűléssel egyidejűleg sorakoznia kellett a közjegyzőségnek azért is, hogy egy annak napirendjére került kérdésben, az úgynevezett ügyvédközjegyzőség kérdésében, a közjegyzői intézménynek egyenesen fennállását veszélyeztető támadással szemben, az egész közjegyzői kart képviselő congressus útján, de magán a jogászgyűlésen is állást foglaljon.

Midőn most, a congressus és a jogászgyűlés lefolyása után megállapítjuk, hogy ezek a törekvések minden irányban teljes sikert arattak, nemcsak a közjegyzői karnak eddig soha el nem ért és valóban imposans részvételében, egy az ország minden részeiben elszórt testület közel kétharmadrészének megjelenésében megnyilvánult külső sikerre gondolunk, hanem arra a hatásra, amelyet a kizárólag jogszolgáltatási érdekeket szem előtt tartó és az ezek által a kari érdekek védelmének szabott határokon túl nem menő congressusi határozatoknak, épen ezt a magasabb fel fogást visszatükröztető tartalmuknál fogva, a karon kívül álló egész jogász közvéleményre és azokra a tényezőkre, amelyekre igazságügyünk vezetése bízva van, okvetlenül gyakorolniok kellett; elsősorban pedig arra az eredményre, amely a jogászgyűlésnek az ügyvédközjegyzőség kérdésében hozott döntésében nyilvánult meg.

Midőn a jogászgyűlés, úgy a szakosztályban, mint a teljes ülésen egyhangúlag hozott határozattal, a perenkivüli teendőknek a birói hatáskörből leendő elválasztását szükségesnek hangoztatva, a szervezeti kérdésekbe bocsátkozni nem kívánt, kétségtelenül elutasította magától a neki imputált állásfoglalást egy az ügyvédi kar egy részében már évek óta kísértő eszme mellett, amelyet a mozgatók legutóbb a napsajtó útján belevittek a nagyközönségbe is és amelynek a talaj előkészítése után, most jogászgyűlési határozattá való emelésére tettek tervszerű kísérletet. Szavahihető forrásból vesszük azt az értesülésünket, hogy az országos jogászgyűlést előkészítő bizottság csupán a perenkivüli teendőknek a birói hatáskörből való elválasztása kérdését kívánta a jogászgyűlés elé terjeszteni és hogy a már megszövegezett kérdés csak utólag egészített ki az ezen teendők hováutalására kiterjedő pótlással, nyilván azzal a célzattal, hogy meg legyen adva a lehetőség, egy lépéssel tovább menve, ezt a kérdést a közjegyzői szervezet, nevezetesen pedig az ügyvédközjegyzőség kérdésévé tenni. A jogászgyűlésnek ezen eszmének kedvező határozathozatalra való megnyerése iránt tett kísérlet nem sikerült és a kudarcz megerősítése annak a jogász közvéleménynek, amely a közjegyzői intézményt mindig kevés számú, bevált és kifogás nélkül működő igazságügyi intézményeink közé sorolta. Ebben az eredményben mindenestre nagy része volt a közjegyzői kar tömörülésének is, de alighanem annak is, hogy a közjegyzőség álláspontját képviselő kartársunk dr. Charmant Oszkár jogászgyűlési felszólalásával a karon kívül és egyoldalú testületi érdekeken felülálló jogász köröket, sőt az ügyvédek objective gondolkozó nagy részét is megnyerte. Az egyhangú szakosztályi megállapodás létrejöttének története is az általa képviselt álláspont honorálását jelenti. A vita berekesztése után megindult tárgyalások folyamán dr. Charmant Oszkár hajlandónak nyilatkozott hozzájárulni a dr. Magyary Géza által előterjesztett ahhoz az indítványhoz: „hogy a jogászgyűlés mondja ki annak szükségét, hogy a perenkivüli ügyek a bíróságok hatásköréből, azok tehermentesítése céljából, nagyobb mértékben elvétessenek és egyúttal azt, hogy a szervezeti kérdés tekintetében nyilatkozni nem óhajt,” annyival inkább, mert ez az indítvány — miután a perenkivüli teendőknek nem a birói hatáskörbe tartozósága egy régen eldöntött, vitán kívül álló követelmény, — tulajdonképen a kérdésnek, egyedül jelentőséggel bíró és

vitássá tett részében, az általa indítványozott napirendről való letételeivel egyértelmű. Ehhez járult azután hozzá az előadó dr. Márkus Dezső is eredeti előadói javaslatának egészben való elejtésével és egy oly értelmű előadói indítvány előterjesztésével, „hogya a jogászgűlés kimondja, hogy kívánatosnak tartja a bíróságoknak perenkivűli ügyektől lehető nagy mértékben való mentesítését, a szervezeti kérdés tárgyalásába pedig ezúttal nem bocsátkozik.“ Az „ezúttal“ szó volt a dr. Charmant által tett concessio azoknak, akik épen a szervezeti kérdést csakis és mostan akarták a jogászgűléssel az ügyvédközjegyzőség értelmében eldöntetni. Ebben az előadói indítványban való compromittálás után vonták vissza úgy dr. Charmant Oszkár, mint dr. Papp József és dr. Hevesi Illés indítványait.

Természeteszerűleg a congressus által napirendjére szintén kitűzött ennek a kérdésnek súlypontja a jogászgűlésnek, — a congressus által épen ezért igen helyesen előzetesen bevárt — tárgyalásaira lett áthelyezve, a congressus által hozott és a jogászgűlés döntésével érdemben megegyező határozatra azonban ezek után a „post festum“ jelzőt csupán kedvező értelemben alkalmazhatjuk.

Részletes tudósításunk a congressus és a jogászgűlés tárgyalásairól a következő:

I.

A közjegyzői congressus első napja.

(1911. október 17-én d. e. 10 órakor.)

Rupp Zsigmond: Igen tisztelt barátaim! Mint a congressus előkészítő bizottságának elnöke (Éljenzés), vagyok oly szerencsés mindenekelőtt örömmnek legélénkebb kifejezést adni, mert látom, hogy teljesen megtelt ez a terem, vagyis oly imponáló számban méltóztattak megjelenni, amely szám előtt meg kell hajolnunk. Örömmel megállapítom azt is, hogy 180 kollega jelentkezett a congressusra, tehát nagyobb számban, mint amely számban résztvettek a legelső, ünnepélyes congressusunkon. Ismétlem, meghajlunk ezen imponáló szám előtt, mert ebből látjuk azt az élénk érdeklődést, de egyszersmind azt a solidaritást, (Úgy van!) ennek plastikusan kifejezett megnyilatkozását, amely mindnyájunknak,

kakikne ügyünk szíven fekszik, — és ezek nemcsak mi, közjegyzők vagyunk, hanem mindazok, akiket a közjegyzői intézmény érdekel, — nagy megnyugvásunkra szolgál. Ezek után, mielőtt még megalakulnánk, illetőleg a napirendre áttérnénk, említett minőségemben még a következőket jelentem.

Azt, amit a központi bizottság tett, azt legnagyobbreszt a körözüvényekben és programmunkban méltóztatnak olvashatni. A központi bizottság által megállapított napirend, illetőleg egyes tanácskozási tárgyakon kívül még két indítvány érkezett be. Az egyik Kovaliczky tagtársunké, aki — sajnos — nincs itt, excusálta távolmaradását; ő öt pontból álló indítványt terjesztett elő, köteleesség szerint csak rövidesen akarom azokat ismertetni, bár a központi bizottság nem tette magáévá ezen indítványokat; nincs azonban kizárva, hogy azokat egyik-másik az urak közül magáévá teszi.

Szerinte először is vissza kellene állítani a közjegyzői törvénynek abbeli rendelkezését, mely szerint a közjegyző egyik minősítése gyanánt állapítottassék meg a kétévi közjegyzői gyakorlat. (Éljenzés.) Miután vannak sokkal fontosabb, döntőbb kérdések, amelyek egész intézményünkre kihatással vannak, a központi bizottság a concret indítványt mellőzendőnek tartotta. Egyébként az ezen indítványt fedő határozati javaslatot majd elő fogom terjeszteni. Itt számolnunk kell az idő rövidségével is, annál is inkább, mert az igen tisztelt kollega uraknak tudomására hozom, hogy az igazságügyminister úr a közjegyzői karnak jelenlévő tagjait ma délben 1 órakor a képviselőházban fogadni fogja.

Egyben tárgyalási programmunkat illetőleg, anélkül hogy indokolnám, a következőket terjesztem elő: Ma csak a következő három tárggyal foglalkozzunk, úgymint: az örökösödési eljárás reformjának kérdésével, a közjegyzők és a perenkivűli eljárás kérdésével és azután a közjegyzői állások betöltésének kérdésével. Úgy hogy holnapra maradna két nagyfontosságú tárgy, t. i. az ügyvéd-közjegyzőség kérdése és az ügyvédi kérdés a közjegyzői kar szempontjából. Ezt méltóztatassék jóváhagyó tudomásul venni. (Éljenzés.)

Visszatérve a Kovaliczky kartársunk által beadott indítványokra, a második pont szerint azt kívánja, hogy az igazságügyminister ne legyen jogosítva a meg nem üresedett közjegyzői kerületben új állásokat szervezni. Ez az indítvány nem helyes, azt talán motiválnom nem is kell. Mert végre a dolog úgy áll, hogy mi nekünk egyik főargumentumunk, amidőn a hatáskör kiterjesztését kérjük, hogy azt mondjuk, hogy a közjegyzői állások megfelelő szaporítása által lehetővé is tétessék, hogy a közjegyzői működés minden körben kiterjesztessék. (Általános éljenzés.)

Követeli azután azt, hogy a közjegyzőség államhatósági jelleggel ruháztassék fel. Valami államhatósági jelleg van bennünk,

hisz végre mi az állam közegei vagyunk, a törvény szerint is közhivatalnokok vagyunk és eljárunk mint a bíróságok kiküldöttei, tehát ki van bennünk fejezve az államhatósági minőség.

Kéri továbbá, hogy a közjegyzői díjak kérdése is szabályoztassék. (Helyeslés.)

Nagyon természetes, uraim, hogy ez szintén rendkívül fontos dolog, hanem kérem, mi eddig azon tapintattal jártunk el, mely szerint az anyagi kérdés, különösen a díjaknak kérdését nem toltuk előtérbe, amidőn arról volt szó, hogy elsősorban a hatáskör kiterjesztését vívjuk ki. Azután majd önmagától jön a díjak kérdése. (Helyeslés.) Aztán e tekintetben annál inkább nyugodtak lehetünk, mert hisz maga az igazságügyminister az utolsó budget-tárgyalás alkalmával felemlítette mint curiosumot, a díjak nevetséges voltát.

Adatott be aztán indítvány Pongrácz kollegánk részéről, amely azonban kizárólag csak a díjak kérdésére szorítkozott. Amennyiben az igen tisztelt urak közül magáévá akarja tenni a felemlített indítványok valamelyikét, nincs kizárva, hogy az tárgyalassék. Elég az, hogy ezt a központi bizottság szükségesnek nem tartotta.

Talán még egy körülményt jó lesz felemlítenem. Méltóztatnak emlékezni, hogy a legutolsó ülésünk alkalmával megállapított az, hogy deputatio útján tisztelegjünk az igazságügyminister úrnál azon célból, hogy abbeli törekvésünket megvalósítsa, mely szerint örökösödési ügyekben (méltóztatik tudni, a törvényjavaslat azon 2 szerencsétlen szakaszának kihagyása mellett), amidőn a közjegyző már mint a bíróság kiküldöttje szerepel, elkészíti az osztályt, előzőleg természetesen megállapítja a jogviszonyt, stb. és amidőn átadás végett az iratokat a bírósághoz bemutatja, a közjegyző maga autorizáltassék fel arra, hogy az átadást kimondja. (Helyeslés.) Mert az átadás tulajdonképen nem más, mint a megállapított jogviszonynak tanusítása. (Igaz, úgy van!) Ezen deputatio dolgában különféle téves hírek terjedtek el Igen tisztelt uraim, akkoriban 37-en vettünk részt a deputatióban és mind a 37 taggal egy körlevelet közöltem, amelyben a minister informatiója alapján az ebbeli véletlen dolgot magyaráltam. Azt is mondhatnám, hogy ő e célra engem személyesen tisztelt meg látogatásával, ez maga is mutatja azt, hogy ő nem maradhatott közönyös azon félreértésekkel szemben, amelyek a fogadás kérdésében fennálltak. Itt van kezeim közt az a circulare, amelyet a 37 tagtárshoz intéztem, nem olvasom fel, elég megállapítani azt, hogy itt szerencsétlen félreértés esete forgott fenn. Természetesen azután tisztelegtünk mindkét államtitkárnál, úgy Rohonyinál, mint pedig Törynél. Ezzel előterjesztésemet befejeztem és átadom most az elnöki széked kedves kollegámnak, aki már az azelőtt működött congressus első napján elnök gyanánt.

Baditz Lajos: Mélyen tisztelt congressus! Kedves Kartársaim! (Halljuk! Halljuk!) Mindig bizonyos fájó érzet vesz rajtam erőt akkor, amikor egy családban azt látom, hogy nincs meg az összetartás. Én úgy tekintem, hogy ez a mi közjegyzői karunk, ez a mi közjegyzői intézményünk is egy család, ennek a házi tűzhelyén is a szeretetnek lángjai kell hogy lobogjanak, hogy az összetartozandóság, a szeretet érzetét bennünk aczélkeménységüvé kovácsolják, amelyek bennünket képesítsenek arra, hogy becsülettel megálljuk helyünket és szembeszállhassunk mindazon küzdelemmel, amely küzdelmet egy fejlődő, egy kezdetén lévő intézménynek a természet rendje szerint is már kiállania kell és szükséges. Azt óhajtom tehát és azt kívánom, hogy ez a tudat mindannyiunkat lelkesítsen és az egyetértés olyan erős legyen közöttünk, amelyen részt nem törhet, nem diadalmaskodhatik a pokol minden ördöge sem. Az a szép számmal való megjelenés, amelyet a mai congressuson tapasztalhatunk, a legszebb reményekre jogosít fel mindannyiunkat, hogy az előttünk lévő küzdelmet sikerrel álljuk ki és a szőnyegen lévő fontos kérdéseket eredményesen fogjuk megoldani. Midőn tehát igaz önérzettel, kartársi szeretettel üdvözlöm az összes, itt megjelent congressusi tagokat, a magyarországi kir. közjegyzők országos congressusát, mely mai nap Budapest székesfővárosába lett egybe-híva, ezennel megnyitom. (Éljenzés.) Felkérem ennek folytán az igen tisztelt congressust, hogy az elnökség és tisztikar megalakítása iránt intézkedni sziveskedjék. Javaslatom a következő:

Társelnöknek méltóztassék megválasztani *Szmrecsányi Lászlót* (Éljenzés), kassai kamarai elnököt, *Dorgó Albert* kartársunkat, a kolozsvári kamara elnökét (Éljenzés) és harmadiknak *Folyovich Sándor* kartársunkat, az aradi kir. közjegyzői kamara elnökét (Éljenzés). Igen kérem a megválasztott társelnök urakat, legyenek szivesek helyeiket elfoglalni. Indítványozom továbbá, hogy a jegyzőkönyv vezetésére megválasztani és kiküldeni méltóztassék *Rónay* és *Szécsi* kartársunkat. (Helyeslés.) A jegyzőkönyv hitelesítésére *Szabó Albert* és *dr. Holitscher Szigfrid* kartársunkat kérem fel. (A megválasztottak helyeiket elfoglalják.) Ezekkel — azt hiszem — a tisztikar most már teljes számban ki van egészítve.

Mélyen tisztelt congressus! (Halljuk! Halljuk!) Igen tisztelt Kartársak! A magyar ember, mielőtt az előtte álló nagy dologhoz fog, Isten áldását kéri munkájára és oda tekint fel a magasba, ahol a magyar szent korona fénye a magyar koronás király személyét dicsfényvel vonja be. Indítványozom, hogy mielőtt mi is munkánkhoz hozzáfognánk és munkánk eredményére Isten áldását kérnök, — Ő Felségét, a legelső magyar embert, Magyarország koronás felkent királyát a legmélyebb hódolattal üdvözljük és ezen hódolatunk kifejezését táviratilag tudomására hozzuk. A távirat szövege a következő:

„O cs. és apostoli kir. Felsege legmagasabb kabinetirodájának, Wien. A magyar kir. közjegyzők országos congressusának Budapest székesfővárosába egybegyűlt tagjai a legmélyebb hódolattal üdvözlik Felsegedet, mint a jog és igazság felkent kutforrását és legmagasabb személyére Isten bő áldását kérik (Éljenzés.) A magyar kir. közjegyzők országos congressusa.“

Igen tisztelt congressus! Ezek után a tárgysorozatra térnék át. Mielőtt azonban felkérném az igen tisztelt előadó urat, hogy előadását megkezdeni sziveskedjék, röviden még arra kérem az igen tisztelt kartársakat, hogy az egyes tárgyakhoz komolysággal, higgadtsággal, körültekintő megfontolással és még hozzá rövidséggel is (Helyeslés.) méltóztassék hozzászólni. Én azt hiszem, hogy a tárgysorozat minden egyes szönyegen lévő része az előadók által annyira meg lesz világítva, hogy azokhoz bővebb hozzászólás nem is szükséges. Röviden kifejti mindenki a véleményét és mennél többen, annál jobb, de még egyszer hangsúlyozom, hogy az idő rövid lévén, miután Ő Nagyméltóságánál, az igazságminister úrnál is tisztelegnünk kell, amely tisztelgés ideje 1 órára van kitűzve, azon legyünk, hogy a tárgysorozat három pontját ma délelőtt letárgyaljuk.

Felkérem ennek folytán *dr. Holitscher Szigfrid* kartársunkat, hogy a tárgysorozat első pontját, az örökösödési eljárás reformjának kérdését előadni sziveskedjék.

Dr. Holitscher Szigfrid: Az örökösödési eljárásunk reformja iránt, *a bíróságok tehermentesítése jegyében* immár általánosan felhangzó kívánalom csupán tünete egy ezen jogszolgáltatási berendezkedésről lassankint kialakult helyesebb felfogásnak, mely a *bírósági hagyatéktárgyalásban* egy belső jelentőségét és jogosultságát elvesztett, a gyakorlati élet szükségleteinek meg nem felelő teljesen lejárt intézményt lát.

Aminek eredete Ausztriában egy eltévedt történeti fejlődésre, patrimonialis gyámkodásra és fiskális aggodalmaskodásra vezethető vissza és ami a társadalmi és gazdasági viszonyok megváltozása folytán már ott is tartalmát veszítette, — *a bírósági hagyatékrendezést* újabb törvényeink és nevezetesen az 1894. évi XVI. t.-cz. átültették hozzánk, anélkül, hogy annak akár az ipso jure öröklés elvi alapján álló anyagi jogunkban, akár jogfejlődésünkben egyáltalán gyökere lett volna.

Kétségtelen, hogy a mai forgalmi viszonyok között nincsen jogosultsága annak, hogy az állam, — amikor a magánjogviszonyoknak nem kényszerítő elrendezését minden téren, jelentőségükre való tekintet nélkül, a magántevékenységnek engedi át, — épen *a halálesettel beálló jogváltozások elrendezését, hatóságai, nevezetesen bíróságai útján, maga vegye kezébe.* Elsősorban azért nem, mert a haláleseti és élők közötti megszerzés védelme között ilyen visszamenő különbséget tenni, *elvi alappal egyáltalán nem bir.* De

különösen azért sem, mert amit kezdetleges viszonyok között az osztrák hagyatéktárgyalás feladatául kitűzött, — hogy a hatósági rendezés a hagyatéki tartozások és a kincstár igényének kiegyenlítése után fennmaradó *tiszta örökségnek a valódi örökös birtokába való bocsátását biztosítsa,* — azt ma sem Ausztriában, sem nálunk megvalósítani többé nem lehet.

Nem képzelhető el az államigazgatás oly működése, mely érvényt szerezhetne a törvény azon rendelkezésének, hogy senki örökséget önhatalmúlag birtokba nem vehet, még ha az osztrák törvény ezen nálunk sohasem ismert tilalma jogosultsággal is birna. A hagyatéki hitelezők és hagyományosok ennél fogva bármely szabályozás mellett is igényeikkel az előzetes jogvédelem teréről szükségképen a per, a törvény rendes útjára szorulnak. *És nem képzelhető el a bírósági hagyatéktárgyalás alapját képező legalitási elvnek oly keresztülvitele,* mely biztosíthatná, hogy az örökség csak a *valódi örökös* birtokába bocsáttatik. Az örökjognak bárminő eljárás alapján való elismerése tehát sohasem praejudikálhat és egy utólagos örökösödési pert ki nem zárhat.

Ha ennek daczára egy gyakorlati céljait többé meg nem valósító, tartalmát veszített *hatósági tevékenység s a bírósági hagyatékrendezés intézményszerűleg mégis fentartatik,* nyilvánvaló, hogy az pusztá formassággá lesz, mely egyszer tagadhatatlanul nyújtott előnyeit elvesztve, *csupán káros visszahatásait érezteti,* és pedig két irányban, *egyrészt* midőn az örökség megnyitásával szerzett jogok érvényesíthetőségét egy hosszadalmas és nehézkes eljárástól teszi függővé és az örökség útján átháramló javak forgalmát megakasztja, *másrészt,* midőn a bíróságot elhalmozza oly teendővel, melyek azt tulajdonképeni hivatásától, az ítélkezéstől elvonják és állami feladattá téve azt, ami megfelelőbben a magántevékenységre volna bízható, az állam felesleges megterhelését jelentik.

Csupán csekély mértékben enyhíti ezen állapot visszásságát az, hogy az osztrák rendszertől eltérően, *a mi törvényünk a bírósági hagyatékrendezést nem minden hagyatékra nézve teszi kötelezővé.* Sőt épen az osztrák eljárásnak, annak minden hagyatékra kiterjedő kötelező volta nélküli, egyébként változatlan átültetése eredményezi azt az ellenmondást, mely az egész hagyatékknak, a különös védelmet igénylők érdekkörét meghaladó hivatalos rendezésében és lefoglalásában jelentkezik.

A haláleseten alapuló jogháramlás sajátos természete megkivánhatja, *hogy annak rendezése és kifelé való közhittű megállapítása bizonyos fokig kikényszeríttessék.* Tekintetbe jön itt egyfelől a *telekkönyvek* rendezettségének speciális hazai szempontja, másfelől egyáltalán a *forgalom* érdeke, mely a 3-ik személyek megszerzésére való tekintettel szükségessé teszi az örökös legitimitiójára szolgáló valamely eszközről való gondoskodást. Ami örökösödési eljárásunkban elavult, *az nem a rendezési kényszer maga,*

még ha tágasabb körben is érvényesülne, hanem annak, *egy kizárólag tanúsítási eljárás korlátain túltengő szabályozása* és, ezzel párhuzamosan, *foganatosításnak a közhitű tanúsításokra nem hivatott bíróság kezébe való letevése*. Ezen a ponton találkozunk a halál-esettel összefüggő jogviszonyok rendezését mai alakjában haszon nélkül korlátozó *hatósági közreműködés visszaszorítása iránti törekvés* azzal az állásponttal, mely igazságszolgáltatási bajaink, különösen a már türehetlenné vált lassúság orvoslását a *birói hatáskör szoros elkülönítésében* és nevezetesen a bíróságoknak a perenkivüli teendőktől való mentesítésében keresi.

Ha a birói hatáskörből ily módon kiváló perenkivüli teendők hozzáutalásának kérdése általában vitás lehet és megoldásánál különböző igazságügyi szervek jöhetnek tekintetbe: az *örökösödési eljárásba vágó teendők* nézve nyilvánvaló a közjegyzőség egyedüli hivatottsága. Az a fejlődésmenet, mely a valaha egy szervnek kezében összpontosult egész jogszolgáltatásnak a feladatok különbözőségéhez képest való elkülönítését eredményezte, a magánjogoknak a támadást megelőző védelmére és nevezetesen a *jogviszonyrendezéseknek, ezt a praeventív célú szolgáló, közhitű tanúsításait*, — a közjegyzőséget jelölte ki. Az a birói cselekmény pedig, amely körül egész örökösödési eljárásunk megfordul, a *hagyatékátadás* nálunk kezdettől fogva nélkülözötte az ezen birói funkció által az osztrák rendszerben felölelt, az örökség tényleges birtokba bocsátására kiterjedő tartalmat és sohasem volt egyéb, mint a *hagyatékra vonatkozólag kiderített tárgyi és személyi jogviszonyoknak és a felek megállapodásainak közhitű tanúsítása*. Kézenfekvő tehát ezen eljárási cselekménynek a közjegyző hatáskörébe leendő utalása. De kiterjeszthető az átruházás az *igazgatási* jellegű cselekményekre is, elsősorban azon összefüggésnél fogva, mely egyáltalán az örökösödési eljárás és a közjegyző hivatása között fennáll, de továbbá azért is, mert a közjegyző ilyen természetű cselekményekre a perenkivüli jogszolgáltatásban ma is igénybe vétetik és a felmerülhető elméleti aggályoknak a birói megbízotti viszonyval való áthidalásától bátran eltekinthetünk, ha azzal a birói munkateher apasztásának sokkal fontosabb gyakorlati követelményét valósítjuk meg. Csupán a *kényszerítő* jellegű birói cselekmények azok, amelyek — forrásukat az államhatalom képezvén — a birói hatáskörből ki nem vehetők és amelyekre a bíróságnak az örökösödési eljárásban való részvétele korlátozandó.

Mindezek szerint, elméleti megfontolások és célszerűségi szempontok egyaránt amellett szólnak, hogy addig is, míg jelenlegi örökösödési eljárásunk egész rendszerének megváltoztatására kerülhet sor, *salvo meliori, kiküszöböljük belőle ma azt*, ami az eljárás lassúságát okozó *felesleges alakosság*, és ami a bíróság megterhelését okozó *téves hatáskörmegosztás*. Az erre szolgáló rendelkezések közelebbi kifejtése alól felment az igazságügyi kormány megbízásából

elkészített és az önk kezében lévő *törvénytervezet*, mely a most vázolt irányelveket megvalósítja s azok gyakorlati keresztülvihetőségét szemléltetővé teszi és amelylyel magát azonosítani, a ma összeülő congressus egyik feladatát képezi s összehívásának első-sorban szolgált indító okául.

És itt foglalkoznunk kell azzal az ellenvetéssel, mely a tervezett reform megvalósítása előtt, *magánjogunk codifikációjának bevárását* tartja szükségesnek.

Eltekintve attól, hogy a kezünkben levő tervezet jelenlegi örökösödési eljárásunknak sem magánjogi alapjait, sem lényeges eljárási elveit nem érinti: egyáltalán túlhaladott álláspont ma már, az örökség megszerzésének elvi szabályozása közül követhető két rendszer, az *ipso jure öröklés és az elfogadási rendszer közötti tisztán constructióbeli különbségnek* akár az *anyagi joghatás*, akár a *hagyatékátzállás körüli eljárás szempontjából* valami különös jelentőséget tulajdonítani.

Az ipso jure öröklés mellett is meg kell engedni az örökség *visszautasíthatását* és hogy az örökségnek a megnyitás időpontjában történt megszerzését fenn lehessen tartani, azzal a fictióval kell élni, hogy a visszautasító úgy tekintendő, mint aki örökgyógy elhalálzásakor már nem élt. És viszont az elfogadási rendszer mellett is az *örökös nyilatkozat visszahat a megnyitás időpontjára* és a nyugvó hagyaték fogalmára csak azért van szükség, hogy addig se maradjanak az örökséghez tartozó jogok és kötelezettségek alany nélkül. Az egyik rendszer mellett a záros határidőn belül való *vissza nem utasítás*, a másik mellett az *elfogadás* által szereztetik meg véglegesen az örökös minőség; az egész különbség arra redukálódik, hogy a hivatott örökös *passivitásának különböző értelmezés* adatik; ettől eltekintve egyéb eltérő anyagi joghatása alig van.

És ép úgy független ettől az első állásponttól a *hagyatéki eljárás mikénti rendezése is*. Az ipso jure öröklés mellett is, az örökös, noha a törvény erejénél fogva lesz azzá, a forgalomban az örökjogából folyó igények érvényesíthetéséhez *örökös minőségének közhitű megállapítására szorul*, melyet csupán egy perenkivüli eljárás nyújthat, miután rendszerint nem lévén, aki örökjogát kétségbevonja, annak ítéleti elismerésére csak kivételesen kerülhet sor. És viszont az elfogadási rendszer sem jelenti azt, hogy az elfogadási cselekménynek okvetlen egy *bíróság előtti kijelentésben* kell állania és nem helyettesíthető akár a pro herede gestio által is. Még kevésbé folyománya az örökségnek hatósági birtokbocsátása, az ú. n. beszavatolás szüksége. Aminthogy péld. az örökjogról szóló 1887. évi kormányjavaslat az additionalis rendszerre helyezkedik ugyan, mégis kimondja, hogy „az örökösök a hagyatéki vagyont, ha az örökjog nem vitás, birói közbenjárás nélkül birtokba vehetik.“ A hagyaték átszállását rendező

perenkivüli eljárás mikénti szabályozására közömbös, hogy az örökség megszerzésének melyik rendszerét fogja polgári törvénykönyvünk követni. A anyagi jogba csupán az örökjog perenkivüli legitimitójára szolgáló eszköz anyagi joghatásainak megállapítására tartozik, különös tekintettel 3-ik személyek jogszerzésére. De ezen eszköz előfeltételeinek és módozatainak megállapítása az eljárási törvényre bízandó. Örökösödési eljárásunk reformjának ezen címen való elodázása tehát elméleti szempontból sem jogosult és még kevésbé engedhetik azt meg a gyakorlati élet halaszthatatlan szükségletei.

Hogy ezeket a szükségleteket arra a legalább évtizedes időszakra, — mely bennünket a Ptk. életbeléptetésétől még elválaszt, — akár csak átmenetileg kielégíthetné az igazságügyi szervezet módosítása tárgyában készített és a képviselőház elé terjesztett kormányjavaslat ismeretes két szakasza: arra komolyan gondolni alig lehet. Az az újítás, hogy a közjegyző a hagyatékátviteli jegyzőkönyvből az osztályt tartalmazó kivonatokat készítsen és az átadó végzést az ezen kivonatokra vezetendő záradék helyettesítse — egyrészt az örökösödési eljárás tulajdonképeni fogyatkozásaival semmiféle vonatkozásban nincsen, másrészt arra a legközelebb fekvő célra sem alkalmas, hogy a bíróság munkatervén számbavehető módon könnyítsen. A bírói munka elsősorban annak vizsgálatában áll, hogy a kért átadási intézkedések megfelelnek-e az eljárás eredményének, a hagyatékra vonatkozólag kiderített jogviszonyoknak és a felek megállapodásainak és csak másodsorban az átadó végzés megfogalmazásában, mely ezen esetben ugyanis a tárgyalási jegyzőkönyvnek, tényleg ma sem a bíró által végzett kivonatolásában áll. Ez a javaslat tehát nem a bírói munkán, hanem legfeljebb a bírósági iroda munkáján könnyít; a bíróság előtt nem fél gyanánt szereplő közjegyzővel, elméleti szempontból is helytelenül, elintézési tervet készítet, a gyakorlatban pedig azzal, — hogy ha a bíró ezen tervet nem találja megfelelőnek, a közjegyzőt a mindenestre elvégzett írásmunka díjazásától is elűtheti — az ugyanis tapasztalható surlódások eseteit fogja csak szaporítani.

Ettől a javítást semmi irányban nem jelentő tervtől igazságügyi kormányunknak vissza kell térnie az adott megbízásban nyilvánult eredeti álláspontjára, arra a — hazai jogfejlődésünkből kiindult, a tekintetbe jövő igazságügyi szerv hivatottságából erőt merített és immár egész jogász közvéleményünkben tért hódított vezérlő gondolatra, hogy a hagyatékátvitelt magát a kir. közjegyzőkre kell bízni.

Ezek után van szerencsém a központi bizottság következő határozati javaslatát elfogadásra ajánlani:

„A kir. közjegyzők országos congressusa a mai örökösödési eljárásnak a gyakorlat által igazolt és a közjegyzői karon kívül

álló egész jogász közvélemény által is elismert hátrányait — addig is, míg a jelenlegi rendszer alapjainak az elméleti szempontok által javasolt és a tulságos hatósági közreműködés visszaszorítására irányuló megváltoztatására kerülhet sor — sürgősen orvoslandóknak látja egy oly átmeneti reform által, mely céljául az egész eljárás egyszerűsítését és gyorsítását, különösen pedig a bíróságoknak a nem jogszolgáltatási természetű és a sajátlagos bírói hivatás rovására eső teendőktől való mentesítését tűzi ki.

Az erre szolgáló sarkalatos rendelkezést abban látja, hogy a mai bírói hagyatékátvitel, — amennyiben az nem bírói határozathozatal, hanem tisztán magánjogviszonyoknak közhitű tanúsítása jellegével bír, — az arra, a közjegyzői intézmény sajátlagos rendeltetésénél fogva elvileg hivatott és gyakorlatilag alkalmas kir. közjegyző hatáskörébe utaltassék.“

Elnök: Azokat a tisztelt tagtárs urakat, akik hozzászólni óhajtanak az előadmányhoz, felkérem, hogy a sorrend betarthatása végett legyenek szivesek jelentkezni. (Felkiáltások: Elfogadjuk!)

Szmrecsányi László: Én úgy látom, hogy teljesen egyetértünk azzal, amit az igen tisztelt előadó ur oly nagy szaktudással adott elő. Azért fogadjuk el a határozati javaslatot és mondjunk az előadó urnak meleg köszönetet.

Elnök: Tehát határozatilag kimondjuk, hogy az országos congressus az előadott javaslatot és indítványt egyhangulag magáévá teszi és határozattá emeli.

Következik ennek folytán, miután felszólalás nincsen, a tárgysorozat második pontja, a közjegyző hatásköre a perenkivüli eljárásban, különös tekintettel az okiratszerkesztésre és a perenkivüli képviselőre. Kérem az előadó urat, sziveskedjék a tárgyat a congressus előtt ismertetni.

Dr. Toldi Béla: Tisztelt elnök úr! Tisztelt congressus! Én azt gondoltam, hogy az első tárgynál mindjárt kitérünk arra a törvénymódosító tervre, amelyet az összes közjegyzők megkaptak, t. i. dr. Charmant Oszkár munkájára. Ezt a munkát ^{99/100} részben jónak, helyesnek tartjuk és én azt hiszem, hogy alig egy vagy két módosításra van abban szükség. Mi ennek a tervetnek nagy erkölcsi erőt adnánk, ha mi a részletekbe is belemennénk és hamarosan ezen tulesnénk. Mert maga a határozati javaslat teljesen fedi a mi gondolkodásunkat, a mi jogi véleményünket. Azonban adjunk ennek testet is azáltal, hogy mindjárt a kezeink közt lévő tervre vonatkozólag is, esetleg egyes szakaszok változtatásával, kimondjuk annak elfogadását, sanctionálását. Valamennyien otthon áttanulmányoztuk azt, kik együtt, kik kamaránként. Itt rövid idő alatt tulesnénk a javaslat megvitatásán. Ezzel nagy erkölcsi erőt kölcsönöznénk a javaslatnak.

Dr. Roth Zsigmond: Én hozzájárulok az indítványhoz annál is inkább, mert dr. Charmant kollegánk, aki ennek szerzője volt, maga fejezte ki azon kívánságát, hogy a vidéki kartársak foglalkozzanak e javaslattal, mert ő nagyjából a fővárosi szempontokat vehette figyelembe, nem ismervén a vidéki gyakorlatot és kérte, hogy az előadó úr jegyezze fel a felmerülő kifogásokat. Ép azért én is kérem a congressust, vegye részletes tárgyalás alá a munkát, ha sok nem is lesz, lesz egy kis megjegyzés, amely figyelemreméltó és olyan, amelyet a törvénytervezet szerkesztője is figyelembe fog venni, mint tapasztalati tényeken alapulókat. Kérem indítványom elfogadását.

Gyarmathy Ernő: Én azt hiszem, hogy a mi congressusunk határozatainak igen nagy súlyt kölcsönöz az, ha a határozati javaslatot egyhangulag fogadjuk el. Ezen szempontból ellenzem, hogy a törvénytervezet aprólékos tárgyalás alá vétessék. Az a határozati javaslat mindnyájunk jogérzését, mindnyájunk meggyőződését fedi, ne menjünk bele a tervezet részletes tárgyalásába. A magam részéről bevallom, hogy vannak a tervezetnek oly pontjai, amelyhez nem volnék képes hozzájárulni és elleneznem kellene. De az a meggyőződésem, hogy ez alkalommal maradjunk a határozati javaslat mellett. Ha szükségét látjuk a tervezet megvitatásának, keressük meg az országos közjegyzői egyletet, a kamarákat aziránt, vegyék tárgyalás alá a javaslatot, terjesszék be véleményeiket, a vélemények beérkezése után hívjunk össze országos közjegyzői ülést, mert itt ily aprólékos részletekbe nem bocsátkozhatunk.

Rusa Ernő: A congressus feladata, hogy az eléje terjesztett javaslat megvitatassék. Azért nem kell congressust összehívni, hogy valamit egyhangulag elfogadtassunk. Vannak a tervezetben egyes részek, amelyek megvitatásra szorulnak.

Rupp Zsigmond: Tisztelt uraim! Most egyetlenegy alaki kérdés felett nyolczan szólaltak fel és eltelt azóta egy negyedóra. Ha ezt az operatumot kezembe veszem, akkor én is mondhatnám, van itt is, ott is egy pont, amelyet nem fogadok el, vagy módosítani kívánok; de kérem tudomásul venni a következő két dolgot. Először is, amidőn Charmant Oszkár barátunk maga is kijelentette, hogy tessék ezt tárgyalni behatólag, ez azon nobilitás kifolyása, amely őt jellemzi, és amelynélfogva ő azt akarja éreztetni, hogy ő nem fél semmitől. Ha helyes érveléssel czáfoljuk, meghajlik előttünk. De másrészt a praktikus szempontokra áttérve — ma három tárggyal akarunk végezni. Ha egy speciális kérdésbe belemelegszünk, hová jutunk akkor! Utalok a congressusnak valódi hivatására, céljára. Congressusnak mindig hivatása lehet elvi kérdésben határozni (Éljenzés.), a részletek a jövő dolgát képezik, hisz tudjuk, hogy a tervezet nem marad változatlanul. Hisz mindnyájunknak lehet és lesz is alkalmunk a részletekkel foglalkozni. (Éljenzés, taps.)

Dr. Toldi Béla visszavonja indítványát.

Elnök: Eszerint a vitát, több felszólaló nem lévén, e kérdés felett bezárom. Miután pedig kifejezésre jutott az az óhaj, amely különben annyiban is indokolt, mert ma ennek a javaslatnak részletes tárgyalása napirenden sincs, de meg másrészt egy nagy testület egy alapos tárgyalást azzal az alapos minuciositással nem is tud teljesíteni, én azt gondolnám (Halljuk! Halljuk!) hogy miután a kamarai elnökök és kiküldöttekből juniusból összejött értekezlet választott egy központi bizottságot, forduljanak az igen tisztelt kartársak, akiknek Charmant kartársunk elaboratumának bármely részére észrevétele van, e bizottsághoz, küldje azt be, ez feladatának fogja tartani, hogy előkészítse annak tárgyalását és mikor az elő van készítve, azt döntés alá bocsássa.

Következik a napirend második pontja. Felkérem *Körössy Bertalan* kartársunkat, sziveskedjék a tárgyat előadni.

Körössy Bertalan: Igen tisztelt Congressus! A felvetett kérdés, a közjegyzőknek a perenkivüli eljárásban az okirat szerkesztési hatásköre és a perenkivüli képviselőt annyira közismert, annyira megvitatott kérdés, hogy ez a körülmény annak hosszabb fejtegetése alól az idő rövidegénél fogva is engem fel fog menteni. Röviden tehát abból indul ki, hogy amit mindnyájan tudunk, a jogállam célja az, hogy a jogbiztonságot megvalósítsa. A jogállam ezt a jogbiztonságot bizonyos jogi intézmények által valósítja meg. Ilyen intézmények hazánkban és általában a nyugateurópai államokban is a bíróság, az ügyvédség és a közjegyzői intézmény. A bíróság feladata és az ügyvédségé is, tudjuk, peres ügyekben a megtorló jogvédelemnek szolgálatában álló, a közjegyzőké a perenkivüli ügyekben az úgynevezett megelőző jogvédelem szolgálatában. A közjegyzői intézménynek a célja és feladata, a közjegyzői törvény indokolása szerint, az, hogy a közjegyzői intézmény a jogok keletkezésére a jogügyletekben befolyva, ezeknek nagyobb szabályszerűségét és világosságát biztosítva, ezáltal a jogok összeütközésének számának csökkentésére törekedjék. A közjegyzői intézmény hazánkban, kétségtelen, hogy bevált. Nem kell más tekintélyre hivatkoznom, mint volt igazságügyministerünkre, dr. Plósz Sándorra, aki annak idején kinyilatkoztatta, hogy a közjegyzői intézmény a legsikerültebb jogi alkotásoknak egyike. Hogy nélkülözhetlen, hogy feltétlenül szükséges szervezet igazságügyi intézményeinkben, amelyet folytonosan ápolni és fejleszteni volna szükség. És ha felvetjük most azt a kérdést, hogy azt a célt, amelynek megvalósítása végett a közjegyzői intézmény behozatott, t. i. a jogélet terén a jogbiztonság megvalósítását, a jogrend megszilárdítását elérte-e, hogy azok a remények, amelyeket a közjegyzői intézmény felállításához annak idején hozzáfűztek, megvalósultak-e: erre nemmel kell felelni. Ennek oka azonban nem a közjegyzői intézményben fekszik. A közjegyzői intézmény magábanvéve belső erővel, belső tartalommal bír,

kitűnően van megalapozva, azonban a törvényhozás elkövette azt a végzetes nagy hibát, hogy a közjegyzői intézmény hatáskörét annak felállításakor nem szabta meg kellő módon, azt, amiért a közjegyzői intézmény felállított, t. i. a jogügyleteknek közjegyzői okiratokba foglalását, nem biztosította a közjegyzői intézménynek. Mert az a néhány közokirat, a házastársak, a siketnémák, siketek és némáknak, vakoknak jogügyletei, ezek az összes jogügyletekhez viszonyítva, igazán számításba sem jönnek. Ily körülmények között, amidőn egy intézmény oda lesz dobva minden hatáskör nélkül a jogélet területére, nem is kívánhatták és nem is várhatták azt, hogy ez az intézmény a jogbiztonság megteremtésére és a jogélet irányítására nagyobb befolyással lehessen. Hogy tényleg hazánk jogéletében a jogbiztonság és a jogszilárdság a perenkívüli eljárás területén ingatag, azt nagyon szomorúan bizonyítják a következő tények.

Telekkönyvi állapotainknak teljes ziláltsága elsősorban. Mindnyájan tudjuk, hogy a birtokállapotok és a bejegyzések között összhang nincsen. Tudjuk, hogy a feljegyzések, előjegyzések teljesen komplikálják és összekuszálják a telekjegyzőkönyveket. Tény az is, hogy a perek száma óriási módon és folytonosan szaporodik és állandóan emelkedő irányt mutat. Tény az is, hogy ennek következtében a bírói munkaterhek is folytonosan szaporodtak és ennek az oka is épen az, hogy a perek nagy számmal fordulnak elő. Tehát a közjegyzői intézmény, amint látjuk, nem működhetett oly belterjesen és oly hasznosan, amint erre szükség lett volna. Nincs egyetlenegy ország sem tőlünk nyugatra, amelyben oly állapot volna akár a telekkönyvek területén, akár más jogélet területén, mint épen mi nálunk, mert minden állam gondoskodott arról, hogy a közjegyzői hatáskör legalább a közjegyzőnek főhivatása és rendeltetése területén, az ügyletek okiratba foglalása által biztosítottassék. Még Ausztriában is a telekkönyvi jogügyleteket hitelesítési kényszer alá vonták. Csak nálunk nincs és nálunk nem volt e tekintetben semmiféle intézkedés, amelyre pedig igen nagy szükségünk lett volna. A mi feladatunk tehát nem lehet más, mint az, hogy követeljük intézményünknek azt a hatáskört, amelyért az intézmény tulajdonképpen felállítva lett (Ugy van!), t. i. a jogügyleteknek kötelezőleg közjegyzői okiratba foglalását. (Éljenzés). Ez a közjegyzői intézmény igazi hivatása és rendeltetése. Mindaddig, míg ez meg nem történik, nem számíthatunk arra, hogy telekkönyvi állapotaink javuljanak, mert a zugirászok és a jogi szakértelem nélküliek által szerkesztett szerződésekből származnak a pereknek ezrei. És csodálatos, hogy akkor, amikor nálunk a közjegyzői intézmény helyes alapokra van fektetve, bevált és jól működött, amidőn az Igazságügyi kormányzat is ezt elismeri, mert hisz a fentartását akarja (legalább ezt igazolja az a körülmény, hogy a létszámot folytonosan szaporítja), hogy ily körülmények közt, amidőn annak a főhivatása és rendeltetése az okiratszerkesztés,

a jogügyleteknek okiratba foglalása, — mégsem teszi azt, hogy a közjegyzői hatáskör részére azt úgy, amint eredetileg kellett volna, biztosítsa. Tehát nekünk, közjegyzőknek épen a felek és az állam érdekének szempontjából (mert hisz a perek rengeteg száma veszteséget jelent úgy az államra, mint a felekre) követelnünk kell hatáskörünknek fenti értelemben leendő kiegészítését.

Ez az egyik ága azon kérdésnek, amelynek előterjesztésére megbizattam.

A másik ága a képviselő perenkívüli ügyekben. Több eset fordult elő t. i. mostanában, amidőn egyes hatóságok, bíróságok is a közjegyzőnek képviselői körét a perenkívüli ügyekben nem ismerték el. Sőt megtörtént az is, hogy beadványozási jogát sem ismerték el. A beadványozási jog egyenesen törvényen alapul. A közjegyzői törvény 55. szakasza ezt határozottan és világosan kimondja. De a képviselői jogkör is kimagyarázható a törvényből, mert az ügyvédi rendtartásnak 38. és a közjegyzői törvény 55. szakasza egybevetéséből tisztán kitűnik az, hogy a közjegyzőt a képviselői hatáskör is megilleti. De eltekintve ettől, nincs tiltó törvény, amely kimondaná azt általánosságban, hogy a közjegyzőt képviselői kör nem illeti a perenkívüli ügyekben. Ahol ezt a törvény szabályozni akarja, ott azt meg is mondja. Ott van például a közigazgatási bíróságról szóló törvény, ott ki van mondva az ügyvédi képviselő, a választási bíráskodásról szóló törvény hasonlóképpen. Ezenkívül az állandó gyakorlat szokássá fejlesztette a közjegyzőknek képviselői körét a perenkívüli ügyekben, mindaddig t. i., amíg pert nem eredményező contradictorius eljárásról szó nincs. Tehát pl. gyámhatósági ügyekben, míg az vitássá, peressé nem válik. Vagy vételárfelosztásoknál, stb. stb. perenkívüli ügyekben. Ezt kívánja különben a közönségnek érdeke is. Mert a közönségre nézve sokkal kevésbé költséges és kevesebb idővesztéssel jár az, ha perenkívüli ügyben, amelyben az alapmegbizást a közjegyzőnek adta, ugyanaz a közjegyző az eljárást folytathatja is. A célszerűség követelménye tehát az, hogy a perenkívüli ügyekben a képviselői jogkör a közjegyzőt megillessen, annál inkább, mert ez a beadványozási jognak is továbbfejlesztése és folyamánya.

Azt hiszem, a kérdésnek mind a két ágát kimerítettem az előadottakban és megbízatásomban képest a tisztelt congressusnak elfogadás végett ajánlom a felvetett kérdéssel szerkesztett következő határozati javaslatot (Halljuk! Halljuk!):

„A királyi közjegyzők országos congressusa a perenkívüli eljárás teendőinek és a perenkívüli képviselői körének, mint már a közjegyzői intézmény életbeléptetése alkalmával részére törvényhozásilag kijelölt ügykörnek; elsősorban a hites bizonyosság körébe tartozó teendőknek, nevezetesen a jogügyletek okirati tanustásának a királyi közjegyzők hatáskörébe utalását jogszolgáltatási rendünk korszerű kialakulása mellözhetlen követelményének tartja.“

Elnök: Méltóztatnak az előterjesztett határozati javaslatot elfogadni? (Felkiáltások: Elfogadjuk!)

Dr. Toldi Béla: Tisztelt congressus! Nagyon rövid leszek. Aki sokat markol, keveset kap. Itt, ebben a határozati javaslatban az van benn, hogy az okirati kényszert mondjuk ki. Ez nagyon sok, de nem is megfelelő a mi viszonyainknak, talán a fővárosban igen, de a vidéken nem. Mondjuk ki azt, mint Ausztriában van, hogy mindazon ügyletekben, amelyekben telekkönyvi jogviszony szabályoztatik, megkivántatik a közokirati kényszer. És ezzel eleget mondottunk. Ezen módosítással hozzájárulok a javaslathoz.

Szabó Albert: Én a határozati javaslatot egész terjedelmében elfogadom és ahhoz hozzájárulok, még pedig azon indokból, mert abban benfoglaltatik a több, a többen pedig a kevesebb.

Tölgyessy Adrián: A vidéken a határozati javaslat értelmében eljárni nem lehetne. Azért azt sokallom. A mai viszonyok közt, amidőn a községi jegyzők is okiratszerkesztésre vannak jogosítva, ezt a határozati javaslatot ily értelemben keresztülvinni nem lehet.

Bathó János: Igen tisztelt congressus! A végcélrt nagyon szépnek tartom, hogy a közjegyzői kényszer az okiratokra nézve eléressék. De bocsánatot kérek, egyelőre talán beérhetnék azzal, ha kimondjuk, hogy a telekkönyvi ügyekben az ügyvédi és közjegyzői ellenjegyzés szükséges. Én azt hiszem, mindnyájunknak van itt vidéke, vidékének faluja. Ott nem az ügyvédek szolgáltatják az okiratokat, hanem a jegyzők. Az a jegyző vagy hivatalnok, vagy nem. Ha nem hivatalnok, nem vehet fel okiratokat. Ha hivatalnok, akkor semmi értelme, hogy magánmunkákat vigyen. Nincs az az államnál, a bíróságnál, és sehol sem. Én beérem azonban a mi viszonyainkra való tekintettel azzal, amit Toldi tagtársunk előterjesztett.

Tury Ignác: Harminczöt év alatt azt érte el intézményünk, hogy az ügyvédi kar egyenesen létünk ellen tör. Tisztában kell lennünk Magyarországon úgy, mint a többi modern jogállamban, hogy a bírónak az ítékezés, ügyvédnek a jogvédelem, a közjegyzőnek pedig a perenkívüli eljárás a hivatása. Ennek következtében egész terjedelmében magamévá teszem a határozati javaslatot és kérem azt elfogadni.

Dr. Kubinyi János: Nem járulhatok a javaslathoz, mert eddig szerények voltunk és ha most nem is kell azoknak lennünk, de ha határozati javaslatot hozunk, annak gyakorlati kivitelével számot kell vetnünk. Aki ismeri a vidéki viszonyokat, az tudhatja, hogy ez a határozati javaslat nem vihető keresztül, mert vannak 50—60 kilométernyi távolságra eső községeink a székhelytől, ahová vasut nem visz és nem kívánhatjuk, hogy bármely apró-cseprő csereszerződéshez, amelynek 20—30 korona az értéke, 50—60 kilométernyire fáradjon a fél. Hanem ha még ki is mon-

danák ily értelemben és formában az ingatlanokra vonatkozólag az általános közjegyzői kényszert, akkor itt is értékhatár mellett lehetne ezt kimondani, mert nem mondathatunk ki valamit a congressus által, ami a gyakorlatban ki nem vihető. A minister is tényleg csak olyat hozhat be, ami a gyakorlatba bevihető és keresztülvihető. Ajánlom, hogy elégedjünk meg a telekkönyvi beadványokra nézve az ügyvédi vagy közjegyzői kényszer kimondásával. Az ország egész ügyvédi kara ezen kívánságunkhoz csatlakozni fog és akkor lehet remélni, hogy a parlamentben is keresztül fog az menni.

Jeszenszky Sándor: Igen tisztelt congressus! Ha én a meglévő viszonyokat tekintem, nem zárkozhatom el annak kifejezése elől, hogyha olyan értelemben akarják a közjegyzői kényszert kimondani, mint az az előadott határozati javaslatban van contemplálva, — ilyen terjedelmű okirati kényszer egyáltalán végre nem hajtható. Tudomásom szerint nincs is Európában egyetlenegy állam, amely a közokirati kényszert ilyen értelemben alkalmazná. A francia törvény az összes közjegyzői törvények között a legmerevebbek egyike e tekintetben. De még az sem mondja ki a tulajdonképeni közjegyzői kényszert, ha ki is mondja, csak egypár esetre mondja ki. De a francia törvény azt mondja: kelte és dátuma csak oly okiratoknak van igazolva, amelyek közjegyzői okiratba vannak foglalva. És ez egy nagyon jó intézkedés. Mert harmadik személyekkel szemben magánokirattal jogügylet létrejöttének idejét bizonyítani nem lehet. És miután ez igen sok esetben lényeges érdeke a feleknek, ennél fogva iparkodnak a felek ezt a jogot biztosítani és a közjegyzőhöz fordulnak. Igaz, hogy a francziáknak más módjuk is van az okirat dátumát biztosítani, de ez az eljárás sem az okirat létrejöttének, hanem a bemutatásnak napját igazolja. A magánokirat nem nélkülözhető a mai gazdasági téren. Ep azért kérem, ne ringassuk magunkat ily álmokban és ne képzeljük azt, hogy mi congressusi határozatok alapján és eszközeivel irányítani tudnók és meg tudnók fordítani a forgalom szükségleteit, kívánalmait és mi czélt tudnánk érni ezen a módon. Idősebbik kollegáink bizonyosan emlékezni fognak arra a congressusra, amelyet 1901-ben tartottunk. Akkor hoztunk, nem tudom, mily terjedelmű határozatot, mely szerint kívánatosnak tartjuk, hogy az ingatlanok átruházására, elcserélésére, általában a dologi jogok szerzésére, módosítására vagy megszüntetésére készitendő okiratok közjegyzői okiratba foglalandók. Ezzel a határozattal sem értünk el semmit és azt hiszem, époly kevéssé érnénk el most is, de ez mégis olyan dolog, amelynek legalább a telekkönyvi hitel szempontjából igen súlyos hatása van. Ellenben egy olyan általános keretekben mozgó határozati javaslatot, amelyben az van mondva, hogy a jogügyletek tanusítása általában közjegyzőre bizassék, elfogadásra nem ajánlom.

Dr. Kőrössy Bertalan előadó: Tisztelt congressus! Teljes tudatában vagyok annak, hogy különösen a telekkönyvi jogügyletekre vonatkozó okiratok térhódításának jogosultsága azt kívánja, hogy a határozati javaslat is akkép szóljon. Azonban a központi bizottság abból a felfogásból indult ki, amidőn a határozati javaslatot megszövegezte volt előre, hogy nekünk, közjegyzőknek, akiknek hivatásunk és rendeltetésünk semmi egyéb, mint a jogügyletek okiratba foglalása, a mi csak a megfelelő közokirati hatáskör biztosítása által vihető keresztül, másfelől tekintettel arra, hogy az ügyvédség ép most a legaggresszív irányban lépett fel ellenünk és az ügyvédek főhivatása a peres eljárás területén, a perenkívüli képvisellettal és az okiratolási foglalkozással ellenkezik, tehát nem főhivatása az ügyvédnek és mert a községi jegyzők közigazgatási tisztviselők, ezeknek főhivatása pedig, hogy a közigazgatás teendőit lássák el pontosan és ezek a szerződések megszerkesztéséhez absolute nem értenek, nekünk azt az álláspontot kellett elfoglalnunk rendületlenül, hogy a hites bizonyosság hatáskörébe tartozó, régi nemzeti jogunkon alapuló követeléseinket érvényesítsük. Követelésünk tekintetében, hogy a jogügyletek a közjegyző hatáskörébe utaltassanak, arra mutatunk rá, hogy a nemzeti történelemben ott vannak a hiteles helyek, amelyek hatáskörébe volt utalva a birtokváltás, örökvallás közhitelű tanúsítása. Ezeket követeljük mi, mint folytatását a hiteles helyeknek. (Felkiáltások: Ezt kell mondani!) Benne van a javaslatban: „a hites bizonyosság körébe tartozó jogügyleteket.* Ennélfogva a központi bizottság javaslatát ajánlom elfogadásra, mert a központi bizottság azokból a feltevésekből indult ki, amiket én most jeleztem. Nekem magamnak a határozati javaslatom egészen más volt, de az nem fogadtatott el. Én tehát ismételve indítványozom a határozati javaslat elfogadását. (Felkiáltások: Elfogadjuk!)

Dr. Toldi Béla: Az a kérdés, vajjon jogi kijelentést tegyünk-e, vagy pedig gyakorlati kérdésben hozzunk-e határozatot. Nekünk praktikusán kell gondolkoznunk, elvileg hozzájárulok a javaslat-hoz, de ha törvényt kell hozni, akkor szükséges, hogy számba vegyük az összes viszonyokat. Ragaszkodom az én javaslatomhoz és ha szükséges, azt írásban is beadom.

Elnök: Az előadó javaslatával szemben azon indítvány tételt, hogy a mai viszonyoknak tekintetbe vételével egyelőre a congressus csupán azon kívánságát fejezze ki és azt határozza el, miszerint óhajtandónak tartja egyelőre csakis a telekkönyvi bejegyzés alapján szolgáló okiratokra terjesztessék ki a határozati javaslat és az oly jogügyletekre, amelyek a családtagokra vonatkoznak. Tehát ez az indítvány és az előadói javaslat áll szemközt. Azok az urak, akik az előadói javaslat mellett foglalnak állást, méltóztassanak felállni. (Megtörténik.)

Kimondom; hogy a congressus többsége az előadói javaslatot fogadja el.*

Következik a tárgysorozatnak harmadik és utolsó pontja, a közjegyzői állások betöltése körül követett gyakorlat. Felkérem *Rupp Zsigmond* előadó urat, miszerint a dolgot előterjeszteni sziveskedjék.

Rupp Zsigmond: Igen tisztelt kartársak! Erre a kérdésre adandó felelet oly tiszta, hogy erről tulajdonképpen sokat beszélni nem is volna szükséges. De hát mégis szóljunk róla.

Miben áll a sérelem. Mielőtt erre a témára áttérnék, előre kell bocsátanom, hogy én korántsem érzem magam veszélyezve, illetve kényes helyzetben, azon igen tisztelt kollegákkal szemben, akik a birói vagy az ügyvédi pályáról léptek a közjegyzői intézménybe. Igen tisztelt uraim, a más pályáról hozzánk szegődötteket tiszteljük, becsüljük, kezet szorítunk velük, mert a múltban is tanubizonyosságot tettek róla, hogy velünk solidaritásba léptek. De egészen másként áll a kérdés, ha a kormány eljárásának szempontjából akarjuk azt megvilágítani. Ismétlem, oly tisztának tartom a kérdést, hogy tekintettel már az idő előrehaladottságára is, rövid akarok lenni. A sérelmeket, amelyek többfélék, a következőkben sorolom fel:

Mi joggal mondhatjuk, hogy már évek óta aggodalommal kísértük az igazságügyi kormánynak a kinevezések körüli eljárását. Sérelmesnek látjuk ezt először is, mert amidőn a közjegyzői kamaráknak jól megfontolt és a felelősség súlya alatt megállapított jelölését, a jogosult kivételtől eltekintve, rendszerint ignorálják, ezáltal a kamaráknak kijelölési jogát illusoriussá teszik. Méltánytalannak tartjuk azt az eljárást, mert sérelmes különösen azon derék ifjú jogászokra nézve, akik fiatal koruktól fogva élethivatásul választották a pályát, ott gyakorlatot szereztek, beváltak, de talán pusztán csak azért, mert vagy politikai érdemekkel nem dicsekedhettek, vagy egyéb értékes összeköttetésekkel háttérbe szorítottak. Én oly sérelmesnek tartom ezt az eljárást, hogy nem eléggé hangoztathatom azt, hogy mi, egyes közjegyzők, minden alkalommal meg fogunk tenni minden tőlünk kitelhetőt, hogy az ő érdekük a kinevezések körül képviselve legyen. És azért hangoztatom annak szükségét, hogy a kamarák minden egyes konkrét jelölés alkalmával is hangoztassák a helyetteseknek, a mi utódainknak méltányos érdekét, mert ez nemcsak az ő személyes érdekük, hanem egyszersmind az intézménynek érdeke is. Arra nem igen szoktak gondolni ott fenn, hogy mennyire szenved ezáltal az intézmény. Egy-két konkrét példára is utalhatnék, amelyre Önök összecsapnák kezeiket. Nem teszem.

* A vitára, mely ezen határozati javaslat körül kifejtett, legközelebb még visszatérünk. Szerk.

De nemcsak a helyettesekről van szó, hanem egyszersmind azon kollegákról is, akik — nem egy példára utalhatnék — mikor ott van egy nyomorult stallum, nem egyszer magam is kérem őket: fogadjatok el, vállaljátok, szenvedjétek, ha kell; ha megérkezik az ideje, hogy elismertessék áldozatkészségtek, ez az elismerés okvetlenül kifejezést fog nyerni abban, hogy megfelelő appertura esetén feljavíthatván sorsotokat, át fogtok helyeztetni. Ezzel elmondottam mindent. Csak egy körülményre akarok még utalni. Hogy helyetteseinket, jelöltjeinket mennyire nyugtalanítja ez a kinevezési rendszer, hogy ne mondjam: visszaélés, — az abban is fejeződik ki, hogy nem egy derék helyettesünk elhagyta az intézményt. Voltak esetek a szerény vezetésem alatt álló budapesti kir. közjegyzői kamaránál is, hogy megtörtént, miszerint egy derék helyettes 18 éven keresztül szolgálta az intézményt, érdemben, kénytelen volt elmenni; volt nekem egy helyettesem, a helyettesek egyik dísze, aki próbálkozott a legszerényebb állásra is pályázni, nem sikerült kineveztetni, otthagya a pályát. Szivtelenség ez az eljárás azokkal szemben, akik a pályát már kezdettől fogva élethivatásukká választották, de sérelmes az intézményre nézve is.

Ami az általam előterjesztendő határozati javaslatot illeti, ildomosnak tartom, hogy e tekintetben a kellő kimélettel járjunk el és emitt is csak a főelvet, általában a sérelmet jelezzük. Javaslom elfogadásra a központi bizottság következő indítványát:

„A kir. közjegyzők országos congressusa az 1886: VII. t.-cz. I. szakaszának rendelkezéseit, melyek jogosulatlan igények érvényesítésének tág teret nyitnak, olyképp tartja módosítandónak, hogy a közjegyzői állások betöltésénél a közjegyzői karból pályázók első-sorban vételessenek figyelembe“. (Általános éljenzés.)

Elnök: Kiván valaki a határozati javaslatához szólni? (Felkiáltások: Nem!) Eszerint *Rupp Zsigmond* kartársunknak határozati javaslatát a congressus egyhangulag elfogadja és magáévá teszi. Együttal annak jelentésével, hogy déli 1 órakor Ő Excellentiája, az igazságügyminister úr fogadja a congressus küldöttségét a képviselőházban, az ülést bezárom és folytatását a holnapi nap délutáni 4 órájára tűzöm ki.

*

A *Székely Ferencz* igazságügyminister úr Ő Excellentiája előtt testületileg tisztelgő congressus szónoka, *dr. Charmant Oszkár* budapesti közjegyző utalt arra, hogy köztestületektől sem lehet megtagadni a jogot, hogy tagjaik anyagi létérdekeiért sikra szálljanak, persze mindig a közszempontok kellő figyelemben tartása mellett; az tehát nem takargatás akar lenni, ha kiemeli, hogy a kir. közjegyzők mozgalmát ezuttal minden közvetlen anyagi szemponttól elvonatkoztatva, magának az intézménynek mint olyannak érdekei

irányozzák. Elsősorban az ügyvédközjegyzői mozgalom ellen való védekezés. Ez a mozgalom egyenesen a közjegyzőség megszüntetését célozza. A közjegyzők vele szemben mint egy ember foglalnak állást, jóllehet világos, hogyha az ügyvédi és közjegyzői hivatás egyesíttetnének, abból első-sorban a most működő közjegyzőknek volna nagy anyagi hasznuk, mert az ügyvédkedési és egyéb összeférhetlenségi tilalmak megszüntetése folytán keresetüket megsokszorozhatnák. Másodsorban az örökösödési eljárás reformja hozta megint össze a közjegyzőket. A tervezet, mely a minister megbízásából készült, s melyet úgy tudjuk elvben a minister helyesel is, de egyelőre az u. n. egyszerűsítési törvényjavaslatnak a hagyatéki eljárásra vonatkozó két szakasza kedvéért háttérbe helyezett, nagyon sok új terhet róna a közjegyzőkre és egészen bizonyos, hogy e munkaszaporulattal a díjazás kellő arányban nem fog állani. Mégis a közjegyzők sürgetik ezt a reformot, mert tőle várják, hogy az intézmény oly mély gyökeret verjen jogszolgáltatási rendszerünkben, hogy azok az időről-időre ellene intézett támadások, minő a legújabb ügyvédközjegyzőségi mozgalom is — többé hozzá se férközhessenek. A közjegyzők arra kérik a ministert, hogy az u. n. egyszerűsítési törvényjavaslat két szakaszát ejtse el és az örökösödési eljárás alapos reformjával helyettesítse.

Székely Ferencz igazságügyminister úr Ő Excellentiája következőket válaszolta:

— Nagyon szépen köszönöm azt a bizalmat, amelyet szónokuk szives volt kifejezni. Modhatom, törekedni fogok azt meg is érdemelni. Legmélyebb meggyőződése az, hogy a közjegyzői intézmény Magyarországon fényesen bevált. Olyan renommét szerzett magának, amelyet bolygatni vagy illetéktelen kézzel megingatni igazán az ország ellen való vétek volna. Ismerem azt az áramlatot, amely most keletkezett az ügyvédközjegyzőség kérdésében. Bár megoszlanak a vélemények, hogy ott, ahol keletkezett, bevált-e vagy nem — én úgy látom, hogy nem vált be. Magyarországon egy életerős, jó intézményt megbolygatni egy kétes jövő miatt s ezt a jól functionáló testületet megbénítani nem lehet az igazságszolgáltatásnak érdeke. Az akták e tekintetben nincsenek lezárva: hiszen a jogászgyűlés is foglalkozik e kérdéssel; de én azt hiszem, hogy az ügyvédség részéről az első-sorban — megmondom az igazi nevét — kenyérkérdés (Úgy van! Úgy van!) mivel ott a túltömöttség olyan arányokat öltött, amelyek igazán kezdenek már veszélyt magukban rejtteni. Hétezer ügyvéd s ötezer ügyvédjelölt maholnap úgy elárasztja az országot, hogy nemcsak a közjegyzőknek összes keresménye, hanem az ország keresményének jó része is rámegy. (Úgy van! Úgy van!) Én kimutattam egyik képviselőházi beszédemben, hogyha csak tizezer koronát veszek fel bruttóbevételnek egy-egy ügyvéd számára, amit fel kell venni, mert hiszen családos ember, lakik és ruházódik, akkor 68 millió

koronába kerül, amit az országnak kell valamiképen fedeznie és ez több, mint az igazságügyministerium, a Curia, a tizenöt tábla, az összes törvényszékek, az összes járásbiróságok, fegyintézetek, javítóintézetek stb. összes költségei együttvéve. (Felkiáltások: És az összes közjegyzőké! Derűtség.) Ezt az állapotot mindenesetre szanálni kell, ez így nem maradhat és valószínű, hogy egészen radikális eszközökkel kell fellépni abból a célból, hogy ez a baj orvosoltassék. (Helyeslés.) De ha azt látnám, hogy ezt úgy akarnák orvosolni, hogy egy más, érdemes testület tönkremenjen, ez a legigazságtalanabb dolog volna, (Úgy van! Úgy van!) amire nem tudnám magamat elhatározni. (Élénk helyeslés.) Úgy tudom, hogy háromszáz közjegyzőség van. Mi ez a hétezer ügyvédhez képest? Mondom, én igen nagy nehézséget látok, különösen igazságtalanságot és méltánytalanságot az ily eljárásban egy bevált intézménnyel szemben. Hogy az ügyvédeken segíteni kell valamiképp és hogy a közjegyzők hatáskörét nagyobbítani kell, az előttem tisztán áll (Élénk helyeslés), még pedig közérdekből, az igazságszolgáltatás terheinek megkönnyítése szempontjából. Itt van például az az eszme, amely a hagyatékátadó végzéseknek megszerkesztését és kiadását illeti. Ez az én számításom szerint háromszáz jegyzőnek és a bírák egész sorának munkáját veszi igénybe. Ez nálunk igen sokat jelent, mert ezt az erőt másra gazdaságosabban használhatni fel. Én a gyakorlati élet embere vagyok; nagyon jól tudom, hogyha a közjegyző foglalkozik egy hagyatéki ügygyel, az elmegy a járásbirósági jegyzőhöz, annak újra át kell tanulmányoznia és a végén talán rosszabbul tudja az ügyet, mint az, aki megcsinálta. Természetesen az ilyet aztán ingyen kívánni nem lehet. Arra nem gondoltam, hogy az ingyenes hagyatéki tárgyalások ilyen költséget okozhatnak: természetesen ezzel nem lehet a közjegyzőket tönkretenni, de a feleket is kimélni kell. Hogy mi lesz a megoldás, azt e pillanatban nem tudom, hanem talán ezt is sikerülni fog megoldani. Én egyébként programmomba vettem a közjegyzői intézmény reorganizálását és ott lesz alkalmam a régi tarifákkal és sok egyébvel foglalkozni, mert magam is azt tartom, hogy a régi tarifális megállapodások nevetségesen csekélyek. Csak úgy mellékesen említettem meg, hogy egy ív aláírása, hitelesítése, fordítása, clausulának odatétele alig egy-két koronával honoráltatik. Egyébként Charmant barátom szivességét amúgy is igénybe veszem és remélem, hogy vállvetett munkássággal meg fogjuk találni a kérdés megoldását. (Élénk helyeslés és éljenzés.)

II.

Az ügyvédközjegyzőség tárgyalása a jogászgyűlésen.

(A IV. szakosztálynak 1911. október 18-án d. e. 9 órakor megtartott ülése.)

Elnök: *dr. Imling Konrád* igazságügyiministeri államtitkár, alelnök: *dr. Rupp Zsigmond* kir. közjegyző.

Elnök: Üdvözölve a megjelenteket, a szakosztály ülését ezennel megnyitom. Targyaltatni fog a szakosztály elé kitűzött második kérdés, mely így hangzik: „kivánatos-e, hogy a bíróságok egyes perenkivüli teendőit közjegyzőkre vagy ügyvédekre ruházhassák át?” Mielőtt az előadó urnak a szót átadnám, indítatva érzem magamat kijelenteni, hogy a véleményező urak — szerintem — talán félreértették a kérdést. A kérdés nem az, hogy vajjon a perenkivüli teendők ügyvédekre vagy közjegyzőkre bizassanak, hanem általában az a kérdés, hogy a perenkivüli ügyek bizassanak-e valamely bíróságon kívül álló közegre, akár ügyvédekre, akár közjegyzőkre. És kijelentem, hogy elnöki eljárásomban is ez lesz előttem az irányadó. Kérem az igen tisztelt előadó urat, sziveskedjék előadását megtartani.

Dr. Márkus Dezső kir. curiai bíró: Igen tisztelt szakosztály! Fel kell tennem a dolog természeténél fogva, hogy mindazok az urak, akik ezen tárgyalásnál megjelenni szivesek voltak, ismerik mindkét véleményező urnak — tudniillik *dr. Charmant Oszkár* kir. közjegyző úr és *dr. Papp József* ügyvéd úr kinyomtatott véleményét, hogy a különben is rövid rendelkezésre álló időből ezen vélemények ismertetésével időt el ne raboljak. Hasonlóképpen fel kell tennem sokkal inkább azt, hogy a jelenlevők közt mindenki ismeri a perenkivüli eljárás lényegét, mindazon szükségleteket, fogyatkozásokat és hiányokat, amelyek a perenkivüli ügyek tekintetében fennforgók és ennek következtében ebből a szempontból sem kell nekem hosszabb elméleti vagy pláne történeti magyarázatokat és ismertetéseket tartani. És nagyon természetes, hogy miután elsőrangú kötelességünk, hogy a legmesszebbmenő objektivitással tárgyaljunk, hogy én előadói fölszólalásomban azon keretek között fogok mozogni, amit az elnöklő államtitkár úr ő méltósága kijelölt.

Én a kérdés elvi jelentőségét abban látom, hogy a bíróságokat milyen mértékben mentesítsük a perenkivüli teendők alól, azonban mégsem akarok azon kérdés fejtegetése elől sem kitérni, hogy hát kikre bizassék esetleg ezeknek a bíróságoktól elvett

perenkivüli teendőknek a végzése? De ismétlem, hogy teljes objectivitással akarom ezt tenni és bár az én véleményem szerint is a jogászgyűlés nem hivatott elvi declarációkon kívül vagy túlmenni ebben a kérdésben, de mégis czélszerűségi kérdés, amely előáll és önként felmerül, hogy kire is bizzuk hát ezeket a bíróságtól elvett perenkivüli teendőket. És ezért méltóztassék megérteni, hogy a kérdés ezen részét csak azzal a rövidséggel, de természetesen köteles objectivitással fogom tárgyalni, amelyet előadói tiszttem kötelességemmé tesz.

Igen tisztelt szakosztály! A perenkivüli eljárás nálunk ugyszólván teljesen szabályozatlan és tökéletesen osztom mindazok felfogását, akik azon a véleményen vannak, hogy nemcsak a bíróságok érdeke, nemcsak az igazságszolgáltatás érdeke, de a nagyközönségnek is elsőrendű érdeke az, hogy a perenkivüli eljárás körébe tartozó ügyek közül minél több kerüljön ki a bíróság hatalmából. A bíróságnak az életkérdés és érdeke azért, mert ha talán nem is akarjuk mi olyan mereven kettéválasztani a bíróságok hatáskörét a szorosán vett vitás és nem vitás kérdések elbírálására, amint azt a francia jog teszi és ha nem is vagyunk azon az állásponton, hogy iurisdictio voluntariát tekintsem, amint a németek a lehető legrövidebb kifejezéssel így hívják, perenkivüli eljárás, vajjon igénybe veszi vagy sem, de az, hogy a bíróságokat megterheljék olyan ügyekkel, amelyekben jogviták nincsenek, amelyekben tulajdonképen csak arról van szó, hogy valóban hites közbizonyossággal tanusíttassanak bizonyos körülmények, hogy a felek bizonyos kérdésekben megegyezésre jussanak, amelyben a felek között csak bizonyos ellentétek merültek fel jogi kérdések teljes kizárásával, hogy ilyen kérdés megoldásánál a bíróságokat vegyük igénybe, mindenestre visszaélés a bíróságok idejével, visszaélés a nagyközönség rovására és az igazságszolgáltatás terhére. Mert a dolog természetéből folyik, hogy míg a felek nincsenek kényszerítve igénybe venni a bíróságot, addig inkább veszik igénybe egy olyan közegnek a közreműködését, aki úgy mint a bíróság a lehető legnagyobb tárgyiassággal akarja a kérdést tisztázni, de akit mégsem kötelez a birói tárgyilagosság annyira, hogy ő ne szóljon bele a felek ügyeibe és ne figyelmeztesse őket azon esetleges előnyökre és hátrányokra, amelyek ő rájuk hárulnak. Ha ilyen módon egy közvetítő közeg kezébe kerülnének ezek az ügyek, akkor sokkal inkább fogják elérni az eredményt, sokkal gyorsabban és olcsóbban. Tehát mindkét szempont, egy a bíróság, mint a jogkereső közönség szempontja szükségessé és kívánatosá teszi azt, hogy a perenkivüli ügyek közül minél több jusson a bíróság hatásköréből ki és a kir. közjegyző hatáskörébe be. De tovább menve, tisztelt uraim, azok a kérdések, amelyek az utolsó időben nálunk is annyi erősséggel és elfogadható érveléssel lettek támogatva, az a nagy kérdés, hogy a közokirati kényszer

kiterjesztessék-e, vagy sem, elsőrendű fontossággal vág közbe ezen tárgyalások körébe és nem átalom kijelenteni, hogy az én felfogásom szerint, hogy épen a magyar viszonyokra való tekintettel, arra a jogbizonytalanságra való tekintettel, amely az ingatlanok szerzése körül nálunk lépten-nyomon tapasztalható, tekintettel arra, hogy nálunk még az analfabetismus aránytalanul nagyobb, mint másutt, tekintettel azokra a visszaélésekre, amelyek a községi és közjegyzők munkálatai körül történnek (Általános helyeslés! Úgy van! Úgy van!) és amit egyenesen erkölcstelenség volt törvénybe foglalni. (Élénk tetszés.) (Egy hang: Kortesfogásból kedveskedtek a jegyzőknek!)

Elsőrangú közérdek követeli azt, hogy ebben a tekintetben végrevalahára a törvényhozás intézkedjék — figyelmen kívül hagyva az igen tiszteletreméltó ellentétes érdekeket, amelyeknek egyik szóvivője épen az elnöklő államtitkár úr ő méltósága is, kivel nem vagyok szerencsés ezen kérdés tekintetében egy véleményen lenni — én azon felfogásban vagyok, hogy a közokirati kényszer ki kell terjeszteni Magyarországon, és én azt is hiszem, hogy nekünk ezen kérdéssel nem szabad várni az általános polgári törvénykönyv elkészültéig, mivel igen bizonytalan, és fájdalom, még hosszú távolban látszó időpont nemcsak annak elkészülte, hanem életbelépte is. Ezen figyelemreméltó körülmény feltétlenül megköveteli azt, hogy külön törvénnyel szabályoztassék ezen kérdés. Ebben a tekintetben a legmesszebbmenő közokirati kényszernek vagyok feltétlen híve, nemcsak az ingatlanra vonatkozólag, hanem ismerve a judicaturát, azokat a nagy bajok, amelyek bizonyos magánokiratok helytelen szerkesztéséből keletkeznek, én az összes végrendeleti ügyekre, halálesetre szóló ajándékozás, összes élők közti ajándékozás, szülők és gyermekek közötti mindenféle jogügyletekre, (Úgy van! Úgy van!) továbbá és különösen minden írni és olvasni nem tudó egyénre, nemcsak váltó-, hanem egyéb ügyekben is és nemcsak a vakok, süketnémák, hanem minden analfabéta mindennemű ügyleteire is kiterjesztessék a közokirati kényszer, az ő jól felfogott érdekében, mert az a szempont, amelyet ezen felfogással szemben ellenvetni szoktak: a költségeknek kérdése, soha figyelembe nem jöhet akkor, amidőn sokkal drágábban fizeti meg utólag áldatlan és makacs perek költségeiben azt, amit a közjegyzőnél, vagy a hiteles személynél megtakarít. (Úgy van! Általános helyeslés!) Egy hang: Így is drágán fizeti meg a jegyzőjének! Ezen kérdésre bővebben nem is kell rátérni. Ennek következtében ezekre az ügyletekre én a közjegyzők hatáskörét feltétlenül kiterjesztendőnek tartom. Ezenfelül az örökösödési eljárás körében tökéletesen osztom azon felfogást, amelyet dr. Charmant Oszkár úr tisztelt collegám nemcsak a most tárgyalt kérdéstről kidolgozott véleményében, hanem abban a javaslatban és tervezetben is kifejtett, amelyet lekötelő szívességgel szíves volt rendelkezésemre

bocsátani, amelynek részleteiről nemcsak azért nem nyilatkozom, mert bizalmasan lett velem közölve, hanem én azt hiszem, hogy az örökösödési eljárás minden egyes fázisa egészen addig, míg a perre utasítás staduma következik be, addig kizárólag a közjegyzők hatáskörébe utaltassék. Mindannyian jól tudjuk, hogy teljesen felesleges ezzel a bíróságokat terhelni és a közjegyzők ebben a kérdésben sokkal hatásosabban járhatnak el, mint a bíróság. És minthogy az örökösödési eljárásról van szó, fel kell említenem, hogy az osztályegyezéseket szintén közokirati kényszer alá vennénk azért, hogy a későbbi viták, amelyek az osztályegyezéseknél kifejlődni szoktak, a lehető legkisebb mértékig redukálhassanak. További álláspontom a perenkivüli eljárás kibővítése dolgában a következő: Ha végigmegyünk ezen a területen, akkor a telekkönyvi jog körében, nem tekintve az ingatlanszerzésekre vonatkozó ügyleteket, sőt a telekkönyvi betétszerkesztés terén is igen sok kérdést találunk olyat, amelyeket igen nagy eredménnyel lehetne a bíróságoktól elvéve a közjegyzőkre bízni. Az 1897. évi XXI. t-cz. a tényleges birtokos tulajdonjogának telekkönyvi bejegyzéséről 6. szakaszában igen fontos kezdőlépést tesz és ez a telekkönyvi betétszerkesztés elhanyagolt és költséges ügyét is előmozdítani képes. Czejegyzékek vezetése körében számtalan kérdés van, amely egyenesen kínálkozik arra, hogy ottan a közjegyzőknek nagyobb hatáskört biztosítsunk és én azt hiszem, hogy a csődeljárás körében, amennyiben vitás kérdések nem merülnek fel, a csődnyitás utáni időtől kezdve a csődszámadások felülbíráását, jóváhagyását és a csőd megszüntetését legkevésbé tartom bírói működésre alkalmasnak és helyesnek tartom a csődbiztos teendőit átvinni a közjegyzők hatáskörébe. Ámbár az én nézetem szerint, és ezt őszintén megmondom, mégha sokaknak helyeslésével nem is találkozánk, a tömeggondnoki tiszt, amennyiben nem jogi tennivalók ellátásával jár, egyáltalában nem jogászembernek való, mert az üzleti vagy gazdasági kérdés, s miként Ausztriában meg van engedve, hogy a tömeggondnok közjegyző is lehessen, én nem látom be, hogy tömeggondnoki tisztet miért ne lehessen nálunk is közjegyzőkre bízni? Peren kívüli eljárások többi köréből a holtánnyilváníti, megsemmisítési eljárás köréből szintén számtalan működési kör nyílik meg a közjegyzők számára, ahol a bíróságoknak igazán semmi más tennivalójuk nincs, mint bizonyos mechanikus, bizonyos tanusító, még pedig közhitellel tanusító jogkör és addig, míg a döntő határozat meghozatalára kerül a sor, a közjegyzőket nagyon bátran meg lehet ezen ügyek végzésével bízni. Nem akarom ezen felsorolást tovább folytatni, bár lehetném, mert a részletezés jelentőségét kétségbe nem vonva, arról, hogy az egyik vagy másik perenkivüli eljárás inkább való-e a bíróság hatáskörébe, vagy pedig ebből kivonassék, az tisztára célszerűségi kérdés, amiről pro és

contra lehet sokat beszélni, de úgy hiszem, hogy egyetért velem abban mindenki, hogy ezen kérdést csak olyképen oldhatjuk meg, hogy igenis kívánatosnak tartjuk azt, hogy a bíróságokat mentül jobban mentesítsük perenkivüli eljárások teendőitől és a bíróságoktól elvitt ezen teendők a mai jog- és tényleges állapotot véve alapul, a közjegyzőkre bizassék. A kérdés másik részére néhány szóval akarok rátérni. Talán szabad azt mondanom, hogy már ismeretes ezen kérdésben az én felfogásom. Ismeretes az a fölfogásom, hogy ellentétben sokaknak nézetével, én az ügyvédségnek és a közjegyzőségnek egyesítését nem tartom kivihetetlennek. Én határozottan visszautasítom azoknak a felfogását, akik azt állítják, nem tudom, a tényeknek csupán helytelen ismeretéből, vagy pedig elragadtatják magukat ellenkező álláspontjuktól, hogy a közjegyzőség Magyarországon nem vert gyökeret, hogy nem nyert népszerűséget. Én igenis határozottan kijelentem, hogy a közjegyzőség Magyarországon abban a nagy tiszteletben és becsülésben részesül, amely őt joggal megilleti, a közjegyzőség ezen intézmény behozatala óta a legnagyobb tiszteletreméltó működést fejtette ki (Általános helyeslés. Úgy van! Úgy van! mindenfelől) és senkinek sem juthat eszébe, hogy a közjegyzői funkció egynémelyikét ilyenfajta alapon akarná valaki másra bízni. Az én felfogásom szerint erre egészen más ok indítja a törvényhozást és ez az, hogy az egész állami igazgatásnak, tehát az igazságügyi igazgatásnak is a mechanizmusát a lehető legegyszerűbbé kell tenni, — aminthogy én mindenképen követelem az eljárásnak a lehető legnagyobb mértékben való egyszerűsítését, a modern forgalmi életnek megfelelő eszközök meghonosításával, mert hiszen a telefon, gramofon, villamos vasutak korában, nem is beszélve egyelőre a repülőgépekről, lehetetlen úgy dolgozni, amint dolgoztak abban az időben, amikor még mindezen technikai vívmányokról nem is álmodtak az emberek. Épen úgy azt követelem, hogy az állami élet minden terén a képzelhető legegyszerűbb berendezés uralkodjon és hogy minden ember, akinek szüksége van valamely közhivatalnak igénybevételére, azt lehető leggyorsabban, lehető legkisebb költséggel érje el és az eljárás legegyszerűbb és legrövidebb legyen. Mert képtelen vagyok megérteni, pedig egész nyári szabadságidőmben azok a könyvek voltak egyedüli olvasmányaim, amelyek ezen kérdéssel foglalkoznak, tehát bő alkalmam volt ezen kérdéstről gondolkodni pro és contra és annak ellenére, hogy ismerem az összes fölfogásokat és ezek indokait, mégis képtelen voltam megérteni, hogy ügyvéd és közjegyzői hivatás között olyan nagy különbség és olyan nagy úr volna, mely össze nem egyeztethető, és nem láttam a kettő között olyan nagy különbséget, hogy egységesítés lehetséges ne volna. Már most az erre vonatkozó ellenérveket vizsgálva, a legszembetűnőbb érv a megbízhatóság kérdése. És ha erről van szó, tekintettel arra, hogy

ez kétségkívül elsőrangú kellék, ki kell jelentenem, hogy senki se akarja azt mondani, hogy esetleg olyan személyeket bízzanak meg közbizonyítékoknak kiállítási jogával és közfunctió végzésével, akik erre nem a legteljesebb mértékben méltók. Ha a vagyoni biztosítékról van szó, amely a közjegyzőknél jelenleg megköveteltetik, azt én nagyon csekélynek, sőt mondhatnám egyenesen nevetségesnek tartom. Mert 2—4000 korona semmiféle garantiát nem tud nyújtani és az sem nyújt elegendő garantiát, hogy az oly régi francia törvény által követelt 14.000 frankot elégségesnek tartják nálunk, ha egyedül a fővárosi közjegyzőktől követelik azt meg. Én az illető megválasztandó személynek összes vagyoni viszonyait illetőleg és megbízhatóságában látom a vagyoni biztosítékot és nem aránylag jelentéktelen pénzösszegben.

Ami pedig a képességet illeti, abban meg igazán nem tudom megérteni, hogy az a sok okos ember, ki ellenkező nézetet van, hogy találhat különbséget a közjegyző és ügyvéd képességei között? Még az az objectivitas is, amelyet a közjegyzők a maguk részére követelnek, megvan az ügyvédekben is minden egyes ügynek elintézésében. Nagyon jól tudom, hogy az ügyvéd, amikor egy félnek képviselőt vállalja, akkor a dolog természeténél fogva azon egyetlen félnek lesz képviselője és habár nem osztom azon felfogást, hogy ekkor és ezért az ügyvéd jogosult mindent elkövetni, hogy ezen fél érdekét képviselje, mert én az ügyvédi működés korlátját mindig ott látom, hogy az a működés feltétlenül a törvény és tisztesség határai között maradjon, ámbár én nagyon jól tudom, hogy mennyire kell és szükséges, hogy az ügyvéd magát exponálja és azonosítsa magát az ügyfele érdekével, de amikor két fél jelenik meg előtte, vagy jelenne meg előtte, akkor a dolog természeténél fogva elvárható tőle nemcsak az ő műveltségénél és fegyelmezettségénél fogva, de a maga legjobb érdekében is, vagy mindkét fél érdekét ugyanazon objectivitással fogja elbírálni, mint ma a közjegyző teszi. Hiszen az ügyvédi gyakorlatban, nagyon jól tudjuk, számtalanszor fordulnak elő ilyenfajta elintézni valók, egyességek, közösség megszüntetése és hasonló, a perenkívüli eljárás körébe való ügyben és soha ebben a tekintetben panasz, kifogás egy ügyvéd működése ellen elő nem fordult. Ami pedig a jogügyleteknek megkötését, okiratoknak szerkesztését illeti, méltóztassanak megengedni, hogy az az ügyvéd, aki a jognak sokkal nagyobb körében kénytelen működni, mint a közjegyző, akit az ő hivatása egy bizonyos egyoldalúságra kényszerít, amely határozottan káros, nem beszélve egyes kivételekről, de a dolog természeténél fogva a közjegyzői működés bizonyos egyoldalúságot fog kifejleszteni (ami különben úgyszólván minden életpályán előfordul); ami az én felfogásom szerint nemcsak a közjegyző működésére lehet káros, hanem a jövődöbéli közjegyzők kiképzésére is. Miután erre bővebben kitérni nem akarok, az én nézetem szerint a köz-

jegyzői nevelés mai módszerét egészen át kellene alakítani, még akkor is, ha a közjegyzői hatáskör kibővítése nem is történnék meg, de én mindenesetre megkövetelném azt, hogy közjegyzőnek csak az legyen kinevezhető, ki legalább is 10 éve ügyvédi gyakorlatot folytatott. Ez nem bizalmatlanság a most működő közjegyzők ellen, mert mint előbb rámutattam, az ellen a legtávolabbról sem lehet semmiféle kifogást emelni, de a bő látókör megszerzése, megfigyelések, tapasztalatok gyűjtése, azoknak a küzdelmeknek megismerése, amelyeket az ügyvéd sokszor nemcsak megismerhet, hanem amelyeket ő is végigharczol, amelyek megtanítják számtalan igen okos és hasznos dologra, ezeket a közjegyzők is sajátítsák el és tanulják meg. (Úgy van! Úgy van!) De tovább menve, tisztelt uraim ami az objectivitást illeti, méltóztassanak meggondolni azt, hogyha kívánatos az, és én annak tartom, mert én a közjegyzői kart a maga egészében nagyon méltónak tartom arra a hatáskörre, hogy a jogi tanácsadás a mainál nagyobb mértékben jusson osztályrészül, akkor az, amit a közjegyző mint régebbi ügyvéd sokoldalú működéséből profiteált, elsősorban azon félnek válik előnyére, aki a közjegyző tanácsát igénybe venni óhajtja. Méltóztatnak tudni, tisztelt uraim, hogy minél kiválóbb közjegyző valaki, annál inkább fordulnak hozzá a pert megelőző kérdések megbeszélése és tanácskérés végett, amikor annak a közjegyzőnek a dolog természeténél fogva kétféle álláspont között, két fél ellentétes érdekei között kell döntenie, aminek eldöntését a fél a legteljesebb bizalommal bizza a közjegyzőre, akkor a dolog természeténél fogva a tanácsadásnak, ennek a végtelen nagy és nehéz lelki funkcionak természeténél fogva lehetetlen, hogy a legnagyobb objectivitas ellenére is az a fél, ki tanácsot meg kérni, ne fejtse ki azt közjegyzőjének, hogy micsoda érdekei kívánják a kérdésnek ilyen vagy amolyan megoldását. Ez nem azt jelenti, hogy a másik fél érdekét a közjegyző kijátszani segítse, hanem azt jelenti, hogy a tanácsot kérő félnek érdekei óvassanak meg legjobban. És még egyet. Megint a mindennapi életből beszélek. Hogyha valaki azt mondja, hogy az ügyvéd a dolog természeténél fogva az ő megszokott ügyfelének érdekét fogja szemelőtt tartani, amikor okiratot fog szerkeszteni, közösséget megszüntetni, egyességet megkötni stb., akkor nem szabad megfeledkezni arról, hogy az ügyvédtől is meg lehet követelni, hogy mindkét fél érdekét teljes objectivitással képviselje és én nyugodt lélekkel meg is bizom abban, hogy mindkét fél érdekét egyformán fogja mérlegelni. De nem hallgathatom el azt sem, hogy én nagyon jól tudom, hogy minden közjegyzői irodában, és minél kiválóbb a közjegyző, úgy annál inkább az évek hosszú során át kifejődik bizonyos klientéla, vannak állandó látogatói; nemcsak azokra az állandó, többé-kevésbé mechanikus dolgok elintézésére gondolok, hanem arra is, amikor azért keresik fel a közjegyzőt, hogy bölcseségét, élettapasztalatát és tanácsát vegyék igénybe. És a közjegyző

is ember, kiváló ember, humánus ember, de bizonyos emberi gyarlóságoktól ő sem lehet ment egészen és az csak általános pszichikai folyamat, hogy mindazon szempontokat, amelyeket az ő állandó, megszokott és meghitt ügyfelének érdekeit jobban elő fogják mozditani, akkor a közjegyző mind fel fogja használni az ő megszokott és meghitt ügyfele érdekeinek előmozdítására, de természetesen, csak úgy, ha nem sérti meg ezáltal a köteles objectivitást, de azért mégis sokkal inkább fogja szemelött tartani régi emberének érdekét, mint azon fél érdekét, kit életében akkor lát először. Ami pedig azon más, további ellenvetést illeti, hogy a közjegyzőnek egész nap az ő irodájában kell lenni és már ezért egyedül is összeférhetetlen az ügyvédséggel, mert az ügyvédnek, mint Schiller mondja: „muss hinaus in's feindliche Leben“, szerintem tisztára technikai berendezés dolga és azonkívül megoldható úgy, amint igen sok közjegyző már ma is, akár betegség, akár kényelem okából a helyettesnek közreműködésével dolgozik. Sőt ha az a kívánatos kiterjesztés be fog következni, amiről jelenleg beszélünk, akkor szerény nézetem szerint úgyszólván mindenütt lesz helyettes, mert mindenütt szükség lesz rá és nagyon jól tudjuk azt, hogy nagyon sok helyütt épen betegség, vagy pedig előrehaladott kor miatt igen sok időn át működik közjegyző-helyettes. Nem szemrehányáskép mondom ezt, hanem tárgyilagosságból. De még egyet.

Akik ellene vannak a közjegyzőség és ügyvédség egységesítésének, mert hiszen erről van szó, azok igen szeretnek hivatkozni a francia és angol példákra és azokra a német és osztrák példákra, amelyek a külön közjegyzőségről szólnak. Nem szabad megfeledezni arról, hogy ámbár én bizonyára azok közé tartozom, akik nagyon szívesen tanulnak a külföldtől és minden lehető modern felfogás híve, előmozdítója és hirdetője vagyok, de csak addig a határig, míg az czélszerű és hasznos; ép úgy a történelmi fejlődésnek is csak addig vagyok híve, ameddig a mai szükségletekkel minden tekintetben összeegyeztethető, mert én határozottan kijelentem, hogy nem tartom helyesnek, ha vágyaink, meggyőződéseink ellenére conserválunk valamit csak azért, mert az régi. Ha az angol rendszert akarjuk utánózni, ahol a közjegyző csak segédje a bíróságnak, ahol olyan tiszteletreméltó tekintélyről, mint nálunk van, szó sem lehet, vagy az amerikaiakat akarjuk utánózni, ahol mindenki közjegyző lehet akár férfi, akár nő, mindenféle kvalifikáció nélkül és hol még alantás kereskedő is vállalkozik erre, vagy talán azt a nagy francia mintaképet akarjuk utánózni, ahol tisztán üzleti alapon építették fel ezen intézményt, ahol egyedüli kvalifikáció a hatesztendő gyakorlat valamelyik közjegyzőnél és akkor, ha van pénze, megvásárolhat egy közjegyzői irodát, és minthogy esetleg rendkívül sok pénzért vette az irodáját, úgy közjegyzői működésében igyekszik behozni mindazt, amit a közjegyzőségért fizetett és ezen fél szolgálatában sokkal inkább üzletember, mint jogász és

vagyoni előnyök után kell futkosnia sokkal inkább, mint más országokbeli közjegyzőknek, mondom, ilyen külföldi példák után nem hiszem, hogy ezen példák annyira kívánatosnak tünetnének fel az utánzást. Én úgy gondolom, hogyha mi a közjegyzőt mégis azon a magas piedestálon akarjuk látni, amit megérdemel, akkor feltétlenül követeljünk tőle egy igen magas kvalifikációt és amint a helyes birói kvalifikációnak hosszabb időn át folytatott ügyvédi gyakorlatot tartom, és így a helyes közjegyzői kvalifikációnak is ezen hosszú időn át folytatott ügyvédi gyakorlatot kell tekintennem. Habár az ügyrendünk az előadó felszólalásában nem korlátozza, minthogy azonban a discretio engem is kötelez, hogy a felszólalók esetleges ellenkező nézeteik kifejtésében ne korlátoztassanak, ennél fogva ezek után rövid leszek. Kimeríttem röviden mindazt, amit mondani akartam és úgy gondolom, hogy azokat a legfőbb szempontokat, amelyek a közjegyzőség jövője tekintetében annyira fontosak, sikerült kiemelnem. Természetesen nemcsak jogom, hanem kötelességem is lesz, hogy majd a vita folyamán kifejlendőkhöz képest, úgy ezen felfogással szemben felhozandókra, mint az esetleges más irányú megjegyzésekre szerény válaszomat megadjam. Előadásomat határozati javaslatom beterjesztésével fejezem be. Határozati javaslatom négy pontból áll azért, hogy az egyes pontokra külön lehessen szavazni és ennek következtében az egymástól teljesen különálló két kérdés, egyrészt a perenkivüli teendőknél a bíróságoktól való elvitelét, másrészt ezeknek kire bizását, külön-külön lehessen eldönteni. Javaslatom a következő:

Az országos jogászyűlés kimondja, hogy kívánatosnak tartja:

1. *A bíróságoknak perenkivüli ügyektől lehető nagy mértékben való mentesítését és ezeknek az ügyeknek kir. közjegyzőkre ruházását.*

2. *A kir. közjegyzői állások szaporítását.*

3. *A kir. közjegyzők minősítésének olyan megváltoztatását, hogy kir. közjegyző hatáskörével, kérelmére, csakis olyan ügyvéd legyen felruházható, aki legalább 15 év óta túlnyomóan polgárjogi gyakorlatot folytat, megfelelő vagyoni biztosítást nyújt és ügyvédi gyakorlatának egész idejében fegyelmi eljárás alatt nem volt, mégis azzal a megszorítással, hogy peres ügyben képviselt ügyfele érdekében közjegyzői tennivalót soha el nem láthat.*

4. *A reform életbeléptetésével a legalább 15 év óta működő kir. közjegyzők ugyanilyen és a korábbi közjegyzői tevékenységre is kiterjedő megszorítással, ügyvédi gyakorlat folytatására kapjanak jogosultságot. (Hosszas éljenzés és taps.)*

Dr. Charmant Öszkár: Tisztelt Szakosztály!

Az igen tisztelt előadó úrnak fejtegetéseivel nem értek egyet, határozati javaslatához hozzá nem járulhatok. Ha jól értettem, az igen tisztelt előadó úr a napirenden álló kérdés súlypontját a bíróságok tehermentesítésében látja. Alighanem itt is van, de a közvélemény nem itt keresi. Igaz, hogy ami a perenkivüli teendők átutalásának kívánatos voltát illeti, a kérdés alig kelthet nagy érdeklődést. Mert erre a kérdésre megfelelt már az elmélet, megoldotta már gyakorlati oldaláról is a modern jogfejlés. Ami hazánkat illeti, elég az 1874: XXXV. törvénycikkre utalni. De az átutalás mértéke még mindig nyílt kérdésnek vehető, miután ebben hazai törvényhozásunk még nem jutott el az elméleti alapon és a külföldi példák révén kívánatosnak jelezhető határig. Mégis nem az át-, hanem a hovautalás került az egész kérdés homlokterébe.

Hogy ez így rendjén van-e vagy sem, azt talán hiábavaló dolog bírálni. A tény maga kétségtelen: közvéleményünket a napirenden álló kérdésben nem a perenkivüli törvénykezés irányelvei, nem az eljárás jogszabályai érdeklik, hanem az ügyvédközjegyzőség. Már a kérdés föltevése is minden bizonynyal erre való tekintettel történt, mert hiszen az ügyvédközjegyzőség kérdése korábbi keletű. Ezzel a ténnyel számolt az előadó úr, számoltak a véleményezők és számolnunk kell vele, azt hiszem, a kérdés tárgyalásánál is. De még egy másik ténnyel is. Azzal t. i., hogy az ügyvédközjegyzőség eszméjét maga az ügyvédi kar vitte bele a közvéleménybe, kapcsolatban az ügyvédi túlszaporodás kérdésével és mint egyikét azoknak az eszközöknek, melyek az ügyvédi kar létföltételeinek könnyítésére volnának hivatva.

Ilyenformán az, ami ma napirenden áll, nem annyira egy igazságügyi reform, mint inkább egy mentő akció. Ezt nem kicsinylő szándékkal mondom. A dolog azért, hogy így van, semmit sem veszít komolyságából és megvitásra érdemes voltából. Sőt ellenkezőleg. Az ügyvédi kar épentartása elsőrendű közérdek és hogyha épségének föltételei megfogyatkoznak, elsőrangú kormányzati kötelesség azoknak helyreállítása. A jogászgyűlésnek pedig nem lehet szebb feladata, mint a helyreállítás eszközeinek és módozatainak megvitatása, az eszmék szolgáltatása, az irányelvek megállapítása. Ha a kérdés genesisére utalok és kiemelem, hogy azt nem egyetemes igazságügyi szempontok, nem ezek által mozgatótt reformáramlatok vetették felszínre, úgy ezt azért teszem,

mert a kérdés megoldását is azon a ponton tartom keresendőnek, amelyen keletkezett és hogy okát adjam, amiért a kérdésnek tárgyalását, miután már így lett feltéve, ami persze jobb lett volna, ha nem így történik, egyedül az u. n. ügyvédközjegyzőség nézőpontjából tartom célravezetőnek.

Meggyőződésem ugyanis az, hogy az ügyvédközjegyzőség eszméje ugyanúgy fog eltűnni az ügyvédi karon belül, mint ahogy az ott keletkezett; maga az ügyvédi kar fogja elejteni, mihelyt beigazolódik, hogy az ilyen reformmal sem a saját karának, sem a közérdeknek nem szolgálna. Hogy mely okokból merítem ezt a meggyőződésemet, annak elmondása végett kérem rövid időre szíves türelmüket és egyúttal már előre kegyes engedelmségüket, ha fejtegetéseimmel a kiszabott időn túljárnék, mert hisz hogy a határozati javaslatot, melyet a magam részéről elfogadásra leszek bátor ajánlani, kielégítőleg megokoljam, az a t. Szakosztály iránt tartozó első kötelességem.

*

Legelőször a kérdés anyagi oldalával szeretnék foglalkozni, sommásan, mert igazán nem erre helyezem a fősúlyt. Mennyivel javulna, a mai létszám mellett, egy-egy ügyvédi iroda forgalma, ha a mai közjegyzői ügyforgalom az ügyvédibe beolvasztatnék? Mennyi volna ma a közjegyzőség hozománya az ügyvédközjegyzői frigyben? A közjegyzők hivatalos ügyforgalmi statisztikája erre megbízhatóan felel. Mellőzöm a teljes számcsoportokat, csak az eredményt adom:

Egy ügyvédre esne okirat egy évben 11, óvás 24, hitelesítés 18, hagyaték 15, magánmegbízás egy évben 6, birói megbízás minden három évben 2; átlag egy ügyvédre minden 5—6-ik napon esne egy közjegyzői ténykedés. Ezen forgalom anyagi jelentőségének megítélésénél szemmel kell tartani, hogy a hagyatéki megbízásoknak — melyek a vidéki irodák forgalmának zömét teszik — több mint egyharmada díjtalan, a többi $\frac{9}{10}$ -ed részben (1000 koronán aluli érték) átlag 10 korona átalánydíjért végzendő, bármennyi munkával és idővesztéssel (ismételt tárgyalások stb.) járjanak; figyelemmel kell lenni a díjtarifára, mely egy 5000 korona értékű vagyónátruházási szerződésért 6 korona, egy 50,000 koronás kötvényért vagy végrendeletért 18 korona díjat szab meg, egy hitelesítésért (ezek meg a városi irodák forgalmának zömét

teszik, helyenként annak egész 70%-áig) 60 fillértől 1 koronáig; végül, hogy mindezek a díjak csak a nyers jövedelmet adják, körülbelül 40%-ukat az irodafenntartási költségek emésztik föl. Ez a forgalom annyira semmis volna, hogy semmis maradna akkor is, ha megkétszereződnek vagy megnégyszereződnek, azaz ha nem minden ügyvéd, hanem csak a kar fele vagy negyedrésze nyerne közjegyzői jogosítványt. Egészen eltekintek attól, hogy ezzel a hozománynyal terhek is járnak. Ha a közjegyzőség bevonul az ügyvédek portáján, nem lehet a kaput megint reázární, miután már batyuját a tornáczon leadta. Más szóval a közjegyzők számára is megnyílna az ügyvédi gyakorlat, a közjegyzők mint fogyasztók is szereplnének, a nyereség- és veszteségszámla az ügyvédség háztartásában azonos egyenleggel záródnék. És eltekintek mindenféle alig elkerülhető gazdasági hátrányától az ilyen szervezésnek, a megszorításoktól és korlátozásoktól, melyekkel szükségkép együtt jár. Így, hogy egyebet ne említsek: az ügyvédség ma is folytat perenkívüli gyakorlatot főképp az okiratszerkesztés terén; az ezen a téren mai nap semmiféle díjszabás által nem korlátolt kereset tarifális határok közé szorulna stb. Csak azt akarom megállapítani, hogy a mai közjegyzői ügykör bekebelezésétől az ügyvédség anyagi helyzetének megjavítását remélni nem lehet.

De az ügyvéd-közjegyzőség szószólói nem is a mai közjegyzői hatáskört veszik reformterveik alapjául, melyről nyilvánvaló, hogy egyes forgalmi vagy népesedési góczpontokat kivéve, maguknak a közjegyzőknek is csak igen szerény megélhetési módot biztosít; hanem egy tágítandó közjegyzői hatáskört. Tágítandónak tartják pedig a közjegyzői hatáskört, a reform érdekében, egyrészt a közokirati kényszer kiterjesztése által, amelynek körébe belevonnák — eltekintve néhány mennyiségileg jelentéktelen ügylet-csoporttól — az összes telekkönyvi jogügyleteket, melyeknek hozzávetőleg megejtett számítások szerint most körülbelül 90%-át a községi jegyzők intézik. És tágítandónak vélik másrészt a perenkívüli eljárás újjászervezése útján, melylyel többrendbeli, most a bíróságok által végzett teendő volna a szervezendő ügyvédközjegyzőség hatáskörébe utalható.

Mellőzöm most annak a fessegetését, hogyha a közjegyzői hatáskör ilyen tágítása lehetséges, akkor miért ne történjen az magának a közjegyzőségnek érdekében, mely annak ellátására teljesen alkalmas, sőt annak kedvéért lett életbeléptetve és teljesen

célravezető működése egyetlen akadályának elhárítását, t. i. csekély létszámának megszüntetését épen hatáskörének tágításától várja immár közel 40 esztendő óta; tehát miért kelljen, ha ez a hatáskörtágítás lehetséges, annak ellátása kedvéért egy teljesen új igazságügyi szerv létesítésével experimentálni. Most csak azt a hatást keresem, melyet az ilyen reform az ügyvédség anyagi helyzetének megjavítására gyakorolna.

Ha a reformot ebből a szempontból vizsgáljuk, ha az ügyvédség anyagi helyzetének javítását nem a mai, hanem egy ilyen reform útján tágítandó közjegyzői hatáskör átutalásától várjuk, akkor egyenesen az utópiák országában utazunk. Két okból. Először is az ígéretnek ez a földje se nem oly nagy, se nem oly termékeny, mint annak prófétái látományaikban hirdetik. Sajnos, hogy ezen a helyen és a szűkre szabott idő alatt lehetetlen az ismertté vált hatáskörtágítási programot szemén szedni, mert különben semmi sem volna könnyebb, mint annak a kimutatása, hogy egy észszerű törvényhozási politika — értvén ezalatt olyat, mely az adott kulturális, szociális és gazdasági föltételek mérlegelésével, egy szóval reális alapon lehetséges célokat tűz ki magának: azoknak a programpontoknak némelyikét egyáltalán nem veheti komoly figyelembe; mások olyanok, hogy a hozzájuk fűzött anyagi remények teljesedése tőlük egyáltalán nem várható, részint csekély jelentőségük miatt, részint azért, mert a törvénykezés megdrágítása szinte áthághatlan akadályuk — hiszen nemcsak az ügyvéd meg a közjegyző, vagy ügyvédközjegyző akarnak élni, hanem a cliens is, a publikum; azok a programpontok pedig, melyek egy egészséges továbbfejlődés csiráit rejtik magukban, olyanok, hogy gyakorlati létesítésük csak egy hosszú időre elnyújtott fokozatos fejlődés eredményeképp várható. Hiszen ezek a pontok szinte kivétel nélkül azonosak azokkal, melyeket a közjegyzőség több mint három évtized óta hangoztat, mert bölcsejébe lett fektetve a teljesítésük ígérete, mintegy keresztajándékképpen. Vajjon azért, hogy most az ügyvédség kivette a közjegyzők szájából ugyanazt a zsolozsmát és a saját számlájára zengi, hamarabb fog az meghallgatásra találni a mennybéli hatalmasságok előtt?

S ez a másodika a két oknak, melyről szólottam. Egy még csak a jövőben tágítandó közjegyzői hatáskörnek várt átutalására építeni az ügyvédség anyagi helyzetének megjavulását, az egy épen ennek a célnak szempontjából teljesen értéktelen gondolat. Ha

még egy olyan törvénykezési reform is, mint a modern kultur-irányzatok által szinte reánk kényszerített, senkitől sem ellenzett, mindenkitől sürgetett peres eljárásé, több mint egy emberöltőt vett igénybe: mit várhatunk a perenkivüli eljárásnak egy ezekkel az irányzatokkal ellentétes olyan reformtervétől, mely az ezen irányzatokkal egyezően már törvényhozásilag elfogadott elveknek és megvalósított intézményeknek lebontását tűzi ki feladatul? Mindenkinek jogában áll, hogy ilyenfajta terveket főzzön, de ilyenekre alapítani egy aktuális, égető, gyakorlati kérdésnek a megoldását, aminő az ügyvédi válságé: ez az, amiről mondtam, hogy utópia.

Azonban tegyük fel lehetőnek mindazt, amit kritikus megfontolással lehetetlennek kell tartanunk: hogy már talán a mai közjegyzői hatáskör is olyan bányá, melyet új vállalkozók, modernebb technikai eszközökkel jobban tudnának kiaknázni; hogy a tarifális korlátok nevezetes módon tágíthatók; hogy tágítható főképp a mai közjegyzői hatáskör, átiratható reá minden nehézség nélkül a perenkivüli eljárás egész latifundiuma; hogy hamarosan megváltoztathatók volnának közviszonyainkkal már századok óta egybeforrott jogállapotok és kiváltságok, mint a községi jegyzőké, megszüntethetők bevált intézmények, mint a közjegyzőség, átalakítható a törvénykezés szervezete egyenes ellentétben a modern jogfejlődéssel, visszafordítható ennek nálunk is több mint egy félszázad óta követett és intézményesen megvalósított irányzata; tegyük fel, hogy mindez lehetséges és meg is történik annak a célnak érdekében, hogy ügyvédségünk anyagi bajai orvosoltassanak; és főképp tegyük fel, hogy mindez aránylag rövid idő alatt történik meg, úgy hogy az orvosság hamarabb urrá tudjon lenni a kóron, mint a betegen a kór: még ebben az esetben is teljesen hiábavaló munkát végzett volna a reformer, akinek bátorsága mindenestre nagyobb csodálatot érdemelne, mint előrelátása.

Mert semmi sem bizonyosabb, mint hogy a kereseti kilátások megnövekedése minden szabad kereseti pályán, a keresetért versenyzők számát is megnöveszti, és pedig mindig nagyobb arányban, mint aminők a kereseti esélyek valósággal megnövekedett arányai. Úgy hogy az egész reform, ha máról holnapra megvalósíthatnák, holnapután az ügyvédi pályának a mainál még sokkal szertelenebb túlszofaltságát eredményezné, s avval az ügyvédségnek egy olyan krízisét, mely a maival még csak össze sem hasonlítható. Megengedem, hogy, ha mint egyes tervezők

akarják, az ügyvédközjegyzőség nem az egész ügyvédi kart, hanem annak csak egy részét és pedig lehetőleg csekély részét fogadná magába, erre a kiváltságos részre nézve az anyagi kérdés többé-kevésbé, — hogy mennyire, az a számaránytól függ — megoldottnak jelentkeznék. Persze szintén csak a mai közjegyzői hatáskörnek megfelelő, s főképp az okiratolási jog kizárólagosságáig terjedő tágítása mellett. De ebben az esetben a reform nem volna az, aminek ígérkezett. Nem az ügyvédségen, hanem annak csak egy töredékén segített volna, amire semmi szükség nincs. Egy forradalom lett volna, mely, mint annyi más, felsegített egy osztályt és alul hagyta a tömeget, mely érte vérezett. Az ilyen reform egyenesen az ügyvédség nagy többsége, tehát maga az ügyvédség ellen irányulna. Ezt tervezői bizonyára nem akarják, sőt hogy erre a szinte bizonyos eredményre nem is gondolnak, mutatja a buzgóság, melylyel azt az alulmaradásra szánt tömeget eszméjüknek megnyerni törekszenek.

Mindezekkel természetesen nem azt akarom mondani, hogy az ügyvédi munkakör kiterjesztése, ha egyéb közszempontok ajánlják, ott, ahol helye van, meg ne történjen pusztán azért, mert magábanvéve az ügyvédi kar túlszofaltságát meg nem szünteti; hanem azt, hogy egy olyan reform, melyet semmiféle közszempont sem támogat, melyet egyedül az ügyvédi helyzet megjavításának jelszava kísér, annak daczára, hogy ez a jelszó igen rokonszenves, vagy talán épen azért, mert ilyen, minden létjogosultságát kell, hogy elveszítse, mihelyt kitűnik, hogy épen a hangoztatott cél megvalósítására teljesen alkalmatlan.

*

Ez pedig egyenesen jellegzetes az ügyvédközjegyzőségi eszmére, hogy mihelyt kizárjuk lehető hatásai közül az ügyvédség anyagi helyzetének megjavítását, nem találjuk többé se okát a felmerülésének, se célját a megvalósításának. Semmi közszükséglet nem kívánja, semmi közhaszon nem ajánlja. Történetek ugyan felfedezési kísérletek ebben az irányban, de nem voltak szerencsések. Célzok az egyetlen évrre, mely a komolyság látszatával bír, s ez a közjegyzői kar csekély létszáma, mely lehetetlenné teszi, hogy az intézmény előnyeinek szélesebb néprétegek, főleg a falusi lakosság hasznát vegyék. De egyedül a mai közjegyzői

ügykör átutalásával az ügyvédközjegyzőség sem létesíthető. Mihelyt pedig megtörténik a közjegyzői hatáskörnek az a tágítása, mely az ügyvédközjegyzőség létesítésének is feltétele volna, mely nélkül annak szervezésére még csak gondolni sem lehet, — már meg van adva a közjegyzőség nagyobb diffúziójának lehetősége is és az egyetlen érv, melyet az ügyvédközjegyzőség maga mellett felhívhat, semmivé foszlik.

Ezt a várható diffúziót, mint conjuncturalis eszmét, a gyakorlati politikus különben is csak nagy óvatossággal fogja kezelni, mert annak a valóságban bizonyára szűkebbek a keretei, mint a képzeletben. Nemcsak a közjegyzői székhelyek gyérek mi nálunk, hanem a bíróságoké, a telekkönyvi hatóságoké is, amint-hogy gyér maga a lakosság és hozzá még szegény is. Mindez az ország gazdasági és szociális állapotának, főleg az őstermelés domináló voltának a következménye. Az ügyvédség eloszlása is ezekhez a tényezőkhöz alkalmazkodik, és mindenféle új hatásköri és szervezeti reform ezen a ponton is nem a papirosra vetett, hanem ezen természetes tényezők által diktált eredményeket fogja létrehozni, ami annyit jelent, hogy ezeknek előzetes, természetszerű, tehát lassú és fokozatos fejlődésétől függ mint mellözhetlen föltételtől.

Olyan érvek híjában, melyek az ügyvédközjegyzőségi eszmét támogatnák, azoknak a sora, melyek ellenzik, szinte beláthatlan s ezek annál inkább nyernek súlyban és meggyőző erőben, minél inkább a mélyükre hatolunk.

Feltűnő elsősorban az a vázlatos, készületlen, nagyjában való odavetése egy kérdésnek, melynek nem utolsó jelentősége a részletekben fekszik. Nemcsak a jogszolgáltatási szempontok kidolgozását nélkülözzük: megvizsgálását azoknak a bizonyos perenkivüli teendőknek jogi természetük, céljuk, vonatkozásaik szerint az eljárás elveihez és szerkezetéhez, igazolását az ügyvédi munkakörbe való beilleszthetőségüknek, ezen hivatás közjogi jellegének és különös jogszolgáltatási feladatainak figyelembevételével; hanem nélkülözünk minden utalást arra is, hogy a felvetett eszme szervezetenként hogyan volna megvalósítandó. Mert azzal, hogy a közjegyzőség teljesen beolvadjon az ügyvédségbe és aztán minden ügyvédből ügyvédközjegyző váljon; vagy azzal, hogy csak az ügyvédek egy része gyakorolhassa a kettős hatáskört, másik része továbbra is a mai ügyvédi hatáskör keretei közé maradjon szo-

rítva; vagy azzal, hogy a közjegyzőség is megmaradjon mai hatáskörével, hogy legyenek majd közjegyzők is, meg ügyvédek is, meg ügyvédközjegyzők, — semmi sincs megmondva vagy megfejtve.

A mai rendet — mely hiszen nem ötletszerű és magában álló alkotás, hanem egy történeti fejlődés eredménye, és az egész állami jogsegély mai rendjével a legbensőbb eszmei és szervi összefüggésben áll — bármelyik alakulat is oly mélyrehatóan érinti és annak oly gyökeres megváltoztatását teszi szükségessé, hogy aki csak az alakulatot állítja oda anélkül, hogy az alakulás lehetőségét és módját — pedig itt rejlik tulajdonképpen a probléma — megfejtette volna, az nem tarthat számot reá, hogy a gyakorlati politikus, a törvényhozó, az adminisztrátor eszméjével, mely ily mód nem egyéb egy tartalom nélküli szónál, komolyan foglalkozzanak. Nem helytálló dolog, már bocsánatot kérek, de ilyet ismételve olvastam: odavetni egy ilyen türes jelszót és az Igazságügyi Minister feladatává tenni, hogy az igéből testet alkosson. Akárcsak a repülés problémáját akarta volna valaki ily módon a Közlekedési Minister által megoldatni, tíz évvel ezelőtt, midőn annak mikéntje, a tulajdonképeni probléma még ismeretlen volt. Az igazságügyi Ministertől el lehet várni az olyan reformok létesítését, melyeket a jogfejlődés eszmei és gyakorlati oldalukról már megérlelt, de azt, hogy rejtvényeket oldjon meg, hogy a feltaláló szerepére vállalkozzék, tőle kívánni nem lehet.

Találkoztunk, az igaz, olyan javaslattal is, mely ezt a mikéntjét látszik megoldani a kérdésnek, egyszerűen a porosz Anwaltsnotariat átültetésével. De ez csak látszat, mert az ilyen átültetés a mai rend gyökeres átalakításának ugyanazon kérdését veti fel, az eljárási és szervezési problémáknak ugyanazt a beláthatlan távlatát nyitja meg, sőt a nehézségeket még tetézi azzal, hogy egy teljesen idegen, s azonfelül avult és reactionárius elemet vinne bele jogszolgáltatásunkba.

Nem akarhatok itt olyan dolgokat fejtegetni, melyeket mindenki ismer. Hogy az egész művelt világ újkori jogfejlődése Franciaországból nyerte eszméit és irányát; hogy különösen a közhatalom szervezése, a politikai jogok rendszere, igazgatás, törvénykezés és perjog, a perenkivül nyújtott jogsegély, általában az állami jogsegély szervezete és intézményei, köztük a közjegyzőség és ügyvédség, még angolszász eredetű elemeikben is, legnagyobbbrészt francia mintákra támaszkodnak, jóllehet mintáikat egyik-másik téren —

csak a perrendtartásra utalok — más nemzetek már túlhaladták; hogy mindezekben egyik tünetét kell látnunk egy a latin culturában gyökerező, tehát több ezredéves fejlődési folyamatnak, mely az emberi jogok és polgári szabadságok eszméin alapuló társadalom-berendezésre vezetett; hogy ezek az eszmék, ez a fejlődés, a sok tekintetben eltérő jellegű és irányzatú északi kulturákat — és hogy tárgyunknál maradjak — különösen a jogszolgáltatásnak terén egész Németországot is meghódították már; hogy ez alól az ügyvédség közjogi állását és szervezetét, valamint a közjegyzőséget és a perenkivüli törvénykezést illető irányeszmék sem tesznek kivételt, amint azt a német jogászgyűlések közismert határozatai, és az azok útmutatását követő újabb német jogfejlés kétségbevonhatlanul bizonyítja.

Hogy ezekkel ellentétben Poroszország a maga területén az Anwaltsnotariat intézményét még fenntartotta, annak, attól eltekintve, hogy ezen intézménynek ott történeti gyökerei vannak, sőt az egy eredetében és fejlődésében speciális a porosz intézmény, annak — mondom — a nemzeti vonatkozásoktól eltekintve, magyarázatát szolgáltatja az a szívós conservativismus, melylyel a porosz felfogás az absolut kormányzat hagyományaihoz és segítő eszközeihez ragaszkodik. Poroszországban az ügyvédség is csak 1880-ban lett szabadabbá, egy emberöltővel a 2-ik német jogászgyűlésnek a szabad ügyvédséget sürgető határozata után, és az ügyvéd-közjegyzőséget ott nemcsak történeti hagyományok tartják, hanem tartja a kormány azok miatt a kapcsok miatt, melyek az ügyvédséget a közjegyzői kinevezések révén befolyásának alárendelik. Hogy ezeknek daczára Poroszország az új irányzatnak ebben a pontban is meg fog hódolni, hogy a német jogászgyűléseknek nemcsak a szabad ügyvédséget, de az ügyvédségtől elválasztott önálló közjegyzőséget sürgető határozata előtt is meg fog hajolni, afölött senki nem kételkedik, lekevésbbé a német közvéleményben, ahol a porosz kormánynak, igaz, még csak sporadikus, újabb gyakorlatát, mely szerint már önálló „Nur Notar“ stallumokat is létesít, úgy tekintik, mint „Zeichen des neuen Curses“.

Azért ha idehaza, mint némely oldalról történt, a porosz ügyvédközjegyzőség úgy lesz odaállítva, mint egy kiépülőfélben levő intézménye a jövőnek, hát ez — már bocsánatot kérek — homlokegyenest ellenkezik a tényekkel. Egy antiquált maradvány az, és semmi sem meglepőbb, mint a javaslat, hogy azt haza

talajba átülteszük, olyanok részéről, akik egyebekben a legmodernebb haladás hivei, és a reakciónak még a nevéől is irtóznak. Az eszmekepcsolat tulzottnak tetszhetik; azonban az ügyvédi függetlenség bármely módu megkötése kétségkívül antiliberalis rendszabály. És miután ép annyira lehetetlen idegen társadalmi berendezések utánzásában pusztán egyes intézmények kiválogatására szoritkozni, mert azok, mint minden eleven szervezet ízei, csak organikus összefüggésük egészében ültethetők át, amilyen kilátástalan maga az átültetés, ha az új környezet életműködésüknek ugyanazokat a föltételeit meg nem adja, mint régi talajuk: ezért, ha mégis ténynyé válnék ez az átültetés és sikerrel járna, abban nemcsak jogszolgáltatási rendszerünknek, hanem egész társadalmi evolúciónknak, igenis, visszafejlődési tünetét kellene látnunk. Az ilyen visszafejlődés szolgálatába pedig a magyar ügyvédség nem szegődhetik.

Úgy rémlik különben előttem, hogy ezeknek a porosz sympathiaknak körülbelül az lehet a magyarázata, ami a társas élet köreiből sokszor hirtelenül kirügyező barátságoké, t. i. az ismerettségnek kezdetleges, nem eléggé beható volta. Aki a porosz Anwalts-Notariatot hatásköre szerint ismeri, azt fogja találni, hogy az nem azonos avval, amit azonos néven nálunk megvalósítani akarnak. A porosz közjegyző — és ennek révén a porosz Anwaltnotar — hatásköre ugyanis, szinte kizárólag arra terjed, amit a német terminologia Beurkundung névvel jelöl meg, vagyis jogügyleteknek és tényeknek hites tanúsítására. És ezt a hatáskörét is megosztja a porosz közjegyző a bíróságokkal, melyeknek ott ugyanarra az ügykörre az egész vonalon a közjegyzőével concurráló hatásköre van. Nálunk az ügyvéd bir hasonló, a magyar közjegyzőével concurráló hatáskörrel, a perenkivüli képviselő és az okiratolási jog egész vonalán, ami alól csak a közokirati kényszer alá eső ügyletek kicsiny csoportja tesz kivételt. De ami a perenkivüli eljárás teendőit illeti, a porosz felfogás ma is még Nagy Frigyes utasítását követi, aki ezen a téren a közjegyzőknek nem akart hatáskört engedni: „Weil wir nicht gesonnen sind die Ausübung von actuum judicarium Privatpersonen zu gestatten“. Az, amit az ügyvédközjegyzőség szószólói nálunk akarnának az Anwaltsnotariat-ra való hivatkozással meghonosítani, t. i. a perenkivüli eljárás hatósági teendőinek egész sorozat szerinti, elvi átutalását az ügyvédek vagy ügyvédközjegyzők hatáskörébe, az egyenesen elképedést keltene Poroszországban,

sőt bizonyára az egész művelt világban. Az ilyen jogszolgáltatási eszme sehol fel sem merült, az ilyen intézménynek se Poroszországban, se másutt a világban példája nincs, nem is volt és nem is lehet.

Az ügyvédség által absorbeált közjegyzőség persze magának a közjegyzőségnek is megszűntét jelentené, mert ezt az intézményt nem a név és bizonyos eljárásbeli formalisztika teszi azzá ami, hanem szervezeti különválása úgy a bíróságoktól, mint az ügyvédségtől, társadalomegyedi önállósága és az a specifikus életműködése a jogszolgáltatás keretében, melyet annak francia eredetű rendszere feladatává tett. Ez a közjegyzőség is egy idegenből átültetett intézmény, csak hogy szerves összefüggésben áll egész törvénykezési rendünk újkori reformjával, a kulturális fejlődésnek azzal a nagy történeti háttérrel, modern irányzatával, mely előtt az újjászületett Magyarország, állami és társadalmi életnyilvánulásainak minden terét megnyitotta, s melyben haladásának és fennmaradásának egyik biztosítékát látja.

De nem is egyedül ez az összefüggés tartja a magyar közjegyzőséget. Hanem valami mélyebb vonatkozás és rokonság a magyar néplélekkel is. Ebben a francia származású közjegyzőségben t. i. jellegzetesen kidomborodik az a törekvés, melyet a francia szellem bizonyára a rómaiaktól örökölt, hogy t. i. a jogszolgáltatás bizonyos mértékben az állami hatóságok közvetlen intézése alól kivéttessék és a politikailag érett szabad polgárság feladatává tétessék, a központi hatalomnak csupán ellenőrző, támogató, szabályozó közreműködése mellett. A polgári szabadságoknak, sőt hogy mélyebbre nyuljak, az egyén érvényesülésének nagy kulturfejlődési irányzata kerül ebben a törekvésben kifejezésre.

Ez pedig olyan törekvés, mely iránt a magyar néplélek eredeti sajátosságainál és nemzeti történetének viszontagságainál fogva is nagyon fogékony. Maguk az ősi Hiteles Helyek is ilyen koncepcióval bírtak. S ezért a közjegyzőség némi joggal tekintheti magát azok utódának; az idegen külalak máza mögött élő ezen benső rokonságnál fogva talán igényelheti magának a dicsőséget, hogy nemzeti intézménynek tekintessék. És bizonyára ebben rejlik egyik oka annak, hogy az hazánkban, jóllehet aránylag rövid ideje áll fenn, új alakjában oly hamar gyökeret tudott verni. Mert — hogy ehhez a tiszteletreméltó karhoz van szerencsém tartozni, azért nem esik talán hivalkodásszámba, ha ki merem mondani — a köz-

jegyzői intézmény hazánkban teljesen bevált, szükséges voltát, jó szolgálatait mindenki elismeri, a magyar nemzet rokonszenvébe fogadta, azok közé a közintézmények közé tartozik, melyeket általános bizalom és tisztelet vesz körül. És nagyzásnak se fogják, azt hiszem, venni, ha ettől az intézménytől azt várjuk, hogy hatáskörének továbbfejlesztésével — nem az utópiák és jogosulatlan aspirációk irányában, hanem abban az irányban, melyet számára a modern jogfejlés és törvényhozásunk már az intézmény létesítése alkalmával kijelölt — ha, mondom, azt reméljük, az az ambíciónk, hogy hatáskörének továbbfejlesztésével, jogszolgáltatásunk tökéletesítésén kívül, a közönségnek is a mainál még sokkal nagyobb mértékben lehet majd hasznára; nemcsak, hanem az ezen a fejlesztésen függő számbeli gyarapodással egyik nagy nemzeti problémánkat, a középosztálynak megerősítését is közelebb fogja hozni a megvalósuláshoz, egy az egész országot átfogó, művelt, rendhez tartó, gazdaságilag és politikailag független társadalmi réteg kialakulása által.

Ilyen körülmények között — már bocsánatot kérek — de tiltakoznunk kell az olyanforma, minden igaz alapot nélkülöző állítás ellen — pedig ilyet is többször olvastunk az ügyvédközjegyzőség érdekében — hogy t. i. a közjegyzői intézmény be nem vált, mert maguk annak képviselői ejtettek oly panaszt, hogy az mai alakjában életképtelen. Hogy a közjegyzők épen várakozásaik és ambícióik által ösztönözve, igazságügyi reformjaink lassu haladása miatt panaszkodnak, az igaz. De ez épen annak a tudatnak, hogy az intézményben rejlő erők ki nem használtak, tehát az intézmény életerejébe vetett hitnek a bizonyossága. Mindennapos dolog, hogy valaki keservében elsóhajtja magát, hogy így nem is érdemes élni, de ebből egy másiknak még nem támad joga ahhoz, hogy őt szaván fogja és annak az életnek terhétől megszabadítani igyekezzék. A magyar ügyvédségtől az ilyen igyekezet távol kell hogy álljon és távol is fog maradni.

*

Nincs szándékomban — nem is lehetne — a kérdést kimeríteni, de utalnom kell befejezésül még röviden arra a szinte már elcsépelet, de azért erejéből még mit sem veszített évrre, mely talán a valamennyi közt legfontosabb közszempontot: az ügyvédi kar épentartását veszi kiinduló pontul.

Nem lehet az alól kibujni, hogy az ügyvédközjegyző a perenkivüli eljárás teendőivel hatósági működést teljesítene, ami az ügyvédségnek mai közjogi állását és jelentőségét lényegében megváltoztatná. Ha csak a szavakat nézzük, akkor persze könnyű a lelkiismeretünket megnyugtatni. A bíró függetlenségének sem árt hogy kinevezése és előmenetele a kormány kezében van. Igen, de eltekintve attól hogy ez a bíróság szempontjából sem a legideálisabb megoldás, senki sem mondja hogy az ügyvédközjegyző részrehajlóan látná el a perenkivüli teendőket, vagy pártosan okiratolna. A bírói függetlenség pedig csak az ítélkezés felelőtlen és befolyásolhatlan voltát akarja biztosítani és teszi ezt oly módon, hogy a kinevezéstől eltekintve, a kormányzó hatalommal való minden egyéb érdekkapcsolat lehetőségét a bíróra nézve megszünteti, midőn őt az összeférhetlenségi tilalmak útján a politikai áramlatok és összeütközéseknek föléje emeli. A bíró, magasztos hivatásának — minden hivatások elsejének — áldozatul hozza szabadságainak jórészét, a bírói függetlenség valósággal aranykalitka. Az ügyvédé telítve van a szabadság elemeivel és kell hogy legyen, épen a társadalmi áramlatokra, a politikai küzdelmekre való tekintettel, melyek nem nélkülözhetik a jogtudók egy minden irányban szabad testületének felvilágosító, irányító, védelmező közreműködését. Az ügyvédi függetlenségnek nemcsak jogszolgáltatási jelentősége, de politikai rendeltetése is van, melyet az ügyvédség — egész története mutatja — mindenütt fényesen betöltött. Veszedelemes a reform, mely ezt a rendeltetést hátráltatja, és kétszeresen az egy oly nemzetnél, melynek önállósága korlátozott, társadalmi kialakulása befejezetlen, egész culturája még csak fejlődőfélben van.

És ez az út — az ügyvédi hivatás legértékesebb elemeinek elsorvasztása — nem is volna az egyetlen, melyen az ügyvédközjegyzőség az ügyvédség demoralizációjára vezetne. Belevinné az a romlás csiráit magába a szervezetbe, amennyiben annak erkölcsi alapjait ásná alá. Az nem üres szólásmód, mely a szabadság jelszavával mindig az egyenlőségét is összeköti. Már pedig az ügyvédközjegyzőség egyetlen elképzelhető alakzata, a selectiv megbízatásé, a kasztrendszerbe vinné bele az ügyvédség kebelébe, annak minden következményeivel együtt. Egy kiváltságos osztályt teremtene a karon belül, melyet társadalmilag a kormányi kinevezésben rejlő megkülömböztetés emelne a többiek fölé, anyagilag pedig a részére fenntartott különös ügykör; sőt

még inkább ennek a két kiváltságnak fejlesztő hatása magára a szoroson vett ügyvédi ügykörre, úgy hogy a reform egyenesen a kívül maradottak kereseti eshetőségeit csökkentené. Nemcsak egy arisztokraciát teremtene, hanem egy monopoliumot is, és mindennek költségeit a demos fizetné. Újból bizonyítékát szolgáltatná a régi tapasztalatnak, hogy a legradikálisabb mozgalmak végül a legconservativebb vizekre vezetnek; aminthogy minden Jakobinus lelke mélyén igazában egy arisztokrata szunnyad.

Ma is van egyenlőtlenség az ügyvédek között; a gazdasági, — de ennek tényezői természetesen és megmásíthatlanok. Azért az eredményért, hogy ez az egyenlőtlenség megmaradjon, csak tényezői váljanak mesterségesekké, hogy hatásuk megkövesedhessék, és azonfelül bizonyos társadalmi megkülömböztetéssel is tetőztessék: ezért nem érdemes egy reformot megkoczkáztatni, még akkor sem, ha nem járna vele az ügyvédség szellemének az a megrontása, mely a karnak ilyen osztályozásával elkerülhetetlenül együtt jár. A magyar ügyvédség eddig a kar osztályozásának, és a karon belüli privilegiumoknak mindenféle alakját és kísérletét visszautasította. De százszor inkább legyen bifurkáció vagy numerus clausus, amik egyenesen és őszintén törnek a célra és tárják fel a következményeket, semmint ez az ügyvédközjegyzőség, mely a kar anyagi helyzetének javítását írja — nem kétlem, jóhiszeműen — a zászlójára, valósággal azonban nem hozhat egyebet, mint kiváltságos helyzetet egy töredék számára, a nagy többségnek csalódást és megaláztatást, testvérharcot a karon belül, erkölcsi decompositiót az egész vonalon.

Az ügyvédség nem közönséges kereseti foglalkozás, a társadalom erkölcsi értékeinek egy nevezetes része van gondozására és védelmére bízva. Ez előkelő rangot jelent és különös megbecsülést biztosít a számára. De a nemességgel terhek is járnak. A létért való küzdelemben, úgy mint az egyes ügyvéd, a testület a maga egészében is, a gazdasági harcnak nem használhatja akármiféle eszközét, hacsak rangot, becsülést megkoczkáztatni s avval a tulajdon létalapjait is aláásni nem akarja. Igazságügyi reformoknak nem a közszükséglet hanem a kar anyagi érdekeitől sugallt erőltetése, szerény öröksége kedvéért egy testvérkar létének kioltása, bizonyára nem tartoznak a gazdasági harc azon eszközei közé, melyek méltók volnának az ügyvédi karhoz. Viszont bizonyos, hogy a rang jogokkal is jár; és az ügyvédség elvárhatja,

hogyha válság elé kerül, társadalom és kormányzat a legsürgősebb feladatuknak ismerjék — ami különben a tulajdon érdekük is, — hogy abban a válságban az ügyvédséget magára ne hagyják, sorsára ne bízzák, annak a válságnak elsimítására az ügyvédséggel karöltve minden lehetőt megtegyenek. Minél nagyobb méltóságot és mérsékletet tanusít az ügyvédség nehéz helyzetében, annál több joggal fogja ezt elvárhatni, és annál hamarabb is fog az bekövetkezni.

A határozati javaslat, melyet ezennel elfogadásra ajánlani van szerencsém, abból indul ki, amit felszólamlásom elején bátorkodtam kifejteni, hogy t. i. a napirendre tűzött kérdés súlya az ügyvédkérdéssel való kapcsolatban fekszik, és miután ebben a kapcsolatban a kérdés eldöntésre nem alkalmas, határozati javaslatom egyszerűen azt ajánlja kimondatni: *hogy a jogászgyűlés a kérdést a napirendről leveszi.*

(Hosszantartó éljenzés és taps.)

Dr. Papp József: Igen tisztelt szakosztály! Kuriánknak egy igen kiváló tanácselnöke — fájdalom már nyugalomba vonult — nem egyszer azt mondotta nekem, hogy aki nem tudja a maga igazait és érveit egy árkuson előadni, annak biztosan nincs igaza. Nehogy azzal gyanúsítsam, hogy nincs igazam, mindazokat az érveket, amelyeket az én véleményemnek és indítványomnak támogatására felhozok, a lehető legnagyobb rövidezséggel leszek bátor előadni.

Az első, amit hangsúlyozni kívánok, az, hogy egész ellentétes szempontból kívánom tárgyalni a kérdést, mint ahogy azt igen tisztelt barátom, Charmant Oszkár királyi közjegyző úr itt tette. Ő ugyanis összetévesztette a priust a consequentiával; azt mondotta, hogy az ügyvédközjegyzőséget azért akarják behozni, mert ez kenyeret fog biztosítani az ügyvédi karnak és hogy ezt megcsinálhassák, vizsgálódás tárgyává kell tenni azt, vajjon nem lehetne-e a bíróságoktól bizonyos perenkivüli dolgokat elvenni. Hát nem ez a kiindulási pont, tisztelt uraim. — A kiindulási pont mindig az volt az ügyvédi körökben és az volt az állandó választmány előtt is, amikor ezt a kérdést kitűzték tárgyalásra, hogy elsősorban azt kell vizsgálni, hogy nem lehet-e tehermentesíteni a bíróságokat bizonyos perenkivüli teendőktől és, ha azt tapasztaljuk, hogy lehet, akkor vonjuk le a consequentiát. Hogy véletlenül a consequentia most úgy fejlődött ki — amint hogy nézetem szerint másként nem is fejlődhetett ki, hogy a bíróságoktól elvett teendőknek nagy conglomerátuma arra a közhitelességű személyre bizassék, akit mi ügyvédközjegyzőnek nevezünk, az igen természetes. Én úgy vélem, hogy egy igazságügyi reformról van szó, és ha meggyő-

zöttünk arról, hogy ez a reform a nagyközönség szempontjából és igazságügyi tekintetéből üdvös és czélszerű, akkor az ügyvédi kar nem fog megállni a reform küzdelmében a fél uton azért, mert a reform esetleg anyagi előnyökkel fog szolgálni az ügyvédi karnak. Hiszen mi feloniát követnénk el az ügyvédi karral szemben, ha ezt a két szempontot, ha azok összeegyeztethetők, nem egyeztetnénk össze és ha nem keresnők a két szempont között az összeegyeztethetőségi kapcsolatot. Nekünk csak oly reformok nem kellene, melyek a közönségnek az érdeke ellen és a jogrend ellen lennének, még akkor is, ha azok az ügyvédek hasznával járnának, de hogyha a két szempont összeegyeztethető, amint hogy a jelen esetben összeegyeztethető, mert itt semmiféle jogsérelmekről nincs szó, akkor azt hiszem, hogy csak kötelességünket teljesítjük, amikor az e tekintetbeni állásfoglalásunkat nyiltan kifejtjük.

Megvallom nagyon kellemetlenül érintett, amikor ma reggel azt olvastam a Budapesti Hirlapban, — nem tudom, igaz-e a hír, — hogy amikor tegnap a közjegyző urak az igazságügyminister urnál tisztelegtek, az igazságügyminister azt mondotta a beszédében, hogy azt hiszi, hogy az ügyvédség részéről az ügyvédközjegyzői intézmény pártolása elsősorban kenyérkérdés. (Ugy van! Ugy van! Azt mondta!) Nem hiszem, hogy így mondotta volna, de kérdem mindazoktól, akik azt hiszik, hogy ez helyes, ha így mondatott volna: lehet-e azt állítani ma Magyarországon, amikor általában véve a reformok még kiépítve nincsenek — hiszen tudjuk, hogy, ha azt akarjuk, hogy az országban joguralom, rend legyen, akkor kötelessége kiépíteni a törvényhozásnak elsősorban a bírói szervezetet a maga minden ízében, kötelessége gondoskodni arról, hogy legyen jó polgári perünk, amely még szintén nincsen meg, kötelessége gondoskodni arról, hogy legyen jó büntetőperünk, amely ugyancsak nincsen meg és amely csupa toldozásból, foldozásból áll; kötelessége gondoskodni arról, hogy legyen közigazgatási perünk, amely még mindig nincs meg, csupán a legfelsőbb fokon és az is torzszülötte az egész jogszolgáltatási rendszernek, és kötelessége gondoskodni arról, hogy legyen jó perenkivüli eljárásunk, — hátha most a jogászgyűlés ezt az utolsó kötelességet felkarolja és azt mondja: a perenkivüli eljárásnak nagy kérdésével akarunk foglalkozni, vizsgálódásunk körébe akarjuk vonni, hogy a perenkivüli eljárás hogyan szabályoztassék, amely kérdés ma annál is inkább aktuális, mert összevág a perrendtartás életbeléptetésének nagy reformjával: akkor lehet-e azt állítani arról az állandó választmányról, vagy arról az ügyvédi karról, amely az állandó választmánynak ezt a kérdést suggerálta, hogy ezt az ügyet tisztán és kizárólag kenyérkérdés szempontjából hozta fel és nem magasabb, etikai igazságszolgáltatás szempontjából? (Ugy van!)

Mert, mélyen tisztelt uraim, mit akar az ügyvédi kar elérni azzal a kérdéssel, amelyet ma itt tárgyalunk? El akarja érni azt,

hogy megállapítsuk elvileg, hogy lehetséges-e tehermentesíteni a bíróságokat a perenkivüli teendőknek egy részétől, igen vagy nem, és ezáltal a jó igazságszolgáltatást akarjuk előmozdítani, másodsor pedig meg akarjuk oldani azt a kérdést, hogy a bíróságoktól elvett perenkivüli dolgok kiknek a kezére bizassanak és harmadszor — ami Magyarországon igen fontos és nagy kérdés — ezáltal akarjuk sanálni jogi közéletünknek azt a rákfenéjét, hogy a zugírszat megszűnjék és erre egyedüli módnak a contemplált intézmény megvalósítását tartom. — Amint leszek bátor kifejteni, mi ezt az intézményt nem a közjegyző urak rovására akarjuk keresztülvinni.

Egyetértek a mélyen tisztelt előadó urral abban, hogy a perenkivüli teendőknek egy nagy sorozatát ki kell venni a mai hatáskörből. Én a véleményemben 1—10. pont alatt felsoroltam ezeket a perenkivüli teendőket. Igaza van az előadó urnak abban, hogy itt lehet pro és contra sokat beszélni arról, hogy ezekből a teendők közül többet vagy kevesebbet vegyünk-e el, erre most nem akarok kiterjeszkedni, hanem e tekintetben teljesen aláírom az ő véleményét. Én arra akarom felhívni a mélyen tisztelt szakosztály figyelmét, hogy egyetlenegy palliatív intézkedés sem fog annyira segíteni a mi bírósági eljárásunkon és rendszerünkön, mintha a perenkivüli teendőknek ezt a nagy csoportját szűkített körben elvesszük a bíróságtól, mert semmi bírói személyszaporítással, semmiféle ügyviteli szabályokkal, egyszerűsítési törvényekkel segíteni nem lehet a dolgon. A bírót át kell engedni a maga hivatásának, a judiciálásnak, és távol kell tőle tartani mindazt, ami a megelőző jogvédelemre vonatkozik és ami nem judiciálás, nem ítélkezés. Ha ez így áll, akkor azt mondhatná valaki, hogy vegyük el a bíróságoktól ez összes perenkivüli teendőket. Ez azonban lehetetlen, mert van sok olyan perenkivüli teendő, amit a nagyközönség oly garantiával kíván körülbástyázni, amilyen garantiát máshol nem talál, mint a független bíróságnál. Ez a közjogi perekre vonatkozólag is áll; tegnap ezen teremben igen nagy és érdekes discussió folyt arról, hogy az ugynevezett mandátumperek a közigazgatási bíróság, vagy a kuria hatáskörébe utaltassanak-e és igen érdemes felszólalók voltak, akik azt kívánták, hogy ezt a bíraskodást a Curiánál kell hagyni, mert a Curiánál, mint független bíróságnál van erre vonatkozólag a legtöbb garancia. Én tehát nem akarok olyan radikálisan eljárni, hogy az összes perenkivüli teendőket az új közhitelességű személyre ruházzam.

Nézzük már most azt, hogy ki legyen az az új közhitelességű személy? Az 1874. évi közjegyzői rendtartás meghonosította a királyi közjegyzők intézményét. Konstatálni kívánom, — és erre szükségem van a fejtegetésem további fonalán, — hogy a királyi közjegyző nálunk nem közhivatalnok, nem hatóság, hanem abban a hatás-

körben, amelyet a törvény reá ró, közhitelességgel jár el. És ha nem tartjuk ezt szem előtt, akkor ingoványokba fogunk tévedni és ha ezt a két fogalmat: királyi közjegyző és közhatóság, összehazavarjuk, akkor ezt a kérdést megoldani nem lehet.

Elnök: A tiz percz elmúlt és így az előbbi kijelentésemhez képest határoznia kellene a szakosztálynak arról, hogy a felszólaló úr folytathatja-e a beszédét . . . (Nagy zaj. Felkiáltások: Halljuk! Halljuk!) Ne tessék félreérteni, én épen azt akartam mondani, hogy megengedem a további beszédet, mert megtudtam, hogy csak holnap reggel lesz a plenáris ülés és így meg van adva a lehetőség, hogy ne csak déli fél 2 óráig, hanem délután is akármeddig tárgyalhassunk. (Helyeslés. Felkiáltások: Halljuk! Halljuk!)

Dr. Papp József: Köszönöm az elnök úr ömértóságának szives engedelmét és folytatni fogom.

Az 1874. évi közjegyzői törvény tehát a királyi közjegyzőt mint közhitelességű egyént állította oda és meghatározta stricte az ügykörét. Közokiratok felvétele és tényeknek tanúsítása az egyik oldalon, a másik oldalon pedig eljárni azon megbízások folytán, amelyeket hatóságoktól és bíróságoktól kap; ebből a meghatározásból kell nekünk kiindulnunk. Megvallom, ez nem ideális megállapítása a kir. közjegyzői hatáskörnek; anélkül, hogy történelmi deductiókba bocsátkoznék, csak egész röviden megemlítem, hogy ismerjük a francia közjegyzői rendszert, amely nagyobb hatáskörrel ruházta fel a királyi közjegyzőt, mert a közjegyző ott nem alieno iure, hanem suo nomine jár el perenkivüli ügyekben. Ez nálunk nincs meg, mert a közjegyzői rendtartási tervezetből törvény sohasem lett. Itt van továbbá a második typos, a német typos, ahol a királyi közjegyző perenkivüli dolgokban már mint a bíróságnak és hatóságnak megbízottja jár el. Ezt vették át legnagyobb részben nálunk Magyarországon, amikor a mi királyi közjegyzői intézményünket létesítették, és van egy harmadik typos, amely Württembergben van meg és talán másutt is, ahol a kir. közjegyző egy hatósági személy és imperiumot is gyakorol. Ha már most azt kívánjuk, hogy vegyük el a bíróságoktól a perenkivüli teendőknek egész sorozatát, önkénytelenül felmerül az a kérdés, hogy ezeket az ügyeket kinek a hatáskörébe utaljuk át?

Azt mondják a közjegyző urak: igen természetes, hogy első sorban a királyi közjegyző hatáskörébe. Hát ugyan miért? Nincsen erre semmi történelmi mult, semmi dogmatikai alap; ha mi a perenkivüli teendőknek egész sorozatával más közegeket akarunk megbízni most, akkor nekünk más közegeket kell teremtenünk. (Felkiáltások: Már megvan!) Azt kérdezte az én tisztelt barátom, dr. Charmant közjegyző úr, hogy miért van erre szükség? Azért, mert az ő irományából ismerem a következő statisztikai adatokat: Hazánkban 64 ezer lakosra esik egy közjegyző . . . (Felkiáltások:

Szaporítsuk a közjegyzők számát!); a szaporítás kérdésére is mindjárt ki fogok terjeszkedni; nem lehet addig szaporítani (Zaj, ellentmondások.) sem ügyvéddel, sem közjegyzővel, sem senkivel, amíg nincs meg a reformnak az a garantiája, hogy ki fogjuk irtani a községi jegyzőknek hatáskörét. (Úgy van! Éljenzés és taps.) Közjegyző barátainktól tudom a következő statisztikai adatokat: 300,000 vagyonátruházási szerződést kötnek évenként a községi jegyzők, 450,000 kötelezvényt, és beadnak kétmillió telekkönyvi beadványt. Ha mi úgy akarnók a királyi közjegyzők számát szaporítani, hogy minden egyes községbe, ahol egy pár ezer, mondjuk 10,000 lakos van, egy királyi közjegyzőt állítsunk, akkor egypár ezer új királyi közjegyzőre volna szükség. (Ellentmondások.) Azt mondta Szécsi kollegám, igen érdekes munkájában, hogy a közjegyzőknek 35 vagy nem tudom hány százaléka ma sem tud megélni, hát akkor, ha a duplájára, háromszorosára emeljük fel a számukat, hogy fognak tudni megélni? (Nagy zaj, ellentmondások.) A királyi közjegyzők azt mondják, hogy lehet a dolgon segíteni, ki kell mondani a közjegyzői okirati kényszert minden ügyre vonatkozólag — amit nagyrészen támogat a mélyen tisztelt előadó úr is — és másodszor azt az új hatáskört, amelyet a bíróságoktól elvesznek, tisztán és kizárólag a maguk számára akarják lefoglalni. Már pedig ezt nem lehet tenni. Itt nem irtó háborúról, nem testvérharczról van szó, hanem arról, hogy ha új működési terek felmerülnek, akkor vizsgáljuk a ma fennálló igazságügyi szervezetet és az igazságnak, a méltányosságnak és tradíciónak elveihez képest juttassunk belőle az egyiknek is, másiknak is. (Nagy zaj.) És ne tekintsük az egyéni szempontokat, legyünk akár ügyvédek, akár kir. közjegyzők, hanem tekintsük azt, hogy ezáltal a perenkivüli eljárást javítani fogjuk és hogy ezáltal a szegény, a községi jegyzők által agyonsanyargatott népnek a javát fogjuk előmozdítani, szolgálni. (Úgy van!) Ezt úgy megoldani, hogy az ügyvédek teljesen ki kell zárni (Nagy zaj, felkiáltások: Nem ezt akarjuk!), úgy megcsinálni, hogy az ügyvédekre ne legyünk tekintettel, nem lehet, hiszen ezt senki sem kívánja, a tisztelt közjegyző urak sem kívánják — legalább nem akarják nyíltan bevallani, tehát elvi scrupulusokkal sánczolják magukat körül és be akarják bizonyítani azt, hogy az ügyvéd az ő állásánál, hivatásánál fogva, azon ezer és ezer érdekszálnál fogva, amely őt összeköti a nagyközön-séggel és bíróságokkal, nem alkalmas arra, hogy ezeket a teendőket elvégezze (Nagy zaj, ellentmondások.) és — nagyon jól kiéreztem a dolgot — oda akarják állítani a közjegyzői kart, mint az ügyvédi karnak a védőjét és azt mondják: ti magatok se tudjátok, hogy mit akartok, hiszen ha ezt megcsináljátok, akkor tönkre megy az ügyvédi kar és odamennek conclusiojokban, hogy fel akarják lázítani a fiatal ügyvéd kollegákat, akik a dolog természete szerint azonnal nem részesülnének az intézményben (Fel-

kiáltások: Ép ez a hiba!), de épen az mutatja az elvi magaslatot és azt, hogy mennyire nem kenyérkérdésről van szó, hogy amikor a Budapesti Ügyvédi Kamara 1908-ban legelőször hozta meg egyhangúlag ezt a határozatot, akkor a gyűlésen hattizedrészben csupa fiatal ügyvédek voltak, akik mind tudatában voltak annak, hogy olyan intézményről van szó, amelynek áldásaiban idővel ők is fognak részesedni.

Nagyon helyesen mutatott rá az én igen tisztelt barátom, Márkus előadó úr, hogy nálunk nem lehet arról szó, hogy az ügyvédi és közjegyzői foglalkozás oly különbségeket tüntetne fel, hogy a kettőt összeegyeztetni nem lehet. Akik azt mondják, hogy nem lehet összeegyeztetni, azoknak szeme előtt lebeg az a francia rendszer, amelynek szószólója és hive az én tisztelt Charmant Oszkár barátom. Franciaországban, ahol van avocat és avouet, az avocatnak erkölcsi magaslaton való megközelíthetlenségét oly fellegvárakban akarják továbbra is megtartani, hogy azt sem engedik meg, hogy az ő honoráriumuk tekintetében egyezkedjék a féllel, vagy a honoráriumot perelhesse, Franciaországban — mondom — ennek van létjogosultsága, mert azt mondják, hogyha megengedjük az ügyvédi karnak a közjegyzői működést, akkor abból kiveszi részét ez a híres avocat is, ezt pedig mi nem akarjuk. Hogy ez a felfogás helyes-e, annak taglalásába nem bocsátkozom; nekünk más anyagi törvényeink vannak, más a felfogásunk mindenben, mint a francziáké, nekünk a francia példa mérvadó nem lehet. Véleményemben rámutattam arra, hogy Franciaországban a közjegyzők nem örvendenek olyan köztekintélynek és közbecsülésnek, mint a mi tisztelt kollegáink, mert ezek az ügyvédi karból keletkeztek, velünk egyivásuk és akármit mondott Szécsi közjegyző úr a munkájában, a közhitelességű francia közjegyzőnek kezén igen sokszor vesznek el nagy értékek. (Élénk ellentmondások.) A Deutsche Juristen-Zeitung második évfolyamában az van mondva, hogy Franciaországban 1880-tól 1887-ig a felek a francia közjegyzők kezén 62 millió frankot vesztek el. Hála Istennek Magyarországon ilyen dolgok nincsenek, Magyarországon ilyenektől félni nem kell; azért hangsúlyoztam, hogy tudományos szempontból, elméleti képzés szempontjából, erkölcsi minőség szempontjából, társadalmi tekintély szempontjából, mi egyek vagyunk, ha pedig egyek vagyunk, akkor egy működést is fejthetünk ki mindaddig, amíg ezt a főműködés iránya megengedi. Azt mondják, hogy a közjegyző működése inkább czélszerűségi működés. Ez nem igaz, hiszen a közjegyzőnek a főfunkciója — mint láttuk — az okiratoknak, jogügyleteknek a szerkesztése. Hogy miért akarják kizárni az okiratok szerkesztését, azt nem tudom. (Nagy zaj, felkiáltások: nem akarjuk!)

Elnök: Azt hiszem, belátják az urak, hogy folytonos közbekiáltásokkal, ellentmondásokkal nem tárgyalhatunk, hiszen minden-

kinek megvan a módja, hogy a tárgyhöz hozzászóljon, de ez a viselkedés nem méltó a mi gyűlésünkhöz.

Dr. Papp József: Az okiratszerkesztés eminens feladata a közjegyzőnek; hogy miért lenne ez más természetű foglalkozás, mint ügyvédi foglalkozás, azt nem tudom felfogni. Mi is készítünk okiratokat és a különbség csak az, hogy nem közokiratokat, hanem magánokiratokat szerkesztünk. Hát miről van szó az okirat szerkesztésénél? Az ügyvédek magánjogok keletkezésénél, megváltoztatásánál és megszüntetésénél közreműködnek; az az ügyvéd, aki meg van szokva, hogy a contradictorius eljárásnak nagy harcában, menydörgések és villámcsapások közepette tanulja meg az egyes jogi fogalmakat, ép oly jól fogja tudni ezeket az okiratokat megszerkeszteni, ezekkel a fogalmakkal operálni, mint a királyi közjegyző úr, aki az ő kényelmes zsölyéjében fogadja a feleket. (Ugy van!) Én egy napilapban kifejtettem, hogy ennek a jogászgyűlésnek főelőnye az, hogy itt távol van minden pártpolitika, minden terrorizálás, itt vélemény van szemben a véleménnyel, hiszen a mi parlamentünk, ha határozatot hoz, legyen ez a határozat igenlő, vagy nemleges, ez bizony sokat nem lendít a dolgoknak lényegén, értsük tehát meg egymást szépen, türelemmel és kollegiális szeretettel.

Én azt mondtam a véleményemben, — és ez Szécsi kollegámnak könyvében megrovásban részesült, — hogy nem igaz, hogy ritkán szokott előfordulni, hogy azokat a nagyobb szerződéseket, amelyeket ügyvédi irodákban kötnek, közjegyzőhöz visszük és ott lesznek közokirat erőre emelve. Én ezzel nem azt akartam mondani, hogy a közjegyző nem lenne képes megcsinálni ezt a közokiratot, hanem csak az életet akartam festeni, azt az életet, amely azt hozza létre, hogy hozzám jönnek az ügyvédi irodába a felek, akiknek én még a szüleit, esetleg a nagyszüleit is ismerem, tehát ismerem az összes vagyoni ügyeit, házassági válóperekben felmerült mindenféle rendezési kérdéseit és megbíznak engem, hosszú napokig, hetekig tartó tanácskozás után, p. o. egy hozományi szerződésnek, vagy egy házassági szerződésnek a megfogalmazására. Önök ép oly jól tudják ezt megcsinálni, mint mi, de nincsenek arra berendezve, — és itt nem resteltem bevalani, hogy nekem igen sok jó barátom van a királyi közjegyzők között, akik ilyen nagy ügyekkel hozzám küldik a feleket épen azért, mert a fél érdekeit tartják szem előtt.

Rátérek a végconclusióra. — A községi jegyzőknek magánmunkálatai, 1904 óta, amióta rendezték a községi jegyzőknek fizetését, határozottan immoralis. Amint a tisztelt előadó úr is hangsúlyozta, nekünk össze kell fogni, hogy közéletünknek ezt a rákfenéjét kiirthassuk. (Élénk éljenzés.) Ami az incompatibilitási kérdést illeti, szívesen deferálok ebben a pontban az én igen tisztelt Charmant barátomnak és beismerem azt, hogy az én véle-

ményemben nem csináltam egy tökéletes codificatiónál is munkálkodást, ez nem is volt feladatom, ez nem is lehet célja a jogászgyűlésnek, mi itt egyszerűen csak elveket akarunk megállapítani, elveknek a diadalára akarjuk ráirányítani az igazságügy-miniszternek a figyelmét, és azért nem foglalkoztam azzal, hogy a kamara fogná-e kinevezni az új közhitelességű személyt, azért nem foglalkoztam a vagyonsbiztonsággal és az incompatibilitási kérdéssel.

Mélyen tisztelt szakosztály, én egyre kérem csak Önöket: a kérdés tárgyalásánál és az ezen kérdésben megejtendő szavazásnál tegye mindenki kezét a szívére és lelkiismeretesen vallja be magának azt, hogy az ügyvédi kamara önző szempontokból indult-e ki, s ha azt fogja a vizsgálódásai során tapasztalni, hogy ebből a reformból az ügyvédnek is lehet haszna, akkor legyen meg bennük az az önzetlenség, nobilitás, igazságosság és méltanyosság, hogy ne foglaljanak állást a testvéri karral szemben. A külföldi példák fényesen beigazolták, hogy az ügyvédközjegyzőség intézménye nemcsak hogy bevált, hanem fejlődik és nem áll az, amit erre vonatkozólag Charmant tisztelt barátom mondott, mert ellenkezőleg ott, ahol volt egy rendelet, hogy csak szükséghez képest lehet felruházni ügyvédek közjegyzői jogosítvánnyal, ezt a rendeletet most az utolsó időben megváltoztatták és a szükségre való tekintet nélkül kimondták, hogy ilyen jogosítványa mindenkinek lehet. Mindezek előadása után hangsúlyozom, hogyha az általunk comtemplált ügyvédközjegyzői rendszer megvalósulna, ha sikerülne elérnünk azt, hogy Magyarországnak minden községében legyen egy intelligens jogtudó ügyvéd, a népnek jóbarátja, tanácsadója, aki a culturának hordozója legyen, aki a magyarságnak és állameszmének törhetetlen híve legyen: akkor nemcsak jogi, hanem hazafias kötelességet is teljesítettünk.

Tisztelettel kérem véleményemnek elfogadását. (Éljenzés és taps.)

Dr. Magyary Géza: Igen tisztelt szakosztály! Kijelentem, hogy a tiz percznyi időt szigorúan betartani kívánom. Ezenfelül bevezetőképén fel akarom említeni azt, hogy állásomnál fogva legitimálnak érzem magamat arra, hogy ehhez a kérdéshez hozzászóljak. A mindennapi küzdelmek mozgalmától ment vagyok teljesen és ezért a legnagyobb jóhiszeműséggel és tárgyilagossággal elmondottaknak tekinthetik azt, amit előterjeszteni bátor leszek.

A főkérdés az, ami előttünk áll, amelyben állást kell foglalni az, hogy a bíróságok hatáskörébe tartozó perenkivüli teendők nagyrésze a bíróságoktól elvétessenek. Ez az alapkérdés, amelyet elsősorban kell tisztázni. Ami ezen alapkérdést illeti, ha én végigtekintem azokat a perenkivüli teendőket, amelyek bíróságaink hatáskörébe tartoznak, akkor arra az eredményre jutok, hogy azoknak különösen egy csoportja az, amely kívánja, hogy ne mondjam

követeli azt, hogy ez a csoport a bíróságtól elvételessék. Ez a csoport a hagyatékátadó végzések csoportja. Tisztelt uraim! Hogyha a közjegyző a hagyatékot letárgyalta és ha a felek között teljes a megegyezés, úgy a bíróságnak jóformán érdemleges munkája nincsen. A bíróság jóformán csak arra szorítkozik, hogy a maga részéről is elfogadja a közjegyző által létesített megállapodást és érdemleges munkát absolute nem végez. A bíróság tehermentesítése céljából nagyon kívánatosnak tartanám, hogy a hagyatéki ügyek ebben az irányban a bíróságok hatásköréből elvételessenek. Kivánnám azért, mert ezeknek a hagyatékátadó végzéseknek a száma az igazságügyi kormányzat statisztikai kimutatása szerint óriási: 1909. évben 110,517 hagyatékátadó végzés hozatott, amelyben a felek között egyértelmű és vitán kívül álló megállapodás történt, hogy ilyen nagy kontingenstől megszabadíthassuk a bíróságokat, az kétségtelenül megérdemli a fáradságot. Hogy a hagyatéki ügyeken kívül még mik volnának elveendőek a bíróságoktól, arra nézve én igazán olyan pontos, precíz választ nem tudnék adni. Sem a cégjegyzési, sem a telekkönyvi ügyekben nem látok olyan területet, amelyet egészen nyugodtan lehetne a bíróságoktól elvenni. Erre nézve konkrét véleményt nem mondok, ezt a magam részére fenn akarom tartani. Én ezzel egyúttal azt a kérdést is eldöntöttem, amelyet fejtegetésem élére kellett volna állítani. Azt t. i., hogy én igenis a bíróságok tehermentesítését feltétlenül szükségesnek tartom. A bíróságnak nagyon sok idejét veszik igénybe a perenkívüli ügyek. Ugyanezen szakosztályban a refere eljárás behozataláról szóló vita során a legutóbbi alkalommal utaltam arra, hogy a bíróságok mennyire el vannak foglalva, hogy a felek számtalanszor kénytelenek a rendőrséghez fordulni, hogy sürgős magánjogi jogsegélyben részesüljenek, mert a bíróság képtelen ezen magánjogi jogsegélyt a feleknek sürgősen megadni. Kellő rövideggel még a másik kérdéssel is akarok foglalkozni. Állásom függetlensége erre nézve feljogosít és nem fog hozzám férhetni a gyanu, hogy egyik vagy másik osztály érdekében szólok. Ha arról van szó, hogy olyan intézmény, mint aminő a közjegyzői intézmény, átreformáltassék, nevezetesen olyképen, hogy a hatáskörébe tartozó ügyeknek egyrésze ő tőle elvételessék, akkor a legtermészetesebb az, hogy azt vizsgáljuk, hogy milyen okok teszik azt szükségessé, nevezetesen képes volt-e ezen intézmény megfelelni a maga hivatásának, vannak-e sürgős, objectiv okok, hogy hatáskörétől valamit elvonjunk?

Én vizsgálván a mi közjegyzői intézményünket és bármily szigorú kritika alá is vontam ezen intézményt, én ezúttal objectiv okot arra, hogy ezen változtatást eszközöljünk, nem láttam. Ezt a kijelentésemet azzal kívánom kiegészíteni, hogyha én a jövőben erre bármikor okot látnék, ha tapasztalnám, hogy a közjegyzői intézmény terén bajok vannak, nem zárkoznék el olyan reformok előtt, amelyek itt dr. Papp József tisztelt kartársam

részéről tervbe hozattak. Én úgy gondolom, hogy volt tanítványaim között többen vannak itten jelen és ezekre hivatkozom, mint akik nagyon jól tudják rólam, hogy a magyar ügyvédségnek talán nincs lelkesebb híve, mint én vagyok. Látom azt, hogy a magyar nemzet kulturális életében a múltban, jelenben és jövőben az ügyvédség igen tiszteletreméltó és igen fontos tényező. A legnagyobb melegséggel kívánom, hogy ezen intézmény épségben maradjon meg és viruljon. Ma ezen intézmény — sajnosan tudjuk — súlyosan beteg. A lehető legfontosabb dolog ennek felgyógyulása. Ennek az előmozdításához, amennyire az én gyenge erőm előmozdíthatja, hozzá fogok járulni. De ha arról van szó, hogy olyképen gyógyítsuk meg, hogy egy reformot létesítsünk, amely objective nem indokolt, akkor ezen intézménynek nem használunk, hanem csak ártunk, mert a közönségben azt a tudatot keltjük, hogy nem tárgyi okokból, hanem a mellékokokból létesítettük ezt a reformot.

Igen tisztelt uraim! Ezek után, amit mondtam, arra meg van vetve annak az alapja is, amit a tisztelt jogászgyűlés elvi megnyilatkozása gyanánt óhajtok. Én szükségesnek tartanám azt, hogy a jogászgyűlés igenis mondja ki azt, hogy a bíróság tehermentesítését szükségesnek találja, de viszont mivel a szervezeti kérdésnek bolygatása nem időszerű, kívánatosnak és szükségesnek tartanám, ha a jogászgyűlés ezen szervezeti kérdés reformjának mikéntje tekintetében nem nyilatkoznék meg. Épen azért, amennyiben az én igen tisztelt kartársam, az igen tisztelt előadó úr, a maga indítványát nem módosítja, akkor én a magam részéről — ne vegyék tolazkodásnak, hogy ismét indítvánnyal állok elő — kénytelen volnék egy indítványt tenni, amelyiknek formája a következő lenne: „mondja ki a jogászgyűlés, hogy szükségesnek tartja, hogy a perenkívüli ügyek a bíróságok hatásköréből azok tehermentesítése céljából nagyobb mértékben elvételessenek.“ Ezt tartanám kimondandónak és egyúttal kimondani óhajtanám azt, „hogy a szervezeti kérdés tekintetében a jogászgyűlés nyilatkozni nem óhajt.“ Ezt indítvány gyanánt terjeszttem elő, amennyiben az előadó úr indítványát fentartaná. Előterjesztettem indítványomat és ezzel befejeztem a magam felszólalását és most csak azt mondhatom, hogy nagyon köszönöm azon szives türelmet, amelylyel felszólalásomat meghallgatták. (Általános helyeslés és éljenzés).

Dr. Hevesi Illés élénk ellenmondásokkal és folytonos zaj között előterjesztette a következő módosító indítványát az előadói indítvány 2., 3. és 4. pontjaihoz.

Először: Mondja ki a magyar jogászgyűlés, hogy a kir. közjegyző mostani hatásköre, valamint kibővített hatásköre is ügyvéd-közjegyzőkre ruházandó át a közjegyzői székhelytől távolesó és az ügyvédközjegyzőnek megélhetést nyújtó oly helyeken, ahol a nép érdekében a közjegyzői intézménynek a néphez való közelebbvitele

szükséges és ahol ezáltal a szerzett jogokkal bíró kir. közjegyző tisztességes létfontartása veszélyeztetve nem lesz; másodsor: hogy az ügyvédközjegyzői rendszernek a mai közjegyzők szerzett jogai sérelme nélkül való behozatala előkészítendő és a jövőben megüresedő közjegyzői állások helyébe megfelelő számú ügyvédközjegyzőségek szervezendők; harmadsor: községi és körjegyző magánmunkálatai eltiltandók, az u. n. megengedett zugirászat megszüntetendő; telekkönyvi jogok szerzésének alapjául szolgáló okiratoknál az ügyvédi vagy közjegyzői kényszer behívandó.

Elnök: A tanácskozás rendjének 11. szakasza utolsó bekezdése ekként szól: „ha 20 tag írásban a vita berekesztését indítványozza, ezt minden vita nélkül szavazás alá kell bocsátani.“ Ez az esett beállott, 25 tag kéri a vita berekesztését. Akik a vita berekesztéséhez hozzájárulnak, méltóztassanak jobb oldalra, akik hozzá nem járulnak, a baloldalra átmenni. Kihirdetem a szavazás eredményét, mely szerint nagy többség mellett döntött, hogy a vita berekesztessék. A gyűlést öt percze felfüggesztem.

(Szünet után) **Elnök:** Igen tisztelt szakosztály! Az ülést megnyitom. Bejelentem, hogy időközben változások történtek. A be-terjesztett indítványokat részben módosították, részben visszavonták. Kérem az előadó urat, sziveskedjék a dolog jelenlegi állását ismertetni.

Dr. Márkus Dezső előadó: Mielőtt az én. határozati javaslatomat előterjeszteném új formájában, csak néhány szót akarok mondani azokra, amelyek itten a vita során felmerültek azért, hogy mielőtt szétoszlunk, minden keserűség nélkül menjünk szét. Én ugyanabban a helyzetben vagyok, mint dr. Magyary Géza tanár úr, én is a legnagyobb objectivitással foglalkozhatom a szönyegen levő kérdéssel, mert hiszen az egyéni érdek legtávolabbról áll tőlem. Sőt tovább megyek, azokban a véleményekben, amelyek a jogászyűlés elé írásban beadattak és különösen németeknél igen gyakran találom azt a megjegyzést, hogyha az ügyvédséget és közjegyzőséget olyan módon egyesítenők, akkor előállna Faustnak Zwei Zigeuner... és ez juttatja eszembe a felvetett kenyérkérdés kapcsán a Faustba foglalt egy másik mondást, amelyet Goethe igen nagy bölcsességgel nem Faustnak és nem Mefistonak, hanem a naiv Margit szájába ad: „Nach Golden“

Én úgy gondolom, hogyha ezen egész kérdést úgy is fog-nánk fel, mint az ügyvédi karnak kenyérkérdését, amelylyel a maga súlyos helyzetét javítani akarja, akkor is elismeréssel kell adóz-nunk, hogy tiszteletreméltó és becsületes munkával akarja vala-hogyan ezt megoldani és ha valaki jogos úton igyekszik helyzetén javítani, azért szemrehányás nem illetheti, mert minden ember igen becsületes és egészen tiszteletreméltó önzéssel arra törekszik, hogy a maga vagyoni helyzetén minél előbb javítson. (Úgy van! Úgy van!) Azok után, amiket itten hallottam, úgy látom, hogy annak

a kérdésnek a megoldása, vajjon perenkivüli eljárás újabb szabá-lyozása alkalmával a perenkivüli tennivalókat kire bizza a törvény-hozás, közjegyzőre csak, vagy ügyvédre is, vagy csak ügyvédre, egyáltalán a szervezeti kérdésnek ez a része teljesen még meg nem érett arra, hogy itten a szervezeti eljárás szóba kerüljön. Épen azért mindazoknak benyomása alatt, amelyeket most hallottam, én elfogadásra ajánlom a következő határozati javaslatot azzal a kéréssel, hogy elfogadása esetében méltóztassék megengedni, hogy a teljes ülés elé ugyanilyen szöveggel terjesszük elő.

„Az országos jogászyűlés kimondja; hogy kívánatosnak tartja a bíróságoknak perenkivüli ügyektől lehető nagy mértékben való mentesítését; a szervezeti kérdés tárgyalásába pedig ezúttal nem bocsájtkozik.“ (Általános helyeslés és éljenzés.)

Dr. Charmant Oszkár: Igen tisztelt szakosztály! Azért szólalok csak fel, mert a kenyér kérdése is fel lett vetve. Én is csatlakozom ahhoz, amit dr. Márkus Dezső előadó úr mondott, hogy a kenyérkeresés nem dehonostáló és nem lealacsonyító dolog, de talán ezt a mozgalmat nem a kenyérkérdés sugallta sem egyik, sem másik oldalon. Hisz ha életbeléptetnék az ügyvéd-közjegyző-séget, akkor minden közjegyző jövedelme kétszer-háromszor több lenne a mainál és a közjegyzőség mégis küzd az intézmény ellen. Az én tisztelt ügyvéd kollegáim pedig sokkal jobban ismerik az életet, hogysem ne tudnák, hogy akármi lesz itt elhatározva, míg ezen határozat alapján törvényjavaslat, ebből törvény és ameddig a törvényből kenyér lesz, addig a mostani generációból már senki sem vagy csak nagyon kevesen fognák ennek hasznát látni. Az ügyvédség küzd a jövőndő generáció érdekében, tehát szintén egy ideális célért. A küzdőknek anyagi érdekeiről, tehát kenyérkérdésről részükről sincsen szó. Részemről kijelentem, hogy az igen tisztelt előadó úr indítványát oly alakban, amint azt most előadta, elfogadom és az általam előterjesztett indítványt visszavonom. (Hosszas és általános éljenzés és taps).

Dr. Papp József: Visszavonom indítványomat és hozzá-járulok az előadói indítványhoz. **Dr. Hevesi Illés:** visszavonom indítványomat és hozzájárulok az előadói indítványhoz.

Elnök: Van-e, aki szavazást kíván? Minthogy nincs, kimon-dom a szakosztály határozatát, mely szerint egyhangulag elfogad-tatott előadó úrnak következő indítványa:

„Az országos jogászyűlés kimondja, hogy kívánatos-nak tartja a bíróságoknak perenkivüli ügyektől lehető nagy mértékben való mentesítését, a szervezeti kérdés tárgyalá-sába pedig ezúttal nem bocsájtkozik.“ (Éljen az elnök!) Ugy hiszem, kimondhatom határozatilag, hogy a szakosztály megbizza dr. Márkus Dezső curiai bíró urat, hogy a szakosztály egyhangu határozatát a teljes ülés elé terjessze. (Általános éljenzés.)

Dr. Rupp Zsigmond kir. közjegyző: Miután a mai ülés be van rekesztve, kedves kötelességet kell teljesítenem. Méltóztattak már hallani, hogy mélyen tisztelt elnökünk, az államtitkár úr ő méltósága betegágyból jött ide és méltóztattak tapasztalni azon határtalan áldozatkészséget, amelyet elnöklése alatt tanusított és ezért megérdemli, hogy teljes szívünkkel legnagyobb köszönetünket fejezzük ki részére. (Eljenzés.)

*

A teljes ülés 1911. október 19-én délután az előadó által külön indokolás nélkül előterjesztett szakosztályi határozatot vita nélkül egyhangulag magáévá tette.

III.

A közjegyzői congressus második napján.

(1911. október 18-án d. u. 4 órakor).

Baditz Lajos elnök az ülést megnyitva, felolvassa Ő Felsége kabinetirodájából a congressus hódoló táviratára érkezett legmagasabb választ, mely hódoló tisztelettel tudomásul vétetik. Átadja ezek után a szót az ügyvédközjegyzőség kérdésének előadására dr. *Szécsi Ferencz* hatvani kir. közjegyzőnek.

Dr. Szécsi Ferencz: Tudjuk, hogy az ügyvédi kar egy részének arról a mozgalmáról van szó, mely arra irányul, hogy az ügyvédek közjegyzői jogosítványokkal ruháztassanak fel.

Azt is tudjuk, — hiszen a propagáló urak szivesek voltak ezt lekötelező nyíltsággal bevallani, — hogy az ügyvédséggel kapcsolatos közjegyzőség intézményét csakis azért kellene nálunk meghonosítani, mert állítólag nagyon elszaporodtak az ügyvédek, ergo: új keresetforrások megnyitását követelik az államtól, amelynek természetesen kötelessége ilyen „új területek“-ről, ilyen „levezető csatornák“-ról gondoskodni.

Az ügyvédközjegyzőség behozatalát sürgetők a „levezető csatornának“ azt a megtisztelő és hasznos szerepét többek közt a közjegyzőségnek is szánták. Látjuk tehát, hogy azok, akik az ügyvédközjegyzőség jelszavát tüzték zászlójukra, — azt a jelszót, melyben a *contradictio in adjecto* még a laikusnak is szembeütő, — az anyagiás célzat beismerésével nagyon megkönnyítették annak a feladatát, aki törekvéseiket meg akarja világítani.

Feleslegesnek tartom ehelyt bővebben fejtegetni azt, hogy az ügyvédi testvérkar illető része hogyan képzei a közjegyzői intéz-

mény illetően „átalakítását“. Hiszen közismeretesek az erre vonatkozó többé-kevésbé radikális indítványok. Ezekben csak az a közös vonás szembeötöl, hogy az ügyvédközjegyzőség szószólói, úgy látszik, egyáltalában nincsenek tisztában a dolog elvi horderejével és még kevésbé a gyakorlati keresztülvitel módozataival, de még azzal sem, hogy tulajdonképpen mit nyerne az ügyvédség az amugy is csonka közjegyzői hatáskör elhódításával, az elfajult kenyérharcnak azzal a hangos és közállapotainkat jellemző *actiójával*, mely elméleti kérdésbe burkolt formában, sajnos, már az országos jogászgyűlés tanácskozásaihoz is ki tudja járni magának az utat.

Az ország belátó és elfogulatlan jogászi közvéleménye sokáig nem vette komolyan az ügyvédközjegyzőség megvalósítására irányuló mozgalmat. Nem tartotta lehetségesnek, hogy a heterogén természetű, ellenkező rendeltetésű, tehát mindenképpen összeegyeztethetetlen két hivatásnak csakis egyoldaluan anyagiás célzatokból való egyesítése komolyan még csak szóba is kerülhessen, kivált a magas színvonalu diskusszióknak azon az eddig nagyratartott színhelyén, ahol annak idején európai látókörű, lelkes jogászok a közjegyzői intézmény létesítését kezdeményezték.

Szomorú csalódásra vált az a várakozás. És akik a nagyhangu erőlködéseken eddig csak vállvonogatva mosolyogtak, azok ma megdöbbenéssel látják egy lehetetlen propagandának kiereszkölt aktualitását, egy olyan tervét, melynek a megvalósulására legfeljebb csak annak a lehetetlensége nyújthatna kilátást. Csaknem azt lehetne mondani, hogy: *Credo, quia absurdum*.

Az ügyvédközjegyzőség kérdésének a taglalásánál az abba vágó momentumok egész sorának fejtegetését, mint mellékést, eleve ki lehet kapcsolnunk.

Mindenekelőtt nem tartozik reánk annak a kutatása, hogy csakugyan megvan-e nálunk az ügyvédi kar túlnépesedése. Így hát csak mellékesen jegyezzük meg, hogy az ügyvédszükséglet mértékét kinyomozni nem is lehet. Nincs olyan egyed vagy testület, mely meg tudná állapítani azt a létszámot, amelynek a meghaladásával az ú. n. túlszűfolttság kezdődik. Különbén ezt nálunk is, mint mindenfelé, legfeljebb a nagyobb városoknál kerülhet szóba. És ha csakugyan bizonyos vizásság találtatnék abban, hogy az ilyen nagyobb centrumokban vannak olyan ügyvédek, akik többi kartársaiknál kevesebbet keresnek, hát ez ellen alig lehet törvényhozási uton segítő eszközt találni. Egyébként már maga a népeség szaporodása, de még inkább az ipari és kereskedelmi forgalom fejlődése elég magyarázat az ügyvédek bizonyos szaporodására. Ezek egyrésze bankoknál, iparvállalatoknál, biztosító társaságoknál stb. van elhelyezve és így rendes ügyvédi gyakorlatot nem is folytat. Ezeknek a száma pedig folyton növekszik.

Azt a tünetet, hogy a hozzátódulás nagyobbmérvű emelkedést mutat, mint a kereslet, a fokozott művelődési hajlamok következményeként, nálunk is körülbelül valamennyi tudományos pályánál lehet észlelni. Ami pedig az ügyvédi túlszűfolttság eredményének állított gazdasági bajokat illeti, hát ezekre nézve a szóban lévő mozgalom kellő bizonyítékokat felhozni nem is tudott, ellenben a mindennapi köztapasztalás lépten-nyomon az ellenkezőt igazolja, és egy hirneves német ügyvédnek azt a nyilvános kijelentését juttatja eszünkbe, hogy ami a hangosan panaszkodók leg többjében hiányzik, nem más, mint „az önfegyelmzés az étellel szemben támasztott igényekben.“

Mellőzhetőnek tekintjük jelen fejtegetéseinknél annak a kérdésnek a taglalását is, hogy csakugyan az állam feladata-e az, amit tőle az ügyvédközjegyzőség indítványozói követelnek, hogy csakugyan helyénlevő-e az, hogy a jogszolgáltatás szervezésénél egy egyes karnak a szociális és gazdasági különérdekei ilyenképen legyenek irányadók?

Mellékesnek tarthatjuk továbbá azoknak a tapasztalati tényeknek a megvilágítását is, hogy az ügyvédségnek a közjegyzőséggel való egyesítése jelentékenyen fokozza az ügyvédi produktót, — hogy a fiatalabb ügyvédek versenyét tetemesen megnehezíti és hogy még távolról sem alkalmas arra, hogy az ügyvédség anyagi várakozásait kielégítse.

Mindezeket az irányadó tapasztalásokat Poroszország szolgáltatja, az egyedüli állam, melyben az ügyvédközjegyzőség korcsintézménye még fennál. Ott is csak mint egy történelmi véletlennek az elavult és máris elejtett maradványa, melynek a teljes megszüntetését — a fentebb említett okokból — maguknak az ügyvédközjegyzőknek is igen tekintélyes része sürgeti. El is érték már azt, hogy az igazságügyi kormány újabban mind nagyobb számban nevez ki önálló, vagyis olyan közjegyzőket, — „Nur Notare“, vagy „hauptamtliche Notare“, — akik ügyvédi gyakorlatot nem folytathatnak. Hogy a kormány vonakodik attól, hogy az ügyvédközjegyzőség be nem vált intézményét egészen és végképen eltörölje, abban leli okát és magyarázatát, hogy az államkormányzat politikai okokból, az ügyvédséggel szemben nem akar teljesen lemondani arról a hatalmi eszköztől, amelylyel a közjegyzői kinevezésekben rendelkezik.

Már maga ez a körülmény elegendő világot vet azokra a veszedelmekre, melyek a szabad ügyvédség függetlenségét, ennek az intézménynek a közjegyzőséggel való összekötésével fenyegetik. Fentebbi okfejtésünkben jeleztük azokat a momentumokat, amelyek a szóbanforgó kérdés közjegyzői szempontból való tárgyalásánál mellékeseknek jelentkeznek. Az ügyvédi függetlenség azonban ezek közé a momentumok közé egyáltalában nem tartozik. Mert az ügyvédségnek az államhatalomtól való legteltesebb függetlensége

nemcsak a jogvédő hivatás kellő gyakorlásának elengedhetetlen követelménye, hanem egyben a közszabadságok egyik legfontosabb biztosítója.

A törvényhozás ép ez okból, tehát közérdekből, ruházta fel messzemenő immunitással az ügyvédséget. Fontos hivatási kötelességeket rótt reá a jogkereső közönség érdekében. Ezeket a kötelességeket, a folyton növekvő feladatok révén mindinkább erősödő államhatalommal szemben, csakis a független ügyvédség képes teljesíteni.

Az ügyvédi karnak tehát nincs is joga ahhoz, hogy erről a közérdekű függetlenségről lemondjon. Ámde a közjogi jelentőségű függetlenség az ügyvédségre nézve lehetetlenné válik abban a pillanatban, amikor ezt az ellenőrzött hivatalnoki jelleggel bíró közjegyzőséggel kötik egybe.

Másrészt ép ily jogszolgáltatási közérdek az, hogy a szabad ügyvédség működését ne lehessen egybekötni a közjegyzőség hatósági jellegű tevékenységével, melynek, mint az állam által nyújtott jogsegélynek, mindenképen pártatlannak kell lennie.

Ez a döntő momentum azt jelenti, hogy egyrészt az ügyvédi hivatás függetlensége, másrészt a közjegyzői működés kizárólagosága egyáltalában nem az egyik vagy másik intézménynek vagy karnak, hanem a jogszolgáltatásnak elsőrendű fontosságú, közérdekű kérdése.

Az ügyvédközjegyzőség kérdésének eldöntésénél csak az igazságügy köztekintetei dönthetnek, melyek előtt a mostani közjegyzői karnak természetesen meg kellene hajolni. Olyan köztekinteteket azonban annak az intézménynek pártolói nem hoztak és nem is hozhattak fel, mert olyan közérdekű tekintetek egyáltalában nincsenek. Az ügyvédi túlterjeszkedési törekvések argumentálását jellemzi az a közérdekűnek állított „érv“, mely szerint „a közjegyzőség mai feladatainak megoldására az ügyvéd alkalmasabb, mint a mai közjegyző, aki rendszerint az elméletnek és az aktáknak az embere.“ A mivel sem igazolt önértéknek olyan túltengése rí ki ebből az állításból, mely felment minket attól, hogy azzal komolyan foglalkozzunk.

Az ügyvédközjegyzőség szószólói — hogy a nyíltan bevallott, de mégis csak kissé szégyenkező anyagiás célzatokat a közérdek szemérmes köpenykéjével takargassák — egyetlen számbavehető argumentumul azt emlegetik, hogy a közjegyzői intézményt „közelebb kell vinni a néphez.“ Hát ez ugyancsak gyöngé érv, azzal a kétségtelen ténynyel szemben, hogy a közjegyzőség népszerűbbé válását eddig csakis a hatáskör csonkasága akadályozta. Csak egy kis elfogulatlanság kell annak a belátásához, hogyha a közjegyzőséget azzal a hatáskörrel ruházzák fel, amit eredetileg neki szántak, akkor a kar létszámát tetemesen lehet szaporítani és az

intézményt megfelelően decentralizálni, aminthogy ezt már évtizedek óta sürgetjük. Ezen az egyedül természetes és helyes úton juthatna a közjegyzőség közelebb a néphez. Ehhez nem kell az ügyvédközjegyzőség, mely — olyan okokból, melyeket itt fejtegetni nem is szükséges — csak arra volna alkalmas, hogy a közjegyzőségtől hamarosan és teljesen eltávolítsa a közönséget. A decentralizáció dolgát egy csapással oldaná meg a mai közjegyzőség hatáskörének olyan kiterjesztése, amelyet az ügyvédközjegyzőség indítványozói ennek az intézménynek az érdekében kívántak megvalósítani.

Az első magyar jogászgyűlés, mikor a közjegyzői intézmény létesítését kezdeményezte, ennek célravezető működése feltételül kimondotta, hogy a közjegyzőségre nézve létkérdés az, hogy az intézmény, mint a perenkívüli jogszolgáltatás tulajdonképeni közege, hatáskörkiterjesztés és ettől függő létszámbeli kiterjedés útján, tehát belső és külső irányban kellően fejlődhessék. Ugyancsak döntő elvi okokból kimondotta azt is, hogy a közjegyzői állást feltétlenül el kell választani az ügyvédi állástól. Azok az elvi tekintetek irányadó és alapvető jelentőségükből a mai napig mit sem veszítettek. A perenkívüli eljárás reformja negyven esztendő óta hiába várja a megvalósítását, és akik a magyar jogállam kiépítését szívéből viselik, bizonyára vegyes érzelmekkel látják, hogy a kari elhódítás materiális célzatai manapság arra törnek, hogy a jogelvek fejetejére állításával és minden igazság s méltányosság félretaszításával, a közjegyzői hivatás önállósága megszüntetessék és ezzel minden tekintetben áldásosan bevált, diszes és a modern jogéletben nélkülözhetetlen fontosságú intézményünk a pusztulás lejtőjére kerüljön.

Érthetetlen, hogy ezeknek az ellenfeleknek nem nyújt elijesztő tanulságokat Poroszország példája, azé az egyedüli államé, ahol az ügyvédközjegyzőség rendszere részben még fennáll, de ahol azt már szintén kezdik elejteni. Nem irányadó nekik az a körülmény, hogy ott maguk az ügyvédközjegyzők azok, akik a lehetetlen intézmény eltörlését sürgetik, mert a tapasztalás azt igazolta, hogy az ügyvédségnek a közjegyzőséggel való egybekötése az ügyvédi függetlenséget veszélyezteti, hogy az ügyvédi gyakorlatot feshélyezi és anyagilag is hátráltatja, hogy az egyik hivatást csak a másiknak a rovására lehet ápolni és hogy az az ügyvédi túltermelést elősegíti. Érthetetlen ezzel szemben az ügyvédközjegyzőség szószólóinak az az állítása, hogy az „Anwaltsnotariat“ rendszere Poroszországban „üdvösnek“ bizonyult.

Reánk közjegyzőkre nézve a poroszországi évszázados tapasztalásokból elsősorban azok tanulságosak, melyek az ügyvédközjegyzőség tarthatatlanságát a közjegyzőséghez való viszonylatban igazolják. Így kivált az a körülmény, hogy az ügyvédközjegyzőség a közjegyzői hivatás személyesen gondos ápolását és a kari önértet

s összetartozóság jelentős érzésének kialakulását lehetetlenné teszi, továbbá az, hogy az ügyvédközjegyzőségnél az ellenkező természetű hivatásos kötelességek elkerülhetetlen és folytonos összeütközése a közjegyzői tevékenységet demoralisálja és elhanyagolt mellékfoglalkozássá süllyeszti, ami pedig lehetlenné teszi azt, hogy az állami jogsegélyszervezetnek a közjegyzőségben eminens jelentőséggel megnyilatkozó momentuma kellően fejlődhessék. Ekként az ügyvédközjegyzőség a közjegyzői intézmény szervezeti alapelveit megbomlasztja, magát az intézményt pedig feltartóztatlanul elsorvasztja. Ezek a káros hatások a jogbiztonság veszedelmét jelentik, tehát a jogszolgáltatás általános érdekeit érintik, melyeket — amint ez világszerte beigazolódott — csakis az önálló, vagyis az ügyvédségtől különválasztott közjegyzőség képes megfelelően szolgálni.

Reánk nézve — az ügyvédi törekvésekkel ellentétben — legelsősorban az ép említett közérdekű momentumok döntők. A kari érdekek fenyegetését sokkal nyugodtabban fogadjuk, mint ahogy az ügyvédközjegyzőség némely propagálói gondolják, akik velünk szemben a „privilegiumok“ féltését emlegetik. Hiszen abban a különben el sem képzelhető esetben, ha az ügyvédi mozgalom célta érne, bennünket közjegyzőket és közjegyzőhelyetteseket a számunkra megnyitandó, nagyobb privilegiumot jelentő perbeli képviselő elölreláthatólag kielégítően kárpótolna amúgy is csekély obligatorius hatáskörünknek azért az esetleg elkobozandó részéért, amelyre a testvérkar egy része most pályázik s amelytől az ügyvédkérdés radikális megoldását várja.

A mi küzdelmünk legelsősorban a közjegyzői intézményért való küzdelem. Annak az intézménynek a jövőjéért, melyet nagy missiójának a lelkes tudatában szolgálunk s melyet ép ezért kötelességszerűen védelmeztünk.

Ezek után a következő határozati javaslatot vagyok bátor előterjeszteni:

„A magyarországi királyi közjegyzők congressusa az ügyvédközjegyzőséget, mint a modern jogfejlődés irányzataival ellentétes, jogszolgáltatásunk már intézményesen megalapított korszerű rendjét megbontó és visszafejlesztő, semmiféle közérdek által nem javasolt és csupán az ügyvédi kar túlszaporodása folytán fölszínre került eszmét, mely megvalósulása esetében ezt a túlnépesedést még csak fokozná, magát az ügyvédséget pedig legértékesebb erkölcsi javaiiban, jelesül szabadságában és függetlenségében megrontaná, ellenzi és bízik abban, hogy mindazok a tényezők, melyekre igazságügyünk érdekei és kulturális haladásunk gondjai bízva vannak, köztük maga az ügyvédség is, föltötte napirendre fognak térni.“

A határozati javaslatot a congressus egyhangúlag elfogadta.

A napirend utolsó tárgyát, az ügyvédi kérdést, a közjegyzői kar szempontjából dr. Róth Zsigmond kiskunfélegyházi kir. közjegyző ismertette. Kifejtette, hogy a közjegyzői kar korántsem áll távol az ügyvédi testvérkarnak azon törekvéseitől, amelyek anyagi helyzetének javítására irányulnak és azt az óhajtását fejezi ki, hogy ezek a törekvések összhangzásban álljanak a többi jogi testületek azon feladatainak épségben tartásával, melyek ezeknek az igazságszolgáltatás rendszerében szánva vannak. Ezután a következő határozati javaslatot ajánlja elfogadásra:

„A kir. közjegyzők országos congressusa rokonszenvvel kíséri az ügyvédi kar törekvéseit helyzetének megjavítása iránt és azt a meggyőződését fejezi ki, hogy az ügyvédi kar ebbeli törekvésében is, mint egyebekben, a magyar ügyvédség nemes hagyományaihoz hű marad;

a congressus bízik abban, hogy az ügyvédi kar nem a közszükséglet, hanem a kar anyagi érdekei által sugalt reformoknak erőltetését, hasznos közintézményeknek hatáskörük kisajátíthatása végett megszüntetését, mint olyan törekvéseket, melyek a saját méltóságával össze nem férnek és saját, az anyagiaknál még fontosabb erkölcsi létalapjait ingatják meg, érvényre jutni nem engedi.“

A congressus ezen határozati javaslatot is elfogadta.

Baditz Lajos elnök ezután örömét fejezvé ki afelett, hogy a kartársak nagy érdeklődése lehetővé tette, hogy a congressus a feladatául kitűzött kérdésekkel méltó tárgyilagossággal foglalkozhatott és azokban jelentős határozatokat hozhatott, — a congressust berekesztette.

IV.

A jogászgyűlés tárgyalásai a többi kérdésekről.

A) Szakosztályi ülések.

(1911. október 16—18. napjain.)

I. Magánjogi szakosztály.

1. A napirenden az első kérdés az volt, hogy kívánatos-e bizonyos nemű ingóságok zálogjogi lekötése átadás nélkül, ha igen, melyek lesznek azok az ingóságok és melyek a zálogjogi lekötés módosatai? Továbbá, hogy kívánatos-e a függő termés elzálogosítása és ha igen, mily módosatok mellett?

Nyulász János dr. kassai ügyvéd előadó ismertette a mai gazdasági életnek azokat az alakulatait, amelyekben a fedezetül lekötött zálogtárgy az adós birtokában marad. Arra a conclusióra jut, hogy az ingó jelzálog intézménye megvalósítandó és pedig nem csupán a mezőgazdasági érdekkörök által kívánt tárgyakra, hanem mindennemű ingóságra nézve és ez alól egyedül csak azok az ingóságok veendő ki, amelyek kereskedelmi üzletben vannak elhelyezve. Szükségesnek tartja azonkívül annak kimondását, hogy elzálogosítható a cég védjegye. A felvetett további kérdésre vonatkozóan az ingó jelzálogintézményt dologbeli hatálylyal kívánja felruházni, amely korlátlan dologbeliség csakis a rosszhiszemű harmadikkal, a későbbi végrehajthatóval és jelzáloghitelezővel szemben védi meg a záloghitelezőt. A büntetőjogi felelősséget is megvalósítandónak tartja. Azt javasolja, hogy az elzálogosítási üzletet lajstromba kell vezetni és a kiállított okmányt a váltók természetével felruházni. A visszleszámítolás céljából szükségesnek tartja, hogy egy nagy állami központi intézmény létesíttessék, úgy hogy ez a megfelelő vidéki hitelszövetkezetek és részvénytársaságok segítségével ébreszthetné életre a gazdasági élet ezen ágát. A függő termés elzálogosítását csakis ott tartja megengedhetőnek, ahol a követelés akként áll elő, hogy annak értéke az ingatlanokba bele lett fektetve. Az erdőtermékek elzálogosítását speciális törvény intézkedésének tartja fenn.

Várady Zsigmond különösen a büntetőjogi üldözéstől való félelem miatt nem tartja helyesnek a javaslatot. Indítványozza, hogy fogadják el az előadói javaslatot, de azzal a módosítással, hogy a hitelnyújtásra csak pénzügyintézet legyen feljogosítva.

Többek hozzászólása után előadó a zárszó jogával élve, módosított indítványt nyújt be és kéri, hogy azt fogadják el. A szakosztály szavazás alá bocsájtván a kérdést, 83 szóval 43 ellen az előadó javaslatát fogadta el és kimondotta a következőket:

A Magyar Jogászgyűlés I., Magánjogi szakosztálya kimondja, hogy az ingójelzálog intézményét úgy a mezőgazdaság, mint az ipari termelés, valamint a kereskedelem hiteligenyeinek emelése érdekében megvalósíthatónak tartja kellő biztosíték mellett. A részletkérdések külön tárgyalandók.

2. A második vitakérdés az volt: szükséges és mily irányban a munkabérszerződésből eredő követelések biztosítása?

Előadó **Schwarcz Gusztáv dr.** egyetemi tanár volt, aki kifejtette, hogy a törvényhozások a munkásvédelem dolgában kettős irányban intézkednek. Az egyik irány a munkás életének biztosítása, a másik pedig a munkabérről való rendelkezés. A törvényhozásnak feladata, hogy a gazdaságilag gyenge és munkaadóval szemben alárendelt helyzetben lévő munkás bérét biztosítsa és legalább annyi jövedelmet biztosítson a számára, amennyi a meg-

élhetéséhez szükséges. Ez az előadó szerint a gyári, ipari és mezőgazdasági munkásoknál Magyarországon havi 150 koronának felel meg. Négy pontban foglalja össze előadói javaslatát, amely a következő:

A munkás bérének biztosítása céljából ki kell mondani: 1. A pénzben megállapított díj lehetőleg rövid maximális határidőben a munkás kezébe készpénzben fizetendő. Ez a főszabály. Evvel ellenkező kikötés hatálytalan, ezen szabály alól kivételeket, a törvény tüzetesen maga állapítsa meg, hogy melyek legyenek ezek a kivételek. Ezekre nézve két irányelvet adunk, hogy t. i. a munkás érdeke, másodsor, hogy a munkaadó aránytalan kárt ne szenvedjen. 2. A munkás követelése a munkaadó ellen vezetett végrehajtás, vagy csőd esetében törvényes elsőbbséggel biztosítandó, hogy mennyiben, ezt a törvényhozás szabályozza tüzetesen. 3. A munkabér iránti perek munkásbíróságok elé tartoznak, amelyek egy állami bíróból, egy munkaadóból és egy munkásból alakítandók. Ilyen perekben a munkás bélyeg- és illetékmentességben részesüljön. Az ilyen perekben hozott ítélet 24 óra alatt végrehajtható. 4. Az egy alatti szabály betartása ellenőrizendő és megszegése büntetendő.

Ezután *Papp Dezső dr.* terjesztette elő indítványát, mely szerint *Schwarcz Gusztáv dr.* négy indítványát a magáévá teszi, azonban kissé elmélyíteni kívánja azokat. Indítványt terjeszt elő a részletekről és a Jogászgyűlés feladatának tekintti nemcsak az elvek kimondását, hanem a részletek megállapítását is. Különösen fontos indítványa az, hogy a végrehajtás alá nem eső bérkövetelés sem visszatartás, sem függőben tartás, sem óvadékképzés, sem semmiféle czímen visszatartható a munkaadó részéről ne legyen. Kívánja, hogy a végrehajtási és csődtörvények azon jelenlegi intézkedése, mely szerint csak az állandóan alkalmazott munkásoknak bérkövetelése bírnak törvényes elsőbbséggel, kiterjesztessék nem állandóan alkalmazott munkásoknak bérköveteléseire is.

A szakosztály elfogadta *Schwarcz Gusztáv dr.* egyetemi tanár véleményének mind a négy pontját egyhanguan, *Papp Dezső dr.* kiegészítő indítványát pedig szótöbbséggel.

II. Hiteljogi szakosztály.

1. A tárgyalás alá kerülő első kérdés a váltó utólagos telepítésének törvényhozási szabályozása volt.

Sichermann Bernát dr. előadó különféle külföldi jogokkal való összehasonlítás alapján tárgyalva a kérdést, azt állapította meg, hogy — hazai váltóforgalmunkban a telep fölvetelére rendelt részükben a fizetendő jelzéssel ellátott úrlapokon kiállított váltóknál — a telepítési záradék a váltó szokásos tartalmához tartozik.

Szükségesnek tartja, hogy a váltóbirtokosoknak megadassék az a jog, hogy ellenkező megállapodás hiányában a váltóúrlapnak nemcsak a váltó lényeges kellékeire, hanem a telepítésre épp úgy, mint minden egyéb, a váltólevél valamely alkatrészére utaló hézagát utólag kitölthesse. Szükségesnek tekinti, hogy ezen utólagos kitöltési jog a váltótörvénybe felveendő intézkedéssel biztosíttassék. Mindeme kívánságait az előadó határozati javaslat formájában terjesztette a szakosztály elé.

Mándy Lajos nyugalmazott ministeri tanácsos azt ajánlja, hogy hívja föl a jogászgyűlés a Kuriát bírói gyakorlatának oly irányban való megváltoztatására, hogy a közgazdasági élet követelményeinek megfelelően az utólagos telepítés szabaddá legyen téve.

Többek hozzászólása után a szakosztály az előadó véleményét egyhangulag magáévá tette.

2. A második kérdés az volt, hogy minő törvényhozási intézkedés kívánatos a részvénytársaságok felügyeletének és ellenőrzésének hathatósabbá tételére?

Bubla Ferencz kir. táblai tanácselnök a következő határozati javaslatot nyújtotta be:

1. A felügyelő-bizottság újjászervezendő és pedig vagy évenként választandó igazgató-tanács szervezendő, vagy pedig a jelenlegi felügyelő-bizottság fentartásával a mai hatáskör tágíttassék ki az üzletvezető-igazgatóság folytonos ellenőrzésére és az ügyvezetés irányítására. Ezenfelül a közgyűlés évenként revizorokat válasszon. 2. Mondassék ki, hogy a már megalakult társaság akár hivatalból, akár valakinek kérelmére utólag is megsemmisítendő a cég-bíróság által, ha a törvény rendelkezéseibe ütköző és utólag nem orvosolható szabálytalanságok vannak az alapszabályokban. 3. Törvényben lenne kimondandó, hogy a törvény abszolút rendelkezéseit sértő és a közérdekbe ütköző közgyűlési határozatok záros határidőn belül a cég-bíróság által hivatalból is megsemmisítendők.

Lévy Béla dr. felszólalásában a kérdést csakis a részvényjog teljes szabályozásával tartja elintézhetőnek. Indítványozza, mondja ki a jogászgyűlés, hogy kívánatosnak tartja a törvényhozási szabályozását a részvényesek felügyeletének és ellenőrzésének hathatósabbá tételével és ezenkívül még kívánja a társaságoktól függetlenül működő szakszerű revizorok szervezését.

A szakosztály az előadó határozati javaslatával szemben nagy szótöbbséggel *Baumgarten Nándor dr.* egyetemi magántanár következő indítványát fogadta el:

Mondja ki az Országos jogászgyűlés, hogy 1. az alapítás, különösen a nem készpénzből álló betétek (apportok) esetében, továbbá az alaptőke szállítása és felemelése szigorúbb ellenőrzés alá helyezzessék; 2. hogy a mérleget és könyvvezetést szakképzett,

egyéni felelős revizorok, az ügyvezetést pedig abban állandóan résztvéve egyéni felelősség mellett a felügyelő-bizottság ellenőrizze; 3. hogy az életbiztosítási, záloglevél- és kötvénykibocsátó és betéti üzlettel foglalkozó intézetek fokozottabb ellenőrzés és felügyelet alá essenek.

III. Büntetőjogi szakosztály.

1. Az első kérdés így szól: A társadalom hathatósabb védelme érdekében a bíróság minő intézkedéseket tehessen a bűntettek bizonyos csoportjaival szemben (például szokásszerű, közveszélyes, iszákos, korlátolt beszámítású stb. bűntettek) és ezeknek az intézkedéseknek foganatosítása körül a bíróságot mily befolyás illesse meg?

Baumgarten Izidor dr. kir. curiai tanácselnök a következő határozati javaslatot terjeszti be:

Oly elítéltekkel szemben, akik fogyatékos, vagy elfajult értelmi, vagy érzelmi szervezetük folytán cselekményeik bűnösségének felismerésére vagy gonosz hajlamaik megfékezésére egyáltalán nem, vagy csak igen korlátolt mértékben képesek, biztonsági intézkedéseknek helye van, ha előéletüknél és az ítélet alapjául szolgáló a vagyon, a testi épség, vagy az erkölcsiség ellen irányuló cselekményük súlyánál fogva közveszélyeseknek bizonyulnak. E biztonsági intézkedéseket a büntetés helyett vagy mellett az elítéltek egyéniségének megfelelő külön intézetekben kell foganatosítani, ahol az őrizetbe vétel és az ártalmas befolyások kizárása mellett különös gond fordítandó az elítéltek gyógyítására, foglalkoztatására és oly kiképzésre, mely szabadulásuk esetén tisztességes megélhetésüket lehetővé teszi. A biztonsági intézkedések elrendelése, ép úgy mint megszüntetése, a bíróságok hatásköréhez tartozik.

A szakosztály nagy többséggel elfogadta a határozati javaslatot és *Vámbéry Rusztem dr.* indítványára kimondták, hogy az előadó javaslatának elvi álláspontjából következő törvényhozási intézkedések gyakorlati megvitatását a legközelebbi jogászgyűlés napirendjére tűzzék ki.

2. A második kérdésben, mely így szól: A bűnvádi perrendtartás perorvoslati rendszerét mily irányban kellene módosítani? a szakosztály elfogadta *Doleschall Alfréd dr.* egyetemi tanár határozati javaslatát, mely szerint kimondja a magyar jogászgyűlés, hogy a szóbeli tárgyalás a közvetlen bizonyításfelvétel elve, a felelőviteli főtárgyaláson, illetőleg tárgyaláson is szabályszerű érvényre emeltessék. Ennek biztosítására szolgál annak szabályként statuálása, hogy az alsó bíróságtól megállapított tényállásnak mással helyettesítése csak bizonyításfelvétellel egybekötött

felelőviteli főtárgyalás, illetőleg tárgyalás alapján történhessék s hogy kiküldetés vagy megbízás útján felvett részleges bizonyítás a felelőviteli főtárgyaláson kötetően megismételtessék. Továbbá, hogy az esküdtbírókörül eddig tett tapasztalatok folytán megfontolás tárgyává kívánja tenni az esküdtszéki verdikt minden irányban való revíziójának és annak kérdését, mely perrendszerű módok és eszközök kínálóznak az esküdték tévedéseinek reparálására és e végett ezt a kérdést a következő jogászgyűlés napirendjére tűzi.

IV. Törvénykezési szakosztály: A kérdés, melyet a szakosztály elsőnek tárgyalt, az volt, hogy kívánatos-e, hogy törvényeségi ügyekben a francia reféréhez hasonló sürgősségi eljárás honosíttassék meg? *Nagy Dezső* budapesti ügyvéd előadó részletesen ismertette a francia reféré eljárást úgy, amint az jelenleg Franciaországban a legnagyobb közmegelegedésre működik. Napokra, sőt sürgős esetekben megtörténhetik, hogy óráról-órára idéznek. Megtörtént, hogy bizonyos fontos esetekben a bíróság maga ment el a panaszos lakására és mindennapos dolog, hogy vasárnap és ünnepnapokon is idéznek. Nálunk fájdalommal kell látnunk, hogy sürgős esetekben milyen lassan lehet jogerős ítéletet kapni. Vannak kitanult alpéresek, akik nagyszerűen értik az idézés kijátszását. A következő határozati javaslatot terjeszti elő:

Az Országos Jogászgyűlés kívánatosnak tartja, polgári törvénykezésünkben egy, a francia reféré-eljárással rokon és a polgári perrendtartásba beillesztendő olyan eljárás meghonosítását és szabályozását, amelynek segítségével a bíróság a veszedelmezített vitás jogigény biztosítása tekintetében szükséges ideiglenes intézkedéseket a fennforgó szükséghez képest sürgősen megtehesse.

Fodor Ármin dr. curiai bíró szerint a reféré-eljárás avult és czélszerűtlen. Az új végrehajtási törvényben kell az ideiglenes rendelkezéseket német és osztrák mintára minél tágabban szabályozni, ami által a reféré-eljárás teljesen feleslegessé válik.

Ezek után *Magyary Géza dr.* egyetemi tanár terjesztette elő véleményét. Szerinte külön szabályozására ennek a kérdésnek nincsen szüksége, mert az új perrendtartás a sürgősségét úgy is megvalósítja, viszont kétségtelen, hogy bíróságaink ügyvitele olyan természetű, hogy a legjobb törvényhozási intézkedéseket is illuzóriusokká teszi.

A szakosztály 63 szavazattal 41 szavazat ellen *Magyary* indítványa értelmében kimondta, hogy a jogászgyűlés ne foglalkozzék érdemlegesen a reféré kérdésével, hanem megvárva a szerzendő tapasztalatot az új perrendtartás terén, alkalmilag újabb jogászgyűlés foglalkozzék a kérdéssel.

2. A második kérdés tárgyalásáról a fenti részletes tudósítás számol be.

V. Közjogi és közigazgatási szakosztály.

1. A szakosztály elé terjesztett első kérdésben, hogy kívánatos-e és mily irányban a képviselőválasztási bíráskodás megváltoztatása? dr. Szivák Imre, a budapesti ügyvédi kamara elnöke, előadó a következő indítványt terjesztette elő:

A mai curiai bíráskodás helyébe szervezetileg a királyi közigazgatási bíróság lenne teendő, külön közjogi szaktanácscsal és pedig a) a bírói minősítés emelésével egységes qualificatio alapján; b) addig pedig, amíg ez bekövetkezik, az ítélkező közjogi tanácsban csak a bírói minősítéssel rendelkező bírák fognának itélni. A képviselőház előtti concurrens panaszjogának fennhagyása mellőzendő lenne. Hatáskör tekintetében a status quo annyiban változnék csak, hogy a választás eredményének bírói megállapítása (a kisebbségi jelöltnek képviselővé proclamálása) csupán a törvény szerint érvényes és érvénytelen szavazatok összeszámítása alapján foghatna helyet. Az eljárás alapelvei is maradnának, de a tapasztalat során észlelt ellentétek, visszasságok orvoslásával. Ugyanez alkalmazandó lenne a törvény egész jogtechnikai szerkezetére, különös tekintettel az érvénytelenségi okok rendszeresebb összeállítására.

Hosszas vita után, amelyben egyesek a választói jogot is határozat tárgyává kívánták tenni, a szakosztály határozathozatal nélkül a tárgyalást befejezte.

2. A közigazgatási hivatalnokok képesítését és a közigazgatási gyakorlati vizsga szabályozását tárgyzó második kérdésben a szakosztály elfogadta dr. Némethy Károly, belügyministeri állami titkár előadó következő indítványát:

A jogászgyűlés a közigazgatási fogalmazási tisztviselők mostani elméleti, jogi (államtudományi) képesítését nem tartja kielégítőnek. Szükségesnek tartja, hogy a közigazgatási és a jogi (bírói, ügyvédi) elméleti képesítés teljesen egyenlővé tétessék: a tanrend oly irányú módosítását, hogy az államtudományi tárgyak, különösen a közigazgatási jog, az alkalmazott közgazdaságtan és a társadalomtudományi alapismeretek intensivebb előadásban részesüljenek; hogy mind a jogi, mind az államtudományi tárgyak előadása körében a gyakorlatok minél szélesebb körben meghonosítottassanak és hogy a gyakorlatban való részvétel kötelezővé s a végbizonyítvány kiadásának előfeltételévé tétessék, hogy a gyakorlati közigazgatási vizsga mielőbb életbeléptetessék, és hogy egységes, általános közigazgatási vizsga és pénzügyi közigazgatási szakvizsga szerveztessék, hogy továbbá ezek szervezése a ministeriumra, ügyeik intézése pedig az általános közigazgatási vizsgára vonatkozólag a belügyministerre, a pénzügyi közigazgatási szakvizsgára vonatkozólag a pénzügyministerre bizassék; hogy a gyakorlati

közigazgatási vizsgákra való bocsátás előfeltétele — az elméleti képesítés megszerzése után megkezdhető — legalább három évi gyakorlat legyen; hogy az önálló joghatósággal felruházott és jogi (államtudományi) képesítést föltételező közigazgatási állások csak oly tisztviselőkkel legyenek betölthetők, akik az előirt jogi államtudományi elméleti képesítés megszerzésén kívül a gyakorlati közigazgatási vizsgát letették.

Kívánatosnak tartja az oly irányú gondoskodást, hogy a közigazgatási kezdő tisztviselők gyakorlata kötelezőleg vegyesen (törvényhatósági, illetve községi és állami szolgálatban) legyen eltöltendő, hogy különösen központi szolgálatban előzetes külső (törvényhatósági, illetve községi szolgálat) nélkül senki se legyen alkalmazható és hogy a kezdő tisztviselők megfelelő gyakorlati rendszeres kiképzésben (útbaigazításban) részesüljenek; hogy a közigazgatási tisztviselők továbbképzéséről gondoskodás történjék; végül hogy az alsóbbrendű fogalmazási teendőkre alacsonyabbfokú képesítés állapítottassék meg és hogy a községi közigazgatási tanfolyam ily alsóbbfokú képesítésre való tekintettel reformáltassék.

B) Teljes ülés.

(1911. október 19. napján.)

I. Nyulász János, a magánjogi szakosztály többségi véleményének előadója, a következő határozati javaslatot terjeszti a teljes ülés elé:

Mondja ki a magyar jogászgyűlés, hogy az ingó jelzáloghitel intézményét úgy a mezőgazdasági, mint az ipari termelés, valamint a kereskedelem hiteligényeinek emelése érdekében kellő biztosítékok mellett megvalósíthatónak tartja; a részletkérdések pedig külön tárgyalandók.

Utána dr. Váradi Zsigmond, a kisebbségi vélemény előadója a következő javaslat elfogadását kéri:

Mondja ki a jogászgyűlés, hogy az ingóságok jelzálogi lekötését átadás nélkül nem pártolja és megvalósítása ellen foglal állást.

A teljes ülés a többségi véleményt túlnyomó többséggel elfogadta.

Következett ezután a második kérdés vitatása.

A többségi vélemény előadója dr. Papp Dezső volt. Szerinte a munkavállaló egyetlen felekezeti alapja a végrehajtási törvény által biztosított létminimum, melyhez nyulni nem lehet, tehát a

beszámítás is kizárandó. Az elsőbbség eddigi szabályozása a csődtörvényben is elégtelen. A tőkehitelzők önkéntesen üzleti profitra hiteleznek és a munkáskényszerűségből. Követelésének egyetlen fedezete a munka, amelyet elvonhat a munkaadó elől, ha nincsen minden megelőző elsőbbsége. Rövid elévülésre van szükség.

A kisebbségi véleményt *Schwartz Gusztáv* okolta meg, aki kifejtette, hogy a jogászyűlésnek nem hivatása, hogy részletes törvénytervezetet dolgozzon ki, csak elvi enuntiatiót mondhat ki. Elvben hangoztatnunk kell, hogy a munkást általában favorizálni akarjuk, de ha a munkaadó aránytalan kárt szenved, akkor azt is meg kell védeni. Az elsőbbség például nem előzheti meg a gyermekek tartási követeléseit is. A csődben lehetetlen a tömegtartozások közé sorozni olyan követelést, amely nem a tömeg tartozásaiból keletkezett.

Az elfogadott határozati javaslat, amely csekély módosításoktól eltekintve teljesen fedi *Schwartz Gusztáv* által beadott javaslatot, így hangzik:

Mondja ki az Országos Jogászyűlés, hogy a szolgálati szerződési munkavállalati alkalmazott munkadíjkövetelésének biztosítását és e végből polgári törvénykönyv szervezetünknek, a szolgálati szerződéseknek, a munka tárgya szerint különleges válfajaival foglalkozó törvényeinknek, a végrehajtási eljárásról szóló törvényeinknek, végül pedig csődtörvényeinknek kiegészítését, illetőleg módosítását szükségesnek tartja.

Szükségesnek tartja, hogy: I. A pénzben megállapított bér lehető rövid maximális határidőben készpénzben fizetendő a munkás kezéhez; ellenkező kikötés hatálytalan. E szabály alóli kivételeket, amennyiben egyes munkaviszonyokban a munkás érdeke így kívánná, a törvény maga tüzetesen állapítsa meg. II. A munkás bérkövetelése a munkaadó ellen vezetett végrehajtás, vagy csőd esetében törvényi elsőbbséggel biztosítandó. III. Azzal a hatálylyal, melylyel a vállalkozó az akkordban dolgozó alkalmazott is követelhesen az átadás alkalmával elfogadási nyilatkozatot, a szolgálat nem teljesítésére vagy hiányosságára alapított követeléseket pedig kösse a törvény rövid elévülési időhöz. IV. A munkaadói kötelezettség áthárításának megakadályozása céljából csapatmunkánál a csapathoz tartozó munkások munkadíjáért a munkaadó minden körülmények között felelős legyen. V. Épen úgy, mint az állandó alkalmazottak tekintetében (1908: XLI. t.-cz. 11. §.), jelentse ki a törvény hatálytalanak a nem állandó alkalmazottak munkadíjáért vezetett végrehajtás korlátozására vonatkozólag megállapított törvényi intézkedésektől eltérő minden egyezményt, valamint jelentse ki hatálytalanak magának a végrehajtást szenvedőnek lemondását is. VI. A munkabér iránti perek munkásbírók elé tartoznak, melyek egy állami bíróból,

egy munkaadóból és egy munkásból alakítandók. Ilyen perekben a munkás bélyeg- és illetékmentességben részesüljön. Az ilyen perekben hozott ítélet 24 óra alatt végrehajtandó. VII. Az I. alatti szabály betartása közigazgatásilag ellenőrzendő és megszegése büntetendő.

II. A hiteljogi szakosztályi határozatok egyhangulag elfogadtnak.

III. A büntetőjogi szakosztályi határozatok elfogadtnak.

IV. A törvénykezési szakosztály első kérdéséről, hogy meghonosíttassék-e nálunk a francia référéhez hasonló sürgősségi eljárás, *Magyary Géza* terjesztette elő a többségi javaslatot, amely negatív természetű. *Nagy Dezső* mint kisebbségi előadó a référével rokon eljárás mellett foglalt állást. Ebben a kérdésben az új végrehajtási eljárás megvalósítása előtt kell véleményt nyilvánítani. *Fodor Ármán* hangoztatja, hogy référé nem kell, hanem ideiglenes intézkedés. *Márkus Dezső* ennek a kérdésnek a szabályozását nem akarja a végrehajtási eljárásra korlátozni.

Toldy Béla felszólalása és *Magyary Géza*, valamint *Nagy Dezső* replikája után a jogászyűlés 67 szavazattal 21 szavazattal szemben *Nagy Dezső* indítványa értelmében kimondta, hogy kívánatosnak tartja polgári törvénykezésünkben olyan eljárás meghonosítását és szabályozását, amelynek segítségével a bíróság a veszélyeztetett vitás jogigény biztosítása tekintetében szükséges ideiglenes intézkedéseket a fenforgó szükséghez képest sürgősen megtehesse.

Az ugyancsak a törvénykezési szakosztályban tárgyalt kérdésben, vajjon kívánatos-e a bíróságok egyes perenkivüli teendőinek közjegyzőkre vagy ügyvédekre való átruházása, *Márkus Dezső* előadó indítványára a jogászyűlés vita nélkül egyhangulag kimondta, hogy kívánatosnak tartja a bíróságoknak a perenkivüli ügyektől nagy mértékben tehermentesítését, a szervezeti kérdés tárgyalásába azonban ezuttal nem bocsátkozik.

V. Elnök bejelenti, hogy a közjogi és a közigazgatási szakosztály foglalkozott ugyan az eléje terjesztett kérdéssel, hogy kívánatos-e és mily irányban a képviselőválasztási bíráskodás megváltoztatása, de ebben a kérdésben indítvánnyal a szakosztály nem lép a plénum elé. Nem lévén substratum a plénum határozathozatalához, ez a kérdés egyszerűen levétetik a napirendről.

A jogászyűlés utolsó tárgya *dr. Némethy Károly* államtitkár előadásában az a kérdés volt, miképen kellene megállapítani a közigazgatási hivatalnokok képesítését és szabályozni a közigazgatási gyakorlati vizsgát. A teljes ülés vita nélkül egyhangulag elfogadta a szakosztálynak előadó indítványára hozott határozatát.